

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

Universitat Politècnica de València
Departament de Comunicació Audiovisual,
Documentació i Història de l'Art

Màster en Música

MATERIALS DIDÀCTICS PER A TROMPETA: ANÀLISI COMPARADA

realitzada per:

Conrado Gastaldo Vidal

dirigida per

Luisa Tolosa Robledo

Vicente Llimerá Dus

València, juliol de 2016

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	2
1.1 Justificació	3
1.2 Objectius/hipòtesis.....	4
1.3 Metodologia.....	5
2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ.....	8
3. ANÀLISI DELS MÈTODES	11
3.1 Fase pre-descriptiva.....	11
3.2 Fase descriptiva.....	11
3.2.1 Alberola/Faus: <i>La trompeta</i>	11
3.2.2 P. Wastall: <i>Aprende tocando la trompeta y el cornetín de pistones</i>	16
3.2.3 Miguel Ángel García Boscá: <i>Yo y mi trompeta</i>	24
3.3 Fase interpretativa.....	33
3.3.1 Interpretació del llibre <i>La trompeta</i> d'Alberola/Faus.....	34
3.3.2 Interpretació del llibre de Wastall.....	36
3.3.3 Interpretació del llibre de García Boscá.....	38
3.4 Fase de juxtaposició.....	41
3.5 Fase comparada.....	47
4. CONCLUSIONS.....	51
5. BIBLIOGRAFIA.....	55
6. ANNEXOS.....	58

1. INTRODUCCIÓ

1.1 JUSTIFICACIÓ

El decret que regula l'ensenyament elemental de música a la Comunitat Valenciana i que, consegüentment, n'estableix el marc teòric, és el Decret 159/2007, de 21 de setembre, del Consell, pel qual s'estableix el currículum de les ensenyances elementals de Música i es regula l'accés a estes ensenyances.

La praxi comuna en els conservatoris és fer servir diversos materials didàctics per a concretar i treballar els objectius i els continguts establits en el decret suara esmentat.

Ara bé, disposem de pocs estudis comparatius dels materials per a l'ensenyament d'instruments que servisquen per a determinar quins són els materials que s'adeqüen en major grau al que estableix el decret; i, els pocs treballs que podem trobar, es dediquen a analitzar obres del segle XIX. En concret, hi ha la tesi doctoral de Llimerà (2006) sobre el mètode d'oboè d'Enrique Marzo de 1870; també el treball de Navarro (2014) sobre sengles mètodes de trompeta de José de Juan de 1836 i de Tomás García Coronel de 1913; o l'estudi de Moreno (2015) sobre instruments greus.

Així mateix, s'ha dedicat poca atenció a analitzar mètodes actuals emprats en els ensenyaments musicals en general. En aquest sentit, trobem el treball de Mira (2006), en què es fa una proposta de material didàctic després d'estudiar els ensenyaments elementals de saxòfon als conservatoris de la Comunitat Valenciana; i també l'estudi d'Escorihuela i Botella (2014) sobre la praxi docent dels professors dels ensenyaments superiors de flauta de la Comunitat Valenciana.

Consegüentment, hem considerat convenient comprovar si la praxi docent actual als conservatoris respecte dels llibres inclosos en les programacions s'adequa a la teoria en què s'emmarca aquesta praxi (el Decret 159/2007). I, per tant, hem realitzat una anàlisi comparada sobre tres materials didàctics del primer curs de trompeta dels ensenyaments elementals. L'elecció d'aquests tres llibres s'ha fet d'acord amb un criteri quantitatiu i, en concret, de freqüència d'ús. De les 13 programacions didàctiques de diferents conservatoris de música de la xarxa de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport de la Generalitat Valenciana, hem seleccionat els tres llibres més programats actualment pels diferents professors dels conservatoris: *Aprende tocando la trompeta y*

el cornetín de pistones de Peter Wastall (1979; edició espanyola de 1994); *La trompeta* de Vicent Alberola i Luis A. Faus (2001); i *Mi trompeta y yo* de Miguel Ángel García Boscá (2015) (vegeu l'annex 4).

1.2 OBJECTIUS/HIPÒTESIS

El Decret 159/2007, com ja s'ha dit, regula els ensenyaments elementals de música a la Comunitat Valenciana.

Dos dels objectius més bàsics que s'hi contenen són els següents:

- Descobrir la necessitat d'adoptar la posició corporal que permeti respirar amb naturalitat i que afavorisca la correcta col·locació de l'instrument i la coordinació entre les dos mans.
- Fer possible que l'alumne adquireisca els principis bàsics de l'emissió, l'afinació i l'articulació, per mitjà del control, la respiració i la formació de l'embocadura.

I els continguts més directament relacionats amb aquests objectius bàsics són:

- Estudi de l'emissió del so. Pràctica de les distintes articulacions. Treball de la dinàmica. Desenrotllament de la flexibilitat dels llavis, amb la pràctica d'interval·ls lligats i amb posicions fixes.

Aquests objectius i continguts tenen una importància cabdal en el desenvolupament tècnic dels futurs trompetistes, pels motius següents: d'una banda, una posició corporal que eviti tensions innecessàries, juntament amb una correcta respiració, són aspectes que, si estan presents els primers anys d'aprenentatge, facilitaran un desenvolupament tècnic amb l'instrument que permetrà que la interpretació es produïska de forma fluida i amb unes sensacions físiques agradables. D'una altra banda, la formació de l'embocadura en els instruments de metall és, possiblement, l'aspecte més rellevant per a un instrumentista novell. Així, com apunta Farkas (1962), qüestions com l'angle en què s'ha de situar la trompeta respecte de l'instrumentista s'han de tindre molt en compte a l'hora de formar l'embocadura. També la manera de col·locar els llavis resulta

important i, com afirma Dünser (2009), com més es treballa en aconseguir una posició correcta dels llavis, menys problemes es tindran en el futur.

Les tres obres didàctiques analitzades en aquest treball han sigut triades en funció d'un criteri de freqüència d'ús en les programacions dels conservatoris de la xarxa de la Generalitat Valenciana (vegeu l'annex 4).

I l'objectiu d'aquest treball és comprovar si aquests continguts i objectius generals de les ensenyances elementals del Decret 159/2007 es veuen reflectits, i en quin grau, en les tres obres didàctiques escollides.

1.3 METODOLOGIA

En l'educació comparada hi ha diversos mètodes d'anàlisi, com els d'Agustín Velloso (1991) o García Garrido (1991). Hem triat el mètode de Ferrer Ferran (1990) ja que els resultats han estat comprovats en altres treballs d'anàlisi de mètodes de música, com el de Llimerà (2006).

Ferrer Ferran (1990) estableix cinc fases en el seu model d'anàlisi comparada: pre-descriptiva, descriptiva, interpretativa, de juxtaposició i comparada.

La fase pre-descriptiva conté dues subfases: en la primera es fa una selecció, una identificació i una justificació del problema (quin és el problema, justificar la necessitat d'estudiar-lo amb profunditat). En la segona subfase cal delimitar l'àrea d'estudi i resoldre la qüestió de sota quins criteris escollim allò que hem de comparar.

En el nostre treball, en la primera subfase de la fase pre-descriptiva hem identificat i justificat el problema, d'una banda; i, d'una altra banda, hem determinat l'àrea d'estudi i els criteris que hem seguit per a establir el corpus d'obres didàctiques analitzades (vegeu el que hem exposat en els apartats 1.1 i 1.2).

La segona fase, descriptiva, té com a objectiu presentar les dades recopilades. Cal que l'estructura dels apartats que es fan servir per a descriure cada una de les àrees d'estudi siga el més uniforme possible.

En el cas d'aquest treball, hem estructurat les dades de cadascun dels tres llibres en 3 apartats. En el primer apartat, anomenat macroestructura, es perfilen a grans trets les parts en què està estructurat cada llibre i es recull la informació que no té a veure amb els continguts (nombre d'edicions, nombre de pàgines, etc.).

El següent apartat d'aquesta fase és l'índex, que serveix per a veure de quina manera han distribuït els autors els continguts dins dels seus llibres.

I, per últim, l'apartat anomenat microestructura, on es descriu d'una manera objectiva el contingut de cada capítol que apareix a l'índex.

En la fase interpretativa s'han d'interpretar les dades que s'han exposat en la descripció.

En el nostre cas, i per tal d'estructurar les dades, hem extret 9 ítems a partir dels dos objectius elegits i dels continguts més bàsics del Decret 159/2007, i hem interpretat el que diu cada llibre respecte d'aquests 9 ítems.

La quarta fase, de juxtaposició, suposa la confrontació de les dades que s'han presentat en la descripció (segona fase) i posteriorment s'han interpretat en la tercera fase.

En aquest cas, hem creat una taula on podem comprovar el que ha dit cada autor sobre els 9 ítems.

Finalment, la darrera **fase, comparada**, té com a objectiu demostrar l'acceptació o el rebuig de les hipòtesis de la investigació. Està basada, especialment, en l'etapa anterior.

En aquesta última fase comparem què han dit, què no han dit, com tracten cada ítem, quins continguts i objectius comparteixen, i quines diferències presenten cadascun dels tres llibres analitzats. Hi aportem mesures quantitatives i de percentatges, amb taules i gràfiques.

2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Els ensenyaments de música, tal com els coneixem avui en dia, naixen a París a finals del segle XVIII amb la creació del Conservatori Superior de Música. Aquest conservatori, fundat el 1795 i considerat el primer conservatori modern, trenca una tradició en la manera d'ensenyar aquesta disciplina, ja que es tractava d'un conservatori "(...) enteramente sufragado por el estado, desligado del carácter benéfico-caritativo que tenían las instituciones tradicionales italianas, y libre de la injerencia del estamento eclesiástico." (Robledo, 200-2001: 14).

L'any 1830 es crea el Real Conservatori Superior de Música "María Cristina" de Madrid (en endavant, RCSMM), primer conservatori d'Espanya (Sarget, 2001:127). Els ensenyaments en aquest centre incloïen l'especialitat de clarí¹ i clarí de claus,² antecedents de la trompeta actual³ i del cornetí de pistons.⁴ Però no és fins l'any 1855 que es té constància dels primers alumnes que estudien el cornetí de pistons al Conservatori de Madrid, amb el professor José de Juan Martínez.

En altres capitals de l'estat espanyol també es crearen conservatoris de música (com el conservatori de València l'any 1879, el de Múrcia l'any 1918, o el de Sevilla el 1933), però cal dir que la consideració de "superior" va estar lligada al de Madrid fins a quasi la meitat del segle XX.

El RCSMM va ser l'únic conservatori superior a Espanya durant molts anys, fins a la segona meitat del segle XX. La resta de conservatoris només oferien ensenyament professional perquè no estaven autoritzats a impartir l'ensenyament superior. L'especialitat de trompeta s'oferia al RCSMM i, progressivament, es va implantar en altres conservatoris professionals. Per exemple, en el conservatori de València això va ocórrer l'any 1910, i en aquest cas concret hi havia un únic professor que impartia dues

---

¹ Clarí: variant de la trompeta natural utilitzada a Espanya, sense pistons, i que només produïa les notes de la sèrie harmònica del tub.

² Clarí de claus: clarí amb un sistema de claus incorporat al cos de l'instrument, que permet realitzar més notes que el clarí.

³ Trompeta: instrument bàsicament cilíndric de la família de vent metall, amb un sistema de pistons que permet fer escales cromàtiques.

⁴ Cornetí de pistons: instrument bàsicament cònic de la família de vent metall, amb un sistema de pistons que permet fer escales cromàtiques.

especialitats, trompeta i trompa (Fontestad, 2006: 362), a causa de l'escassetat d'alumnes en cada especialitat. L'explicació es troba en el fet que a València hi havia una gran tradició de bandes de música (militars i civils), que estaven molt arrelades (Gericó y López, 2001: 116) i que tenien escoles de música pròpies on oferien l'ensenyament dels diversos instruments de vent. Els alumnes d'aquestes escoles rebien una formació adequada i no solien inscriure's en els conservatoris.

En aquesta època inicial era habitual que el professor de cada especialitat escrigués un mètode per a ensenyar l'instrument als seus alumnes. Aquests mètodes mostraven un esquema en què s'estructuraven de manera progressiva les dificultats tècniques que l'alumne anava trobant en el procés d'aprenentatge, i estaven adreçats a desenvolupar la tècnica instrumental de músics professionals. Així ho fa José de Juan a Madrid l'any 1830 amb el *Método para Clarín* (Navarro, 2014: 78-79), i a París l'any 1857 François Dauverné amb el *Méthode pour la trompette*, tots dos per a clarí (denominació tradicional a Espanya) o trompeta natural (denominació tradicional a França).

L'any 1855 es té constància d'alumnes que estudien el cornetí de pistons al RCSMM, i per a aquests estudiants el professor de Juan elaborà un conjunt d'estudis (conservats actualment a la biblioteca del RCSMM), estructurats per nivells. Tot i que aquests treballs no estaven organitzats en forma de mètode, sí que podem afirmar que es tracta del primer material didàctic que s'utilitza a Espanya per a la trompeta moderna. En canvi, en altres països de Europa ja s'utilitzaven mètodes per a cornetí, com el de Dauverné (1834).

El primer mètode complet de cornetí a Espanya data de 1862 i és obra de Jose Maria Beltrán, tot i que no va ser gaire utilitzat en l'ensenyament als conservatoris. Dos anys després, el 1864, Jean Baptiste Arban escrigué un mètode complet per a cornetí que actualment continua sent un referent i que encara es programa com a llibre bàsic en molts conservatoris del nostre país. Arban fou un virtuós de la trompeta que passà una etapa important de la seua vida a Espanya, on oferia concerts. El seu mètode aborda totes les qüestions tècniques necessàries per a la interpretació en la trompeta (trino, flexibilitat, articulació, picat –senzill, doble i triple-, digitació, etc.); i, en la darrera part,

aplica aquests aspectes tècnics a peces musicals (com ara fantasies i altres peces virtuoses).

Però fou Tomás García Coronel, deixeble de José de Juan al RCSMM i posteriorment professor en aquest conservatori, qui ha sigut considerat el fundador de l'actual escola espanyola de trompeta. Virtuós d'aquest instrument, elaborà un mètode per a cornetí i trompeta (1913), dividit en dos quaderns. El subtítol, *Escuela práctica y progresiva*, realment és descriptiu del contingut i de l'esperit d'aquest treball: els exercicis estan organitzats per cursos i el nivell de dificultat augmenta progressivament, tot i no ser tan complet com el d'Arban.

Amb el Decret 2618/1966⁵ se separen definitivament els ensenyaments elementals dels professionals i dels superiors. Fins a aquest moment, els recursos didàctics que s'empraven eren, en molts casos, del segle anterior. A partir d'aquest decret s'elaboren nous materials didàctics específics per als ensenyaments elementals, i conviuen amb els mètodes complets tradicionals.

---

⁵ Decreto 2618/1996, de 10 de septiembre, sobre Reglamentación general de los Conservatorios de Música.

3. ANÀLISI DELS MÈTODES

3.1 Fase pre-descriptiva

Com s'ha esmentat, aquesta fase conté dues parts: en la primera cal seleccionar, identificar i justificar el problema; en la segona, s'ha de delimitar l'àrea d'estudi i resoldre la qüestió de sota quins criteris escollim allò que hem de comparar.

Aquesta primera fase es correspon amb el que hem exposat en els apartats 1.1 i 1.2, i que no reproduïm ací novament per tal de no repetir allò ja explicat anteriorment.

3.2 Fase descriptiva

L'objectiu en aquesta fase és presentar les dades recopilades, estructurades en tres apartats: macroestructura, índex i microestructura.

3.2.1 ALBEROLA/FAUS: *LA TROMPETA* (2001)

a) MACROESTRUCTURA

Aquest és el primer volum del quatre llibres que Vicent Alberola i Luis A. Faus han escrit, adreçats als alumnes de trompeta de les ensenyances elementals. La primera de les tres edicions data de l'any 2001 i es varen fer 5 impressions. De la segona i de la tercera se'n han fet tres, d'impressions. En l'última edició s'afegeix un CD amb l'acompanyament de les melodies que hi apareixen i té un total de 76 pàgines. La col·lecció completa està editada actualment per Impromptu editores, després d'anys editant-se amb Rivera editores.

Aquest llibre està adreçat per al primer curs de les ensenyances elementals i consta de tres grans parts diferenciades. En la primera part es donen unes nocions teòriques sobre diversos aspectes, que van acompanyades de dibuixos per a il·lustrar o fer més entenedor el que estan explicant: els instruments que formen l'orquestra i la banda, quins instrument constitueixen la família dels instruments de vent metall, i diversos dibuixos amb les parts de la trompeta.

La segona part són les nou unitats didàctiques de què consta aquest llibre. Cada unitat didàctica té un objectiu diferenciat i totes s'estructuren d'una manera semblant, llevat de les dos primeres: en primer lloc hi ha exercicis per a complir els objectius de cada unitat, i, a continuació, duos o melodies populars, aquests últims amb l'acompanyament del CD (vegeu l'annex 1).

La darrera part està formada per nou peces breus, de melodies i duos, amb l'acompanyament del CD.

b) ÍNDEX

ÍNDICE/INDEX

	Pág.	
Prólogo	5	Pròleg
Introducción	7	Introducció
Orquesta	8	Orquestra
Banda	9	Banda
Instrumentos de viento	10	Instruments de vent
Partes de la Trompeta	11	Parts de la Trompeta
Unidad Didáctica 1	20	Unitat Didàctica 1
(Vibración y boquilla)		(Vibració i embocadura)
Unidad Didáctica 2	24	Unitat Didàctica 2
(Trompeta y posiciones Sol-Fa-Mi)		(Trompeta i posicions Sol-Fa-Mi)
Unidad Didáctica 3	29	Unitat Didàctica 3
(Posiciones Re, Do y signos de repetición)		(Posicions Re, Do i signes de repetició)
Unidad Didáctica 4	35	Unitat Didàctica 4
(El picado, signos de prolongación y compás de 2/4 y 3/4)		(El picat, signes de prolongació i compàs de 2/4 i 3/4)
Unidad Didáctica 5	41	Unitat Didàctica 5
(Posición La-Si-Do y escala de Do Mayor)		(Posició La-Si-Do i escala de Do Major)
Unidad Didáctica 6	47	Unitat Didàctica 6
(Desarrollo del picado)		(Desenvolupament del picat)
Unidad Didáctica 7	52	Unitat Didàctica 7
(Intervalos de terceros)		(Intervals de terceres)
Unidad Didáctica 8	57	Unitat Didàctica 8
(Posición Si grave)		(Posició Si greu)
Unidad Didáctica 9	62	Unitat Didàctica 9
(Posición Re agudo)		(Posició Re agut)
Piezas Breves y Música de Cámara	67	Peces Breus i Música de Cambra

c) MICROESTRUCTURA

PRÒLEG: Trobem la reproducció d'una dedicatòria manuscrita del catedràtic de trompeta del Conservatoire National Supérieur de Musique et de Dance de Paris, Pierre Thibaud, escrites en francès i traduïdes al castellà i al valencià.

INTRODUCCIÓ: Els autors repassen la trajectòria de la seua obra des de 1997, any en què van escriure els quatre llibres per a les ensenyances elementals. Destaquen la inclusió d'un CD amb l'acompanyament de les cançons populars, peces breus i duos que apareixen en el llibre.

ORQUESTRA: Il·lustren amb dibuixos els instruments que formen una orquestra, i el lloc que n'ocupa la trompeta.

BANDA: Il·lustren amb dibuixos els instruments que formen una banda, i el lloc que n'ocupa la trompeta.

INSTRUMENTS DE VENT: S'hi esmenten els instruments que formen la família de vent metall i els il·lustren amb dibuixos.

PARTS DE LA TROMPETA: En primer lloc, es mostra amb un dibuix la trompeta i el broquet. A continuació, es descriuen les parts del broquet: anell, copa, granet i cua.

Tot seguit, s'hi expliquen les parts de la trompeta: el tudell, la bomba general, els pistons i les seues bombes corresponents, el colze, la campana, les diverses anelles i la clau de desguàs.

UNITAT DIDÀCTICA 1 (VIBRACIÓ I EMBOCADURA): explica la col·locació que han de tindre els llavis per a tocar la trompeta. El primer pas ha de ser aprendre a vibrar els llavis. Aquesta explicació s'acompanya d'una fotografia d'un xiquet en la posició de tocar. Indica com s'ha d'agafar el broquet.

Tot seguit, hi ha sis exercicis amb rodones, blanques i negres, per a practicar solament amb la vibració dels llavis i el broquet.

UNITAT DIDÀCTICA 2 (TROMPETA I POSICIONS SOL-FA-MI): explica succintament com s'ha d'agafar l'instrument. I apareixen nou exercicis amb les notes Sol₃, Fa₃ i Mi₃, per a ser tocats amb la trompeta. Utilitza figures de blanca, redona i negra.

UNITAT DIDÀCTICA 3 (POSICIONS RE –DO I SIGNES DE REPETICIÓ): afegeix a les notes de la unitat anterior el Re₃ i Do₃. Conté 12 exercicis i un duo per a practicar amb la trompeta. Utilitza figures de blanca, redona i negra. Apareix el signe de repetició.

UNITAT DIDÀCTICA 4 (EL PICAT, SIGNES DE PROLONGACIÓ I COMPÀS DE 2/4, 3/4): inclou la lligadura de prolongació, el punt, el calderó i els compassos de 2/4 i 3/4. Parla per primera vegada del picat i explica que s'ha de pronunciar la síl·laba “TA” al inici de cada so. Conté 11 exercicis breus i un duo. Proposa tocar els dos primers exercicis primer amb el broquet i després amb la trompeta.

UNITAT DIDÀCTICA 5 (POSICIONS LA-SI-DO I ESCALA DE DO MAJOR): amb l'aparició de les notes La₃, Si₃ i Do₄, completa l'escala de Do major i explica l'escala de La menor. 10 exercicis, 1 cançó popular i un duo.

UNITAT DIDÀCTICA 6 (DESENVOLUPAMENT DEL PICAT): en aquesta unitat combina els elements presentats anteriorment sense incloure cap novetat. Hi ha 10 exercicis per a practicar el picat i tres melodies populars (una d'aquestes, com a duo amb el professor).

UNITAT DIDÀCTICA 7 (INTERVALS DE TERCERES) aquesta unitat continua amb una estructura semblant a l'anterior (10 exercicis, tres melodies populars i un duo). Encara que a la majoria d'exercicis apareixen els intervals de 2a i de 3a, utilitza en alguna ocasió l'interval de 4a (Sol 3- Do 4) picats. Fins aquesta unitat, continua utilitzant les mateixes figures rítmiques. Apareix per primera vegada una indicació metronòmica a les cançons populars.

UNITAT DIDÀCTICA 8 (POSICIÓ SI GREU): aquesta unitat (formada per 10 exercicis, dues cançons populars i un duo) afegeix el Si₂ en tres exercicis. Incorpora la figura de blanca amb punt.

UNITAT DIDÀCTICA 9 (POSICIÓ RE AGUT): incorpora el Re4 en tres exercicis dels 10 que conformen aquesta unitat, la qual es completa amb dues cançons populars i un duo. Utilitza les figures totes les figures rítmiques que han aparegut anteriorment.

PECES BREUS I MÚSICA DE CAMBRA: al final del llibre trobem 6 cançons i 3 duos, tots escrits pels autors del llibre, amb l'acompanyament del CD.

3.2.2 P. WASTALL (1994): *APRENDE TOCANDO LA TROMPETA Y EL CORNETÍN DE PISTONES*

a) MACROESTRUCTURA

Peter Wastall ha escrit, a més d'aquest mètode per a trompeta, altres mètodes per a instruments de vent com el clarinet, el fagot, la flauta, el saxòfon, l'oboè, la trompa, el trombó i el bombardí, i tots amb una filosofia semblant. El mètode de trompeta està adreçat als alumnes de trompeta de les ensenyances elementals. La primera edició, en anglès, data de l'any 1979 i va ser editada per l'editorial Boosey & Hawkes, encara que després ha estat traduïda a molts idiomes. La versió espanyola, del 1994, l'ha feta Alfredo García Martín-Córdova a l'editorial Mundimúsica Ediciones.

Aquest llibre consta de tres grans parts diferenciades. En la primera part es donen unes nocions teòriques sobre diversos aspectes, que van acompanyades de dibuixos per a il·lustrar o fer més entenedor el que estan explicant: diversos dibuixos amb les parts de la trompeta i el cornetí de pistons, com agafar l'instrument, la col·locació del broquet i la formació de l'embocadura. A continuació trobem indicacions d'elements de teoria musical.

La segona part són les 24 unitats didàctiques de què consta aquest llibre. Cada unitat didàctica té un objectiu diferenciat, però totes s'estructuren d'una manera semblant: primer hi ha un contingut nou de llenguatge musical, seguit d'exercicis que varien en nombre segons la unitat, i d'unes breus explicacions sobre un d'aquests apartats: musicalitat, ajuda a la lectura i desenvolupament del so; a continuació, escales i arpegis,

estudis, i melodies i duets. Cada contingut nou que apareix en una unitat el retrobem en les següents, de manera que es continua treballant al llarg del llibre. I cada 8 unitats s'avalua el progrés amb la presentació de peces de concert que utilitzen tot el material après prèviament.

La darrera part està formada per la taula de digitació, les notes de cada una de les 7 posicions de la trompeta, una taula de compassos i un llistat de termes italians traduïts al castellà.

Per a facilitar la lectura, i a causa del gran nombre d'unitats que presenta aquest llibre, adjuntem una taula on es pot veure l'estructura i què conté cada unitat (vegeu l'annex 2).

b) ÍNDEX

Aquest mètode no presenta índex.

c) MICROESTRUCTURA

PRÒLEG: No n'hi ha.

INTRODUCCIÓ: Descriu l'estructura del llibre amb la divisió en 24 unitats, destacant i donant-li importància al desenvolupament de la musicalitat. A continuació enumera els continguts de cada unitat. Per a finalitzar, explica que existeix un llibre apart amb l'acompanyament de piano per a les peces que conté aquesta obra.

PARTS DE LA TROMPETA: Descriu les parts que formen la trompeta i el cornetí de pistons, amb sengles dibuixos.

POSICIÓ DE LES MANS, COL·LOCACIÓ DEL BROQUET, FORMACIÓ DE L'EMBOCADURA I SONS NATURALS: Amb dos dibuixos mostra com s'ha d'agafar la trompeta, tant amb la mà esquerra com amb la mà dreta. Indica que la proporció del broquet en els llavis ha de ser la mateixa en el de dalt i en el de baix. Per a comprovar-ho fa ús d'un mirallavis. Dóna tres indicacions per a la formació de

l'embocadura. En primer lloc, el broquet es col·loca contra els llavis amb la pressió justa per a evitar que s'escape l'aire. S'ha de procurar inflar les galtes i col·locar les mandíbules de manera que es llavis puguin vibrar lliurement.

Com a primera nota amb l'instrument proposa el sol3, i després afegeix descendentment el Fa3, Mi3, Re3 i Do2.

Proposa començar cada nota picada, és a dir, amb un moviment de llengua similar al que es fa al pronunciar la lletra T.

MATERIAL PREPARATORI PER A LA UNITAT 1: Explica breument elements teòrics de llenguatge musical que apareixen a les unitats següents. Així trobem les notes, des del Do3 fins al Mi4, col·locades al pentagrama amb la clau de sol i les figures de negra, blanca i redona. També explica els compassos de 2/4, 3/4 i 4/4 amb les barres de compàs.

UNITAT 1: Explica que la trompeta és un instrument transpositor. Presenta les notes Sol3, Fa3, Mi3, Re3 i Do3 amb la seua digitació en figures de blanques i negres. En l'apartat de musicalitat explica l'agrupació de notes en frases i on respirar per a respectar el discurs musical.

UNITAT 2: Incorpora el calderó i els silencis de blanca i de negra. En l'apartat de desenvolupament del so proposa la pràctica de notes llargues, escoltant amb atenció el so i prestant atenció a uns punts que considera fonamentals: que el diafragma done suport a la columna de l'aire, que la posició de la trompeta permeta els llavis vibrar lliurement, i que els músculs facials estiguen ferm però no agarrotats.

UNITAT 3: Afegeix les notes La3, Si 3 i Do4, i explica el puntet. Incorpora el compàs de 3/4 i la figura de blanca amb puntet. Aconsella memoritzar passatges curts per a desenvolupar la memòria musical.

UNITAT 4: Apareix el silenci de redona i la lligadura de prolongació. A l'apartat de desenvolupament del so proposa uns exercicis per a comparar la formació de l'embocadura amb les notes Do4, Sol3 i Do3. Per a la nota més aguda explica que s'ha de tocar amb una pressió d'aire relativament forta, mantenint ferm el diafragma. Per a les notes més greus cal baixar progressivament la llengua i la pressió del diafragma. Els llavis han de vibrar lliurement sense canviar de lloc les comissures de la boca.

UNITAT 5: Incorpora la nota Sib3 amb l'explicació del bemoll i la lligadura d'expressió. A l'apartat de desenvolupament del so proposa uns exercicis per a lligar dues notes amb la mateixa posició. Per a la lligadura ascendent s'han de contraure els músculs de l'embocadura al mateix temps que s'elevi la llengua i la pressió del diafragma. Per a la lligadura descendent s'ha de fer el procés invers, és a dir, amb la relaxació dels músculs de l'embocadura i un lleuger descens de la llengua i de la pressió del diafragma.

UNITAT 6: Explica la tonalitat de Fa major i la figura de corxera. A l'apartat d'ajuda per a la lectura musical proposa llegir les corxeres agrupades de dos en dos en bloc, com a paraules de dos síl·labes.

UNITAT 7: Incorpora les notes Si2 i La2 i explica les tonalitats de Do major i La menor. A l'apartat de desenvolupament del so proposa exercicis per a treballar el registre greu. A mesura que descendeixes s'ha d'engrandir la cavitat bucal i augmentar la distància entre les dents. També s'ha de comprovar l'angle que forma la trompeta amb el cap per a assegurar-se que el llavi inferior vibra lliurement.

UNITAT 8: Apareixen i s'expliquen tres nous elements teòrics: l'*staccato*, el signe de repetició i la utilització de termes italians. En aquest últim punt fa referència al llistat d'abreviatures que es troba a la unitat 12 i al llistat de termes en italià que es troben a l'última pàgina del llibre. A l'apartat de desenvolupament del so proposa exercicis de posició fixa per a treballar la flexibilitat. Utilitza la primera nota per a formar correctament l'embocadura. Escriu les mateixes indicacions que a la unitat 5.

PECES DE CONCERT PER A LES UNITATS 1-8: Tres peces amb acompanyament de piano: un fragment del minuet de la *Sonata número 3, op. 99* de James Hook, arranjada per Peter Wastall; un fragment del cor de l'òpera *Paris i Elena* de Christoph Willibald Gluck, arranjada per Peter Wastall; i *Granito* de Keith Ramon Cole.

UNITAT 9: Incorpora les notes Re4 i Fa#3 amb l'explicació del sostingut, i explica les tonalitats de Sol major i Mi menor. Proposa l'escala i l'arpegi de Do major per a tocarlos de memòria. Pel que fa a l'apartat de desenvolupament del so, continua amb un

exercici de flexibilitat amb posicions fixes en què explica que s'ha de fer la mínima pressió del broquet contra els llavis sense permetre un so nasal o apretat.

UNITAT 10: Explica l'accent (>), que ha de realitzar-se atacant la nota en qüestió amb un colp fort de la llengua o combinat amb un xicotet colp del diafragma. Incorpora la figura de negra amb punt. En l'apartat de desenvolupament del so continua amb exercicis de flexibilitat. Recomana no separar el broquet dels llavis entre exercicis i utilitzar les síl·labes "TI-TU-TA" per a les lligadures descendents i "TA-TU-TI" per a les ascendents.

UNITAT 11: Incorpora el Do#4 i explica la tonalitat de Re major i les alteracions accidentals. En l'apartat de desenvolupament del so presenta un exercici de flexibilitat amb corxeres que s'ha de tocar a una velocitat major que el de la unitat precedent.

UNITAT 12: Explica el becaire i algunes indicacions dinàmiques: *pp*, *p*, *mp*, *mf*, *f*, *ff*, *crescendo* i *diminuendo*. En l'apartat de musicalitat indica que es preste atenció a l'afinació tant en els *crescendi* com en els *diminuendi*.

UNITAT 13: Incorpora les notes Sol#3 i Mi4 i el silenci de corxera. Explica com saber la tonalitat menor partint de la tonalitat major. Proposa l'escala i l'arpegi de La menor harmònica per a tocar-los de memòria. Pel que fa al desenvolupament del so, presenta un exercici amb notes llargues lligades, a distància de semitò.

UNITAT 14: Explica els compassos de subdivisió ternària i incorpora el compàs de 6/8. En l'apartat d'ajuda a la lectura musical proposa llegir les corxeres agrupades en blocs de tres, com a paraules de tres síl·labes.

UNITAT 15: Incorpora les notes Mib3 i Mib4 i explica les notes enharmòniques i la tonalitat de Sib major. Proposa l'escala i l'arpegi de Mi menor harmònica per a tocar-los de memòria. En l'apartat de desenvolupament del so presenta un exercici de flexibilitat que comença pel Mi4.

UNITAT 16: Explica l'articulació *tenuto* (-) i les caselles de repetició. Pel que fa a l'apartat de musicalitat, explica que quan el caràcter general d'una peça suggereix que l'articulació que s'ha d'emprar és *staccato*, s'ometen els punts sobre les notes.

PECES DE CONCERT PER A LES UNITATS 9-16: Tres peces amb acompanyament de piano: un fragment de dos àries de trompeta de Jean-Baptiste Lully, arranjades per Peter Wastall; *Soliloquio* de Derek Hyde; i *Medianoche en Tobago* de Peter Wastall.

UNITAT 17: Incorpora el Fa₄ i ornaments de dues notes. En l'apartat de desenvolupament del so continua amb un exercici de flexibilitat amb posició fixa, on alguns harmònics ja no van consecutius.

UNITAT 18: Explica les semicorxeres i la síncope. Proposa l'escala i l'arpegi de Fa major per a tocar-los de memòria. En l'apartat d'ajuda a la lectura musical proposa llegir les corxeres agrupades en blocs de quatre, com a paraules de quatre síl·labes.

UNITAT 19: Incorpora el Sib₂ i la figura de corxera amb punt. En l'apartat d'ajuda a la lectura musical proposa utilitzar la paraula TAITA cada vegada que apareix un ritme amb punt, i així agrupar una semicorxera solta amb la següent nota.

UNITAT 20: Explica el silenci de semicorxera i proposa tres patrons rítmics amb una corxera i dos semicorxeres. Proposa l'escala i l'arpegi de Sib major en negres del Si₂ al Sib₃, per a tocar-los de memòria. En l'apartat de musicalitat, proposa de pronunciar la síl·laba DA per a aconseguir una articulació suau quan s'indica que un fragment és *legato*.

UNITAT 21: Apareix una nova nota, el do₃. Com que la digitació d'aquesta nota és amb els tres pistons al mateix temps i aquest fet dona una afinació molt alta, s'ha de corregir aquesta afinació amb el llavi. Incorpora el compàs de 3/8. En l'apartat de desenvolupament del so proposa un exercici de notes llargues lligades a distància de semitò descendent. Per afinar el Do₃ afirma que es pot corregir alçant un poc el tercer pistó, encara que el més normal és corregir l'afinació amb una xicoteta relaxació de l'apertura labial (des del meu punt de vista, estem davant d'un error de traducció, ja que si s'alça el tercer pistó, no s'afina la nota. Al meu parer, el que l'autor volia expressar és que cal traure la bomba del tercer pistó).

UNITAT 22: Explica el treset de corxeres i incorpora el compàs de 2/2. Proposa l'escala i l'arpegi de Sib major en corxeres i tresets de semicorxeres del Sib₂ al Fa₄, per a tocar-los de memòria. En l'apartat de desenvolupament del so presenta un exercici de

flexibilitat en negres en què torna recordar que el llavi inferior ha d'estar lliure per a vibrar en el registre greu.

UNITAT 23: Incorpora les notes Fa#4 i Sol4. En l'apartat de desenvolupament del so presenta un exercici de flexibilitat fins la nota Sol4.

UNITAT 24: Explica el mordent, del qual diu que s'ha de tocar a temps i el més curt possible. Proposa l'escala i els arpegis de Sol, Do i Mi majors, per a tocar-los de memòria. Pel que fa a la de Do major, comença del Do3 fins el Sol5 amb corxeres i tresets de corxeres. En l'apartat de musicalitat s'ha d'utilitzar l'articulació que el caràcter de cada peça necessita.

PECES DE CONCERT PER A LES UNITATS 17-24: Cinc peces amb acompanyament de piano: la marxa de l'òpera *Escipión* de G. F. Händel arranjada per Peter Wastall, *Un juego popular* de József Karai, *Serenata* de la òpera *El amante celoso* de Anré Gréty arranjada per Peter Wastall. *Preludio* del *Te deum* de M. A. Charpentier arranjada per Peter Wastall i *Suburban Sunday* de Keith Ramon Cole.

3.2.3 MIGUEL ÀNGEL GARCÍA BOSCA (2015): *YO Y MI TROMPETA*

a) MACROESTRUCTURA

Yo y mi trompeta enseñanzas elementales 1 és el primer dels dos volums que Miguel Ángel García Bosca té publicats a l'editorial Piles. Alguns exercicis i cançons que hi conté porten acompanyament rítmic i harmònic, i es poden descarregar en l'adreça <http://editorialpiles.com/yoymitrompeta> o bé escanejant un codi QR que es troba en el llibre.

Aquest llibre conté 8 unitats didàctiques, amb una explicació prèvia de com es treballa cada unitat. En total hi ha 126 pàgines.

Totes les unitats tenen aquesta mateixa estructura:

Secuenciació: mitjançant un esquema s'ofereix una seqüenciació orientativa dels continguts que es treballen en cada unitat amb la finalitat que el professor pugui pausar

l'estudi diari. També apareixen 4 pentagrames per a escriure allò que el professor considere.

Vamos a respirar: en aquesta secció apareixen 4 exercicis escrits en forma de duo (professor- alumne) per a treballar la respiració, el control de la columna del aire, el ritme, el picat i l'emissió. En tots els exercicis s'ha de bufar pel tudell del broquet

Vamos a vibrar: en aquesta secció es treballa la vibració dels llavis, a més de la respiració, el control de la columna del aire, el ritme, el picat i l'emissió. Utilitza 4 exercicis, escrits en forma de duo (professor-alumne), en totes les unitats llevat de la tercera, que n'empra 3. Encara que tots els exercicis porten acompanyament de piano, alguns només porten una base rítmica sense definir l'altura de la nota.

Vamos a calentar: apareixen 4 exercicis en totes les unitats, llevat de la unitat 3 que en té 3, per a realitzar-los amb el broquet i amb la trompeta.

Vamos a tocar: aquesta secció conté un primer apartat anomenat *Digitación*, on es treballen 4 exercicis de digitació amb la trompeta, però sense tocar-la. La velocitat d'aquests exercicis va progressivament de 60-120.

En un segon apartat, anomenat *Elementos básicos de teoría*, s'explica breument continguts de llenguatge musical que apareixen en la unitat i es treballen amb exercicis. Tots els exercicis s'han de cantar abans de tocar amb la trompeta.

Vamos a improvisar: en aquesta secció es treballa la improvisació a través d'exercicis amb acompanyament de CD, des dels coneixements musicals adquirits en cada unitat. L'alumne ha de completar alguns compassos amb les notes i figures que s'indica en cada unitat.

Mis canciones: en aquesta secció apareixen de 2 a 4 cançons populars i 2 duos. Totes les cançons duen acompanyament de CD.

Per a facilitar la lectura adjuntem una taula on es pot veure l'estructura i què conté cada unitat (vegeu l'annex 3).

b) ÍNDEX

ÍNDICE Y CONTENIDOS	
Unidad 1	7
La respiración, la boquilla y sus partes, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, partes de la trompeta, posición de la trompeta, la corneta y la trompeta pocket, digitación, picado, elementos básicos de teoría; pentagrama, clave de sol, compás de $\frac{4}{4}$ ó $\frac{3}{4}$ e nombre de las notas hasta el SOL, figuras y silencios de redonda y blanca. El picado, la improvisación, canciones y dúos.	
Unidad 2	31
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; figura y silencio de negra, nombre de las notas hasta el LA, la improvisación, canciones y dúos.	
Unidad 3	45
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; nombre de las notas hasta el SI, la improvisación, canciones y dúos.	
Unidad 4	57
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; figura y silencio de corchea, ligadura de prolongación, la improvisación, canciones y dúos.	
Unidad 5	71
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; compás de $\frac{3}{4}$, ligadura expresiva, nombre de las notas has el DO central, el acorde y arpeggio, la improvisación, canciones y dúos.	
Unidad 6	85
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; compás de $\frac{3}{4}$, nombre de las notas hasta el SI grave, figura y silencio la blanca en puntillo, la improvisación, canciones y dúos.	
Unidad 7	99
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; anacrusa, sino de repetición, figura y silencio la negra en puntillo. La improvisación; estructura harmónica C G7 (I V7), canciones y dúos.	
Unidad 8	111
La respiración, vibración de labios sin la boquilla y con la boquilla, digitación, elementos básicos de teoría; las alteraciones, la escala cromática. La improvisación; estructura harmónica C G7 G7 C (I V7 V7 I), canciones y dúos.	

c) MICROESTRUCTURA

PRÒLEG: Trobem una dedicatòria del professor de trompeta Manuel López Torres.

INTRODUCCIÓ: No en presenta.

UNITAT 1: Aquesta unitat és la més extensa ja que introdueix conceptes que estaran presents al llarg del llibre.

En l'apartat *Vamos a respirar*, explica els tres temps de la respiració (inspiració, respiració i pausa respiratòria) i hi proposa exercicis. També mostra les parts del broquet a través d'una fotografia.

Seguidament proposa 4 exercicis que consisteixen en bufar pel tudell del broquet de manera continuada.

En l'apartat *Vamos a vibrar* explica què són els llavis i la seua funció. Per a produir un so amb els llavis afirma que s'han d'unir els llavis i expulsar l'aire amb força fins que es produïska. Proposa 4 exercicis amb la nota Sol3 amb l'acompanyament del CD.

En l'apartat *Vamos a calentar* explica que el broquet s'agafa amb dos dits de la mà esquerra, per extrem superior del tudell. Per a fer sonar el broquet, s'han de vibrar els llavis i apropar-hi el broquet. Proposa 4 exercicis amb la nota Sol3 amb el broquet i introdueix el picat per a la segona nota pronunciant la síl·laba TA.

En l'apartat *Vamos a tocar* mostra, amb un dibuix, les parts de la trompeta i explica la manera de netejar l'instrument per dins i el manteniment de les diverses bombes.

També explica, mitjançant fotografies, com s'ha de sostenir la trompeta. Sobre la posició corporal explica que els muscles i els braços han d'estar en una posició còmoda, solta i descansada. Per als alumnes que comencen amb la trompeta, proposa dos instruments d'un tamany més reduït com són la corneta i la trompeta *pocket*.

En el subapartat *Digitación*, explica la necessitat d'una bona digitació per a la pràctica de la trompeta. S'ha de tindre una postura correcta de la trompeta (“hay que estar derecho y suelto”).

En el subapartat *Elementos básicos de teoría*, explica el pentagrama, la clau de sol, el compàs de 4/4, el nom de les notes de l'escala de Do major i les figures de redona i blanca i els seu silencis.

Proposa 13 exercicis en aquesta secció i comença amb les notes Sol³, Fa³, Mi³, Re³ i Do³. Recomana sempre l'ús del metrònom.

En l'apartat *Vamos a improvisar* explica què és improvisar i proposa 2 exercicis per a improvisar amb qualsevol de les notes que han aparegut en la unitat en figura de blanca.

En l'apartat *Mis canciones* apareixen 3 cançons populars i 2 duos.

UNITAT 2: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 4 exercicis en compàs de 4/4 en figures de redona i blanca, articulades amb la síl·laba TA.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 4 exercicis, des dels 3 primers no tenen definida cap nota i l'últim la nota Sol³. Incorpora la figura de negra i el seu silenci i articula els sons amb la síl·laba TA.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 4 exercicis sense cap nota definida i utilitza les figures de redona, blanca i negra.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 4 exercicis de digitació i 4 exercicis amb la trompeta. Incorpora la nota La³.

En l'apartat *vamos a improvisar* proposa 2 exercicis per a improvisar amb les notes Do³, Mi³ i Sol³ i les figures de redona i blanca.

En l'apartat *mis canciones* apareixen 3 cançons populars i 2 duos.

UNITAT 3: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 3 exercicis en compàs de 4/4 en figures de redona, blanca i negra.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 3 exercicis sense cap nota definida. Utilitza el compàs de 4/4 i les mateixes figures que l'apartat anterior.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 3 exercicis amb les notes Sol³ i Si³. Per a la nota més aguda aconsella pronunciar la síl·laba TI. Utilitza les figures de redona, blanca i negra.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 3 exercicis de digitació i 3 exercicis amb la trompeta. Incorpora la nota Si³.

En l'apartat *vamos a improvisar* proposa 3 exercicis per a improvisar amb les notes Re³, Fa³ i Sol³ i les figures de redona, blanca i negra.

En l'apartat *mis canciones* apareixen 3 cançons populars i 2 duos.

UNITAT 4: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 4 exercicis en compàs de 4/4 en figures de blanca, negra i corxera.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 4 exercicis. Els 3 primers amb una nota sense definir i l'últim amb dues notes definides, el Sol i el Si. Per a la nota superior aconsella també pronunciar la síl·laba TI. Utilitza el compàs de 4/4 i les figures de redona, blanca i negra.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 4 exercicis, tres sense notes definides i un amb les notes Sol³ i Si³. Per a la nota més aguda aconsella pronunciar la síl·laba TI. Utilitza les figures de redona, blanca, negra i corxera.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 4 exercicis de digitació i 4 exercicis amb la trompeta. Incorpora la lligadura de prolongació i la figura de corxera i el seu silenci.

En l'apartat *vamos a improvisar* proposa 2 exercicis per a improvisar amb les notes Do³, Re³, Mi³, Fa³ i Sol³ i les figures de redona, blanca, negra i corxera.

En l'apartat *mis canciones* apareixen 4 cançons populars i 2 duos.

UNITAT 5: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 4 exercicis en compàs de 4/4 i 2/4 en figures de blanca, negra i corxera.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 4 exercicis. Els 3 primers amb dues notes sense definir i l'últim amb dues notes definides, el Sol i el Si. Per a la nota més aguda aconsella

pronunciar la síl·laba TI. Utilitza el compàs de 4/4 i 2/4 i les figures de redona, blanca i negra i corxera.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 4 exercicis, tres sense notes definides i un amb les notes Sol3 i Si3. Per a la nota més aguda aconsella pronunciar la síl·laba TI. Utilitza les figures de blanca, negra i corxera.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 4 exercicis de digitació i 4 exercicis amb la trompeta. Incorpora la lligadura d'expressió, el compàs de 2/4 i el seu silenci. Apareix la nota Do4. Les notes lligades apareixen per graus conjunts.

En l'apartat *vamos a improvisar* dona la definició d'un acord i d'un arpegi i escriu els acords de tots els graus de l'escala de Do major. Apareix l'acord de tònica amb el xifrat americà C. Proposa 4 exercicis per a improvisar amb les notes Do3, , Mi3, i Sol3 i les figures que hi han aparegut anteriorment.

En l'apartat *mis canciones* apareixen 4 cançons populars i 2 duos. Llevat de 4 compassos en què apareix la lligadura d'expressió, totes les cançons i duos estan picats.

UNITAT 6: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 4 exercicis en compàs de 3/4 i 2/4 en figures de blanca amb punt, blanca, negra i corxera. Incorpora dues notes diferents i aconsella pronunciar la síl·laba TI per a la més aguda.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 4 exercicis amb les notes Do3, Re3, Mi3 i Fa3. Per a aconseguir aquests sons, s'han de cantar interiorment les notes i pensar en la síl·laba "HA" per a les notes Do i el Mi, i la síl·laba "HE" per a les notes RE i FA. Utilitza el compàs de 3/4 i 2/4 i les figures de redona, blanca amb punt. Les notes estan lligades.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 4 exercicis amb les notes Do3, Re3, Mi3, Fa3 i Sol3, lligades. Per a la nota superior indica la síl·laba "HE". Utilitza les figures de blanca amb punt, blanca i negra.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 4 exercicis de digitació i 4 exercicis amb la trompeta. Incorpora la figura de blanca amb punt i el seu silenci i el compàs de 3/4 i el seu silenci. Apareix la nota Si2.

En l'apartat *vamos a improvisar* apareix l'arpegi de sèptima de dominant amb el xifrat americà G7. Proposa 4 exercicis per a improvisar amb les notes Si₂, , Re₃, Fa₃, i Sol₃ i les figures que hi han aparegut anteriorment.

En l'apartat *Mis canciones* apareixen 2 cançons populars i 2 duos sense cap lligadura d'expressió.

UNITAT 7: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 4 exercicis en compàs de 4/4, 3/4 i 2/4 en figures de blanca amb punt, blanca, negra amb punt, negra i corxera. Utilitza dues notes diferents i aconsella pronunciar la síl·laba TI per a la més aguda.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 4 exercicis amb les notes Do₃, Re₃, Mi₃ i Fa₃. Per a aconseguir aquests sons, s'han de cantar interiorment les notes i pensar en la síl·laba "TA" per a les notes greus, i la síl·laba "TE" per a les notes agudes. Utilitza el compàs de 3/4 i 2/4 i les figures de redona, blanca amb punt. Les notes estan picades.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 4 exercicis amb les notes Do₃, Re₃, Mi₃, Fa₃ i Sol₃, lligades i picades. Utilitza les figures de blanca amb punt, blanca i negra amb punt, negra i corxera.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 4 exercicis de digitació i 4 exercicis amb la trompeta. Incorpora la figura de negra amb punt i el seu silenci i el signe de repetició. Explica l'anacrusi. Apareixen tres compassos amb notes lligades en interval de una tercera descendent.

En l'apartat *vamos a improvisar* explica l'estructura harmònica que conformen els acords de tònica i de sèptima de dominant. Proposa 4 exercicis per a improvisar amb les notes Do₃, Mi₃ i Sol₃ on apareix el xifrat de l'acord de tònica i Si₂, , Re₃, Fa₃, i Sol₃ on apareix el xifrat de l'acord de sèptima de dominant, utilitzant les figures que hi han aparegut anteriorment.

En l'apartat *mis canciones* apareixen 4 cançons populars i 2 duos.

UNITAT 8: En l'apartat *vamos a respirar* proposa 4 exercicis en compàs de 4/4, 3/4 i 2/4, en figures de, blanca, negra amb punt, negra, corxera i semicorxera. Utilitza dues notes diferents i aconsella pronunciar la síl·laba TI per a la més aguda. Als exercicis amb semicorxeres sols utilitza una nota sense definir.

En l'apartat *vamos a vibrar* proposa 4 exercicis amb les notes Do₃, Re₃, Mi₃, Fa₃ i Sol₃. Proposa pensar en les síl·labes "TA", "TE", "TI" per a les notes picades i "HA" "HE" "HI" per al les notes lligades. Utilitza el compàs de 3/4 i 4/4 i afegeix la figura de semicorxera.

En l'apartat *vamos a calentar* proposa 4 exercicis amb les notes Do₃, Re₃, Mi₃, Fa₃ i Sol₃, lligades i picades. Afegeix la figura de semicorxera.

En l'apartat *vamos a tocar* apareixen 4 exercicis de digitació i 4 exercicis cromàtics amb la trompeta. Incorpora la figura de semicorxera i el seu silenci. Explica les alteracions (sostingut, bemoll i becaire) i l'escala cromàtica.

En l'apartat *vamos a improvisar* proposa 4 exercicis per a improvisar amb les notes Do₃, Mi₃ i Sol₃ on apareix el xifrat de l'acord de tònica i Si₂, , Re₃, Fa₃, i Sol₃ on apareix el xifrat de l'acord de sèptima de dominant, utilitzant les figures que hi han aparegut anteriorment.

En l'apartat *mis canciones* apareixen 4 cançons populars i 2 duos.

3.3 Fase interpretativa

Per a interpretar les dades exposades en la fase anterior, hem fet servir 9 ítems, extrets dels objectius i continguts del Decret 159/2007.

Objectius:

- Descobrir la necessitat d'adoptar la posició corporal que permeti respirar amb naturalitat i que afavorisca la correcta col·locació de l'instrument i la coordinació entre les dos mans.

- Fer possible que l'alumne adquireisca els principis bàsics de l'emissió, l'afinació i l'articulació, per mitjà del control, la respiració i la formació de l'embocadura.

Continguts:

- Estudi de l'emissió del so. Pràctica de les distintes articulacions. Treball de la dinàmica. Desenrotllament de la flexibilitat dels llavis, amb la pràctica d'interval·ls lligats i amb posicions fixes.

Així, els ítems emprats són els següents:

- Posició corporal
- Embocadura
- Dinàmiques
- Emissió del so
- Flexibilitat dels llavis
- Respiració
- Articulació
- Digitació
- Instruments afins

Com s'ha explicat anteriorment, el motiu per a escollir aquests objectius i continguts és la importància que tenen aquests aspectes tècnics en el desenvolupament instrumental dels futurs trompetistes.

Cal ressenyar que el llibre de Peter Wastall té 24 unitats perquè no només va dirigit al primer curs de les ensenyances elementals, sinó que inclou continguts (estructurats de manera progressiva) corresponents als primers graus de l'instrument, com ho denomina l'autor. Per a aquest treball d'interpretació hem seleccionat les 8 primeres unitats del llibre de Wastall, ja que s'hi pot establir un paral·lelisme amb les obres d'Alberola/Faus i García Boscá, en els aspectes següents:

- registre de l'instrument
- nombre d'exercicis
- cançons

- figures de mesura
- nombre d'unitats

A més, el llibre de Wastall s'estructura en blocs de 8 unitats, al final de les quals apareix una recopilació que inclou tots els continguts treballats. Això és un argument més per a seleccionar el primer bloc de 8 unitats de Wastall.

3.3.1 INTERPRETACIÓ DEL LLIBRE *LA TROMPETA D'ALBEROLA/FAUS* (2001)

a) POSICIÓ CORPORAL: Llevat de com s'ha d'agafar la trompeta i el broquet i les fotografies que il·lustren aquestes explicacions, Alberola/Faus no tracten el tema de la posició corporal. Cal ressaltar una errada en la indicació que donen dels dits que activen els pistons,. Sens dubte són l'índex, el cor i l'anular, i no el polze.

b) EMBOCADURA: Indiquen que per a tocar la trompeta s'ha d'aprendre primer a vibrar els llavis. Aconsellen, per a la posició que han de tindre els llavis, pronunciar una paraula acabada amb *m* i expulsar l'aire amb força.

c) DINÀMIQUES: No n'apareixen en tot el llibre.

d) EMISSIÓ DEL SO: Els autors proposen la nota Sol3 com a primera nota per a començar. En primer lloc amb la vibració dels llavis solament, i després amb el broquet i la trompeta.

Alberola/Faus no utilitzen la llengua per a l'emissió del so al inici del llibre. És en la unitat 4 on indiquen que s'ha de pronunciar la síl·laba TA a l'inici de cada so.

e) FLEXIBILITAT DELS LLAVIS: En aquest apartat cal destacar que, llevat de dos compassos que apareixen de manera esporàdica en un duo, no hi ha cap exercici ni cançó on es tracte la flexibilitat.

f) RESPIRACIÓ: Quant a la respiració, no n'ofereixen cap explicació del funcionament, ni tampoc no incorporen exercicis per a treballar aquest apartat. En

aquesta línia, destaca la mancança de signes que indiquen com i on respirar en els diferents exercicis i cançons.

g) ARTICULACIÓ: A l'obra d'Alberola/Faus destaca la pràctica totalitat de l'articulació picada, i proposen la síl·laba TA tant per al registre greu com per al agut. Tampoc els autors fan ús dels accents.

h) DIGITACIÓ: Respecte de la digitació, llevat de les indicacions que els autors donen cada vegada que apareix una nova nota, no proposen cap exercici específic per a treballar-la.

i) INSTRUMENTS AFINS: Encara que en l'apartat "Instruments de vent metall" Alberola/Faus presenten el fiscorn juntament amb la resta d'instruments de la família de metall, no el proposen com un instrument amb què començar. En aquest sentit, trobe a faltar la corneta. Tot i que aquest instrument no és molt utilitzat en les agrupacions musicals del territori valencià, les seues dimensions més reduïdes poden adaptar-se millor a alguns xiquets.

3.3.2 INTERPRETACIÓ DEL LLIBRE DE WASTALL (1994)

a) POSICIÓ CORPORAL: En aquest apartat, Wastall es limita a explicar com s'ha d'agafar la trompeta amb les dues mans, sense anar-hi més enllà.

b) EMBOCADURA: Wastall afirma que el broquet es col·loca contra els llavis amb la pressió justa per a evitar que s'escape l'aire, i amb la mateixa proporció entre el llavi superior i l'inferior.

Assenyala que els músculs de les galtes han d'estar fermes, i així s'evita que s'inflen. La mandíbula es col·loca de manera que els llavis puguin vibrar lliurement. Aquest punt fa referència, de manera implícita, a l'angle que ha de dibuixar la trompeta respecte de l'instrumentista (Farkas, 1962).

A diferència dels altres dos mètodes, Wastall no indica que s'haja de treballar la vibració dels llavis ni el broquet per separat.

c) DINÀMIQUES: No és fins la unitat 8 quan incorpora algunes dinàmiques (*p*, *mp*, *mf*, *f*). Fins aquest moment no dona cap indicació dinàmica ni fa cap referència en aquest sentit.

d) EMISSIÓ DEL SO: Wastall proposa el Sol3 com a primera nota per a començar. Com que aquesta és una nota a l'aire⁶, es pot donar el cas que isca el Do3 o el Do4. En aquest cas aconsella relaxar el centre de l'apertura labial si el primer so és més agut que el Sol3, i pel contrari, reafirmar el centre dels llavis si la nota que es produeix és més baixa. Indica que s'ha d'utilitzar la llengua per a l'emissió del so i proposa utilitzar la lletra T. A diferència dels altres dos llibres, no recomana treballar la vibració dels llavis ni el broquet.

e) FLEXIBILITAT DELS LLAVIS: Aborda aquest aspecte dins de l'apartat "Desenvolupament del so" amb exercicis tècnics, on precisa que per a canviar a un harmònic superior lligat s'ha de produir una petita contracció dels músculs de l'embocadura i, al mateix temps, elevar la llengua i la pressió del diafragma. Pel contrari, en una lligadura descendent entre dos harmònics, aconsella una xicoteta relaxació del músculs de la boca i un lleuger descens de la llengua i del diafragma.

f) RESPIRACIÓ: Wastall no ofereix cap explicació del seu funcionament ni proposa cap exercici per a treballar la respiració. Solament, quan en l'apartat de "Musicalitat" parla de l'agrupació de notes en frases, aconsella respirar després de les frases musicals. A banda d'aquesta explicació, no hi ha cap signe de puntuació o marca que indique on s'ha de respirar ni de quina manera.

g) ARTICULACIÓ: Wastall fa ús tant del picat com del lligat, encara que per a les primeres unitats utilitza el picat. Com altres autors, Wastall recomana per a cada registre vocals diferents: TU per a l'agut, TA per al registre mitjà i TAA per al greu.⁷ Destaca l'ús del picat *staccato* en l'última unitat.

---

⁶ Nota a l'aire: quan no es necessari activar cap pistó per a produir -la.

⁷ El traductor ha mantingut les grafies de l'original (TU, TA, TAA). Però caldria revisar la correspondència dels sons d'aquestes síl·labes amb la nostra llengua.

h) DIGITACIÓ: Respecte de la digitació, l'autor es limita a indicar quina és la digitació cada vegada que presenta una nota nova. No proposa cap exercici específic per a tractar aquest punt.

i) INSTRUMENTS AFINS: Ja en el títol,⁸ Wastall no fa cap distinció entre aquests dos instruments. Això ve donat pel fet que l'autor haja desenvolupat la seua carrera professional al Regne Unit, on la trompeta i la corneta conviuen en les diverses formacions musicals que hi ha al país. Encara que la manera de tocar els dos instruments és similar, la major diferència es troba en el so, més dolç i menys estrident en la corneta. Aquesta circumstància és a causa de les seues característiques constructives. A diferència de la trompeta, que és un tub cilíndric, la corneta és un tub majoritàriament cònic.

3.3.3 INTERPRETACIÓ DEL LLIBRE DE MIGUEL ÀNGEL GARCÍA BOSCA (2015)

a) POSICIÓ CORPORAL: Les indicacions de García Boscá proposen una posició on el cos, especialment els múscles i els braços, ha de mantenir-se en una posició solta, còmoda i descansada. Els colzes no han d'estar apegats al cos ni tampoc massa separats.

b) EMBOCADURA: En aquest apartat, l'autor explica la funció dels llavis com a generadors de la vibració necessària per a excitar la columna d'aire del tub. Proposa treballar la vibració dels llavis però no dóna indicacions de com fer-ho, llevat que diu "uniràs els llavis i bufaràs amb força". Crida l'atenció el fet que, tenint en compte la importància d'aquest apartat, no precisa cap explicació de com s'ha de conformar una correcta embocadura.

c) DINÀMIQUES: Igual que Alberola/Faus, García Boscá omet qualsevol tipus d'indicació dinàmica.

---

⁸ *Aprende tocando la trompeta y el cornetín de pistones.*

d) EMISSIÓ DEL SO: Encara que proposa la nota Sol3 com a primera nota per a començar, no insisteix en aquest punt i tria indistintament entre les notes Sol3, Fa3, Mi3, Re 3 i Do3. No utilitza la llengua per a l'emissió del so a l'inici del llibre i proposa la síl·laba HA. Per a l'emissió del so treballa la vibració dels llavis, el broquet i la trompeta.

e) FLEXIBILITAT DELS LLAVIS No aborda aquest aspecte en tot el llibre, ni tan sols esporàdicament apareix una lligadura en posició fixa en cap cançó o exercici.

f) RESPIRACIÓ: Quant a la respiració, en cada unitat ofereix exercicis que treballen la capacitat pulmonar. Destaca d'aquesta manera la importància que l'autor dóna a la respiració i a la columna de l'aire.

Al llarg de tot el llibre apareix el signe de puntuació del llenguatge escrit (coma) per a indicar el lloc on s'ha de respirar. D'altra banda, no diu res sobre els diferents tipus de respiració.⁹

g) ARTICULACIÓ: A l'obra de García Boscá destaca majoritàriament el picat com l'articulació més emprada, encara que utilitza, en alguns exercicis amb broquet i algunes cançons, lligadures en intervals no majors d'una tercera.

Introdueix el concepte de la diferenciació de vocals per a diferents registres. Aconsella pronunciar síl·labes amb la vocal *a* (HA i TA) en el registre greu, i altres com *e* i *i* (HE, TE, HI, TI) en registres més aguts.¹⁰

h) DIGITACIÓ: Respecte de la digitació, l'autor inclou exercicis de digitació en cada unitat, i es treballa de manera específica la digitació amb el metrònom, augmentant-ne progressivament la velocitat. El fet que aquets exercicis solament se centren en l'aspecte mecànic de la digitació, sense utilitzar elements musicals, fa que l'alumne focalitze l'atenció només en els dits i automatitze aquest aspecte.

i) INSTRUMENTS AFINS: García Boscá aconsella la utilització de la corneta i de la trompeta *pocket* per les seues dimensions més reduïdes en comparació amb la trompeta,

---

⁹ Atenent al lloc on emplacem l'aire absorbit i els distints mecanismes que hi intervenen, es distingeixen tres tipus de respiració: alta o clavicular, toràctica o intercostal, i baixa o diafragmàtica.

¹⁰ D'aquesta manera la llengua redueix l'espai en la cavitat bucal, i així ajuda que l'aire isca amb més pressió.

en aquells casos en els quals, per les característiques corporals de l'alumne (alçada, etc.), se li adeqüe millor.

3.4 Fase de juxtaposició

En aquest apartat presentem, en taules, els objectius i continguts escollits del Decret 159/2007 i els juxtaposem i confrontem amb el que han plantejat els autors respecte a aquests.

a) POSICIÓ CORPORAL:

AUTORS / LLIBRES	OBJECTIU/CONTINGUT: Posició corporal
ALBEROLA, V i A. FAUS, L (2001): <i>La trompeta</i> , Valencia, Rivera editores.	Aquests autors expliquen breument la posició de les mans però no indiquen cap aspecte sobre la posició del cos. Pel que fa a les mans, especifiquen que la mà esquerra és per a sostindre la trompeta; i els dits índex, cor i polze de la mà dreta per a activar els pistons ¹¹
GARCÍA BOSCA, Miguel Ángel (2015): <i>Yo y mi trompeta</i> , Valencia, Piles editorial de música S.A.	García Bosca indica i il·lustra amb fotografies que és la mà esquerra qui sosté la trompeta, i dóna importància al dit polze de la mà dreta com a base ferma per als dits que accionen els pistons. Pel que fa a la posició correcta del cos, “els múscles i els braços han de mantenir-se en una posició solta còmoda i descansada.”
WASTALL, P (1979): <i>Aprende tocando la trompeta y el cornetín de pistones</i> , Madrid, Mundimúsica Ediciones.	Wastall explica, amb l'ajuda de dibuixos, la posició de les mans però no fa cap referència a la posició del cos més adequada per a tocar la trompeta. Igual que García Bosca, Wastall explica com el dit polze de la mà dreta constitueix una base ferma des de la qual baixar els pistons.

¹¹ Com indiquem en el capítol 3.3.1, la indicació del dit polze és una errada. Els dits utilitzats per a pressionar els pistons són l'índex, el cor i l'anular.

b) EMBOCADURA:

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	<p>Alberola/Faus aconsellen formar l'embocadura pronunciant una paraula acabada amb la lletra <m>.</p> <p>Indiquen que, amb aquesta posició i expulsant l'aire amb força, s'ha de produir una vibració dels llavis.</p>
GARCÍA BOSCA	<p>García Boscá inclou, en l'apartat dedicat a la iniciació al broquet, unes indicacions respecte de la necessitat de vibrar els llavis per a produir el so. En aquest sentit, indica que per a produir aquesta vibració s'han d'unir els llavis i expulsar l'aire amb força.</p>
WASTALL	<p>Wastall destaca que, per a la formació de l'embocadura, els músculs de les galtes han d'estar fermes, i d'aquesta manera s'evita que s'inflen. Respecte a la posició de la mandíbula, aconsella col·locar-la de manera que els llavis puguin vibrar lliurement.</p> <p>Per a Wastall el broquet es col·loca contra els llavis amb la pressió justa per a evitar que s'escape l'aire, i amb la mateixa proporció entre el llavi superior i l'inferior.</p>

c) DINÀMIQUES:

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	<p>Aquest apartat no està present en el llibre d'Alberola i Faus. No hi apareix cap indicació dinàmica.</p>
GARCÍA BOSCA	<p>García Boscá omet qualsevol tipus d'indicació dinàmica.</p>
WASTALL	<p>Wastall incorpora en la unitat 8 algunes dinàmiques (<i>p</i>, <i>mp</i>, <i>mf</i>, <i>f</i>).</p>

e) EMISSIÓ DEL SO:

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	<p>Alberola/Faus proposen primerament la vibració dels llavis per a produir el so. A continuació utilitzen el broquet, i finalment la trompeta.</p> <p>Proposen el Sol3 com a primera nota per a començar amb l'instrument.</p> <p>Per a Alberola/Faus, a l'inici no és necessària la utilització de la llengua per a l'emissió del so. És en la unitat 4 on indiquen que s'ha de pronunciar la síl·laba TA a l'inici de cada so.</p>
GARCÍA BOSCA	<p>Encara que proposa la nota Sol3 com a primera nota per a començar, no insisteix en aquest punt i tria indistintament entre les notes Sol3, Fa3, Mi3, Re 3 i Do3. No utilitza la llengua per a l'emissió del so a l'inici del llibre i proposa la síl·laba HA. Per a l'emissió del so treballa la vibració dels llavis, el broquet i la trompeta.</p>
WASTALL	<p>Wastall recomana el Sol3 com a primera nota per a començar. En el mateix apartat, dona unes indicacions del que s'ha de fer si apareixen els harmònics superior o inferior. En aquest cas, aconsella relaxar el centre de l'apertura labial si el primer so és més agut que el Sol3; i pel contrari, reafirmar el centre dels llavis si la nota que es produeix és més baixa. Aconsella la utilització de la llengua per a l'emissió del so i proposa utilitzar la lletra T.</p>

e) FLEXIBILITAT DELS LLAVIS:

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	No es treballa la flexibilitat en tot el llibre.
GARCÍA BOSCA	No aborda aquest aspecte en tot el llibre.
WASTALL	Wastall tracta aquest aspecte en varies unitats del llibre, concretament dins de l'apartat "Desenvolupament del so". Proposa alguns exercicis tècnics i dona indicacions precises per a realitzar-los. Indica que per a canviar a un harmònic superior lligat s'ha de produir una petita contracció dels músculs de l'embocadura i, al mateix temps, elevar la llengua i la pressió del diafragma. Pel contrari, en una lligadura descendent entre dos harmònics, aconsella una xicoteta relaxació del músculs de la boca i un lleuger descens de la llengua i del diafragma.

f) RESPIRACIÓ:

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	Destaca la falta de exercicis i explicacions sobre la respiració. Tampoc apareixen signes que indiquen on respirar.
GARCÍA BOSCA	García Boscá proposa exercicis de respiració al principi de cada unitat. Ofereix exercicis que treballen la capacitat pulmonar i coordinen la columna de l'aire amb el picat. Destaca d'aquesta manera la importància que l'autor dona a la respiració i a la columna de l'aire. Marca amb el signe escrit (coma) el lloc on s'ha de respirar en els exercicis i en les cançons.
WASTALL	Wastall no ofereix cap explicació del seu funcionament ni proposa cap exercici per a treballar la respiració. Solament, quan en l'apartat de "Musicalitat" parla de l'agrupació de notes en frases, aconsella respirar després de les frases musicals. A banda d'aquesta explicació, no hi ha cap signe de puntuació o marca que indique on s'ha de respirar ni de quina manera.

g) ARTICULACIÓ:

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	<p>Alberola/Faus utilitzen l'articulació picada en quasi tot el llibre. Per a realitzar aquesta articulació aconsellen pronunciar la síl·laba TA, tant per al registre greu com per al més agut. En aquest apartat no apareixen indicacions per a diferenciar l'articulació ni cap tipus d'accent.</p>
GARCÍA BOSCÁ	<p>Encara que fa ús de la lligadura en alguns exercicis i en algunes cançons, destaca majoritàriament el picat com l'articulació més emprada.</p> <p>García Boscá introdueix el concepte de la diferenciació de vocals per a diferents registres. Aconsella pronunciar síl·labes amb la vocal <i>a</i> (HA i TA) en el registre greu, i altres com <i>e</i> i <i>i</i> (HE, TE, HI, TI) en registres més aguts.</p> <p>No apareixen indicacions per a diferenciar l'articulació ni cap tipus d'accent.</p>
WASTALL	<p>Encara que per a les primeres unitats utilitza el picat, Wastall fa ús tant del picat com del lligat. Com altres autors, Wastall recomana per a cada registre vocals diferents: TU per a l'agut, TA per al registre mitjà i TAA per al greu.</p> <p>Pel que fa a la utilització d'accents, destaca l'ús del picat <i>staccato</i> en l'última unitat.</p>

h) DIGITACIÓ

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	Respecte de la digitació, llevat de les indicacions que els autors donen cada vegada que apareix una nova nota, no proposen cap exercici específic per a treballar-la.
GARCÍA BOSCÁ	García Boscá inclou en cada unitat exercicis específics per a treballar la digitació. Aquests exercicis es centren només en l'aspecte mecànic, ja que es realitzen sense produir cap so amb l'instrument.
WASTALL	Respecte de la digitació, l'autor es limita a indicar quina és la digitació cada vegada que presenta una nota nova. No proposa cap exercici específic per a tractar aquest punt.

i) INSTRUMENTS AFINS

AUTORS	OBJECTIU/CONTINGUT
ALBEROLA/ FAUS	A l'apartat d'instruments de la família del vent metall, els autors presenten el fiscorn, juntament amb la resta d'instruments.
GARCÍA BOSCÁ	García Boscà aconsella la utilització de la corneta i de la trompeta <i>pocket</i> per les seues dimensions més reduïdes en comparació amb la trompeta, en aquells casos en els quals, per les característiques corporals de l'alumne (alçada, etc.), se li adeqüe millor.
WASTALL	En aquest apartat, Wastall proposa tant la trompeta com la corneta i no fa distincions a l'hora de triar-ne un per a començar.

3.5 Fase comparada

En aquesta última fase comparem què han dit, què no han dit, com tracten cada ítem, quins continguts i objectius comparteixen, i quines diferències presenten cadascun dels tres llibres analitzats.

a) POSICIÓ CORPORAL

Respecte a la posició corporal, els tres llibres fan referència a la posició de les mans a l'hora d'agafar l'instrument. Wastall i García Boscá donen importància al dit polze de la mà dreta com a base ferma per als dits que accionen els pistons. És García Boscá qui dóna alguna indicació sobre la posició correcta del cos a l'hora de tocar la trompeta quan afirma que els múscles i els braços han de mantenir-se en una posició solta, còmoda i descansada.

Però cap autor menciona les diferents posicions per a tocar la trompeta. No es diferencia entre tocar dret o assegut.

b) EMBOCADURA:

Pel que fa a l'embocadura, tant Alberola/ Faus com García Boscá destaquen la necessitat de vibrar els llavis per a produir el so, la qual cosa s'aconsegueix amb els llavis junts i expulsant l'aire amb força. En aquest sentit, Alberola i Faus recomanen formar l'embocadura prèvia a la vibració del llavis pronunciant una paraula acabada amb la lletra <m>.

Per a Wastall, els músculs de les galtes han d'estar fermes per a evitar inflar-les. Així mateix, respecte a la posició de la mandíbula, aconsella col·locar-la de manera que els llavis puguin vibrar lliurement.

Quant a la col·locació del broquet, Wastall assenyala que el broquet es col·loca contra els llavis amb la pressió justa per a evitar que s'escape l'aire, i amb la mateixa proporció entre el llavi superior i l'inferior.

c) DINÀMIQUES:

Tant García Boscà com Alberola/Faus no fan ús de cap indicació dinàmica als seus llibres.

Només Wastall incorpora algunes dinàmiques (*p*, *mp*, *mf*, *f*) a la unitat 8.

d) EMISSIÓ DEL SO:

Tant García Boscà com Alberola/Faus proposen exercicis vibrant els llavis per a produir el so, seguint amb el broquet i finalment la trompeta. En aquest sentit, Wastall comença directament amb la trompeta.

Alberola/Faus i Wastall recomanen la nota Sol₃ per a començar. És Wastall qui dóna unes indicacions del que s'ha de fer si apareixen els harmònics superior o inferior. En aquest cas, aconsella relaxar el centre de l'apertura labial si el primer so és més agut que el Sol₃; i pel contrari, reafirmar el centre dels llavis si la nota que es produeix és més baixa. García Boscà també tria el Sol₃ com a primera nota per a començar, però no insisteix massa en aquest punt, i tria indistintament entre les notes Sol₃, Fa₃, Mi₃, Re₃ i Do₃.

Wastall aconsella fer servir la llengua per a l'emissió del so i proposa emprar la lletra T.

García Boscà i Alberola/Faus no utilitzen la llengua per a l'emissió del so en un principi i més endavant, recomanen pronunciar la síl·laba TA per a l'emissió de la primera nota.

e) FLEXIBILITAT DELS LLAVIS:

Alberola/Faus i García Boscà no aborden aquest aspecte en cap unitat dels seus llibres.

Wastall tracta aquest aspecte en varies unitats del llibre, concretament dins de l'apartat "Desenvolupament del so". Proposa alguns exercicis tècnics i dóna indicacions precises per a realitzar-los. Indica que per a canviar a un harmònic superior lligat s'ha de produir una petita contracció dels músculs de l'embocadura i, al mateix temps, elevar la llengua i la pressió del diafragma. Pel contrari, en una lligadura descendent entre dos harmònics,

aconsella una xicoteta relaxació del músculs de la boca i un lleuger descens de la llengua i del diafragma.

f) RESPIRACIÓ:

En aquest apartat, tant al llibre d'Alberola/Faus com al de Watall, no es troben exercicis pràctics referents a la respiració ni explicacions sobre el seu funcionament. García Boscá proposa exercicis de respiració al principi de cada unitat. Ofereix exercicis que treballen la capacitat pulmonar i coordinen la columna de l'aire amb el picat.

Alberola/Faus i Wastall no indiquen amb cap tipus de signe on s'ha de respirar en els diferents exercicis i cançons. Wastall, dins de l'apartat "Musicalitat", explica l'agrupació de notes en frases i aconsella respirar després de les frases musicals.

García Boscá marca amb el signe escrit (coma) el lloc on s'ha de respirar en els exercicis i en les cançons.

Cap dels tres utilitza cap indicació per a diferenciar l'articulació ni cap tipus d'accent, llevat de Wastall que introdueix el picat *staccato* en l'última unitat.

g) ARTICULACIÓ:

Alberola /Faus fan servir l'articulació picada pràcticament en tot el llibre. En aquest sentit, també García Boscá utilitza l'articulació picada en la majoria del llibre, encara que empra les lligadures en alguns exercicis i cançons. Wastall en canvi utilitza indistintament el lligat i el picat, encara que a les primeres lliçons empra el picat.

Per a realitzar l'articulació picada els tres recomanen pronunciar la síl·laba TA. Alberola/Faus no canvien la vocal per als diferents registres i mantenen la TA tant per a l'agut com per al greu. García Boscá aconsella pronunciar síl·labes amb la vocal *a* (HA i TA) en el registre greu, i altres com *e* i *i* (HE, TE, HI, TI) en registres més aguts. També Wastall diferencia les vocals utilitzades en els distints registres: TU per a l'agut, TA per al registre mitjà i TAA per al greu.

h) DIGITACIÓ:

Respecte de la digitació, Alberola/Faus i Wastall, no proposen cap exercici específic per a treballar-la, llevat de les indicacions que els autors donen cada vegada que apareix una nova nota. García Boscá inclou en cada unitat exercicis específics per a treballar la digitació. Aquests exercicis es centren només en l'aspecte mecànic, ja que es realitzen sense produir cap so amb l'instrument.

i) INSTRUMENTS AFINS:

Alberola/Faus es limiten a presentar el fiscorn, juntament amb la resta d'instruments de metall, dins de l'apartat " Instruments de la família de vent metall".

García Boscá aconsella la utilització de la corneta i de la trompeta *pocket* per les seues dimensions més reduïdes en comparació amb la trompeta, en aquells casos en els quals, per les característiques corporals de l'alumne (alçada, etc.), se li adequi millor.

Wastall, en canvi, proposa tant la trompeta com la corneta i no fa distincions a l'hora de triar-ne un per a començar.

4. CONCLUSIONS

L'anàlisi realitzada en aquest treball ens ha permès comparar diferents propostes didàctiques (Ferrer, 1990: 170), en funció d'unes variables comunes a totes.¹² Amb aquesta anàlisi hem volgut descobrir fins a quin punt aquestes obres, les més programades als conservatoris de la xarxa de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport de la Generalitat Valenciana, compleixen els objectius i els continguts extrets del decret que regula els ensenyaments elementals de música al nostre territori i que hem utilitzat per la seua importància en el desenvolupament dels futurs trompetistes.

Per a avaluar quin grau de compliment hi ha en cada llibre respecte dels 9 ítems que hem tractat (el segon, dividit en 3 subítems, cosa que suma un total d'11 ítems), hem establert 4 criteris que mesuren quantitativament el grau d'aparició i de tractament d'aquests ítems. I hem obtingut la gradació següent:

- a. El llibre no tracta l'ítem (NT) i, per tant, li assignem una consecució dels continguts d'un 0%.
- b. El llibre dóna nocions bàsiques de l'ítem (NB) i, per tant, li assignem una consecució dels continguts d'un 33%.
- c. El llibre tracta l'ítem, però en dóna una explicació insuficient (EI) i, per tant, li assignem una consecució dels continguts d'un 66%.
- d. El llibre tracta l'ítem i en dóna una explicació suficient (ES) i, per tant, li assignem una consecució dels continguts d'un 100%.

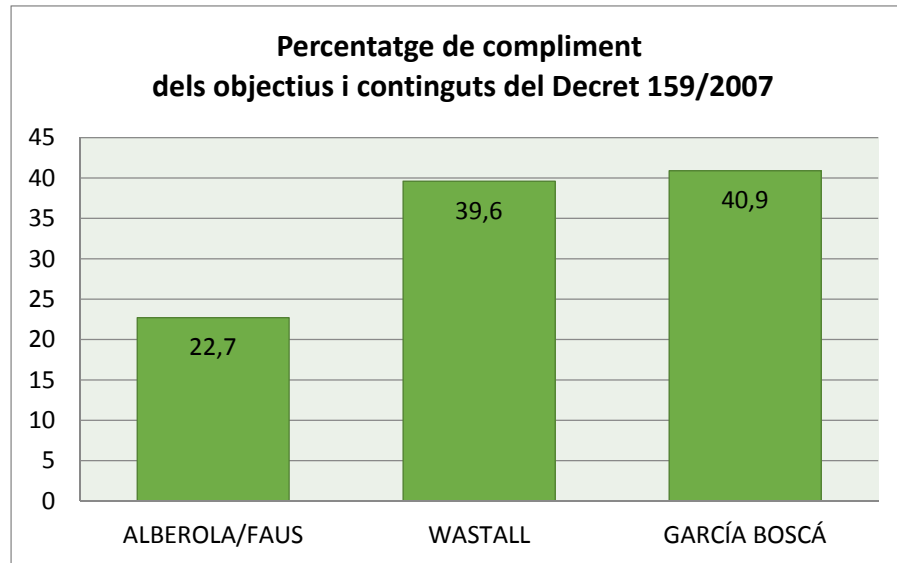
¹² Decret 159/2007

	ALBEROLA/FAUS				WASTALL				GARCÍA BOSCA			
	NT	NB	EI	ES	NT	NB	EI	ES	NT	NB	EI	ES
1. POSICIÓ CORPORAL		X				X					X	
2. EMBOCADURA												
2.1 Posició del broquet	X					X			X			
2.2 Angle respecte del cos	X					X			X			
2.3 Posició dels llavis		X				X				X		
3. DINÀMIQUES	X					X			X			
4. EMISSIÓ DEL SO				X		X						X
5. FLEXIBILITAT	X							X	X			
6. RESPIRACIÓ	X						X				X	
7. ARTICULACIÓ	X					X			X			
8. DIGITACIÓ		X				X						X
9. INSTRUMENTS AFINS		X				X						X

Els resultats obtinguts ens mostren que el llibre d'Alberola/Faus compleix els objectius i continguts analitzats en un 22,7 %.

El llibre de Peter Wastall compleix els objectius i continguts analitzats en un 39,6%.

I, finalment, el llibre *Mi trompeta y yo* de Miguel Ángel García Boscá compleix els objectius i continguts analitzats en un 40,9%.

Pel que fa a una anàlisi quantitativa d'aquests resultats, cal fer les observacions següents:

1. Wastall i García Boscá obtenen una qualificació molt i molt semblant. Alberola/Faus es distancien d'aquest resultat.
2. Alberola/Faus no tracten 6 dels 11 ítems; ofereixen nocions bàsiques de 4 ítems; i només en un ítem donen una explicació suficient.
3. Wastall tracta d'una manera bàsica 8 dels 11 ítems; i en un ítem dóna una explicació suficient.
4. García Boscá té un tractament més irregular que Wastall: no tracta 5 dels 11 ítems; ofereix nocions bàsiques en 1 ítem; dóna una explicació insuficient en 2 ítems; i aporta una explicació suficient en 3 ítems.
5. La comparació entre Wastall i García Boscá mostra que, tot i obtenir quantitativament un resultat molt semblant, qualitativament existeixen diferències significatives entre ambdós llibres: Wastall cobreix el 72,7 % dels objectius i continguts, mentre que García Boscá ho fa en un 45,4 %. L'explicació d'aquesta diferència es troba en el fet que Wastall tracta de manera predominantment bàsica objectius i continguts, cosa que sembla adequar-se al nivell al qual va dirigida l'obra: primers cursos d'ensenyament elemental. En aquests cursos no pareix necessari oferir un tractament excessivament aprofundit dels continguts; però, en canvi, sí que convé, al nostre parer, abordar totes

aquelles nocions bàsiques que permeten a l'estudiant adquirir una bona base tècnica. Des d'aquest punt de vista, doncs, el llibre de Wastall constitueix un mètode més adequat per als primers cursos, segons el Decret 159/2007.

En canvi, García Boscá tracta menys ítems que Wastall, però ho fa d'una manera més aprofundida.

Per acabar, volem remarcar que les conclusions a què hem arribat en aquest treball afecten els tres llibres analitzats i no el procés d'ensenyament-aprenentatge del curs on està programat aquest material didàctic, ja que en la totalitat de les programacions didàctiques de trompeta consultades per a l'elaboració d'aquest treball apareix més d'un llibre per a assolir els objectius marcats en cada programació. Per tant, el fet que en aquest treball es demostre la mancança d'algun contingut no vol dir que no es treballa en la resta de llibres programats.

El que trobem en els llibres analitzats són una sèrie de recursos materials per a assolir els objectius marcats, però sense les explicacions on l'alumne pugui llegir de quina manera s'han de treballar i per a què són aquests recursos. Així, aquestes explicacions que de segur es donen per part del professor, no es veuen reflectides en els llibres analitzats o hi apareixen en un tant per cent baix o de vegades incomplet.

Les línies futures d'aquest treball passen per ampliar l'anàlisi i l'estudi del material didàctic utilitzat en la resta de cursos, tant de les ensenyances elementals de música com de les professionals, en els conservatoris de la xarxa de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport.

5. BIBLIOGRAFIA

- Agustín Velloso, F.P. (1991). *Manual de educación comparación*, Barcelona, PPU.
- Andrés, Ramón (1995). *Diccionario de Instrumentos Musicales. De la antigüedad a J.S. Bach (prólogo de John Elliot Gardiner)*, Barcelona, Península.
- Arban, J.B. (1864). *Grand Méthode complete de cornet à pistons et de saxhorn*. Paris, Léon Escudier, s.a.
- Beltrán, José María (1862). *Método completo de cornetín y de fliscorno con pistones o cilindros*. Madrid, Unión Musical Española.
- Comunitat Valenciana. Decret 159/2007, de 21 de setembre, del Consell, pel qual s'establix el currículum de les ensenyances elementals de Música i es regula l'accés a estes ensenyances. *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*, nº 5606, p.37089-37112.
- Dauverné, F (1857). *Méthode pour la trompette*. Paris, International Music Diffusion.
- España. Decreto 2618/1996, de 10 de septiembre, sobre Reglamentación general de los Conservatorios de Música. *Boletín Oficial del Estado*, nº 254, p. 13381-13387.
- Dünser, Stefan (2009). *Trumpet fox the ingenious and funny Trumpet School, voll*, Pommelsbrunn, Hage Musikverlag.
- Escorihuela Carbonell, G. i Botella Nicolás, A. M (2014). Análisis de la praxis docente de los profesores de las enseñanzas superiores de flauta travesera de la Comunidad Valenciana. *El Artista*. Diciembre 2014, [Consulta: 22 de febrero de 2016] Disponible en web :<<http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=87432695004>>
- Farkas, Ph. (1962). *The Art of Brass Playing*. Bloomington, Ind. Brass Publications, Inc.
- Ferrer, F. (1990), *Educación comparada: fundamentos teóricos, metodología y modelos*, Barcelona, Promociones y Publicaciones Universitarias.
- Fontestad Piles, Ana (2006). *El conservatorio de música de Valencia. Antecedentes, fundación y primera etapa (1879- 1910)*, Tesis doctoral, Universitat de València.
- García Coronel, Tomás (1913). *Método Completo de Cornetín y Trompeta o Clarín cuaderno 1º*. Madrid, Unión Musical Española.
- García Garrido, J.L. (1991). *Fundamentos de Educación Comparada*, Madrid, Dykinson.

Gericó Trilla, Joaquín y López Rodríguez, Francisco Javier. (2011). *La flauta en España en el siglo XIX*, Madrid, Real Musical.

Jorquera Jaramillo, Cecilia. ¿Existe una didáctica del instrumento musical?, *Revista de la lista electrónica europea de la música en educación*. Mayo 2002, nº9 [Consulta: 16 de febrero de 2016]. Disponible en web: <<http://musica.rediris.es/leeme/revista/jorquera02a.pdf>>

[Lafarga, M. i Sanz, P. Sobre la respiración y la digitación en músicos. *Música y Educación*. Diciembre 1997, nº 32, pp. 32-41.](#)

Llimerá Dus, Vicente (2006). *Análisis y estudio comparado del método de oboè de Enrique Marzo*, Tesis doctoral, Universitat de València.

Mira Chorro, Israel (2006). *Didáctica musical para saxofón en grado elemental: una propuesta de enseñanza aprendizaje*. Tesis doctoral, Universitat d'Alacant.

Moreno Guna, Miguel (2015). *Método de bajo profundo aplicable a todos los instrumentos graves conocidos con los nombres de saxhorn, bombardón, contrabajo, helikon, bass-tuba, pelltton, etc.ect. bien sea que estén construidos en tono de do, de sibemol, de fa o de mibemol y que tengan 3 o 4 pistones o cilindros a rotación*, Tesis doctoral, IE Universidad.

Navarro Gimeno, Miguel Ángel (2014). *Evolución de la enseñanza del Clarín y del cornetín de pistones en Madrid en el siglo XIX*, Tesis doctoral, Universidad de Oviedo.

Palacios de Sans, María Antonia (1998). La didáctica aplicada a la enseñanza del instrumento, *Revista de la lista electrónica europea de la música en educación*. Octubre 1998, nº2 [Consulta: 16 de febrero de 2016]. Disponible en web:<<http://musica.rediris.es/leeme/revista/palacios98.pdf>>

Pérez Mestre, José Ramón (2004). *El fagot en extremadura. Aportaciones a la investigación sobre su genealogía histórico evolutiva y su técnica. Propuesta didáctica y pedagógica para la enseñanza del mismo*, Tesis doctoral, Universidad de Extremadura.

Proksch, B. Buhl, Dauverné, Kresser, and the Trumpet in Paris, ca. 1800-1840. *Historic Brass Society Journal*, , 2008, vol 20, pp. 62-99.

Robledo Estaire, Luis. El conservatorio que nunca existió: El proyecto de Melchor Ronzi para Madrid (1810), *Música Revista del Real Conservatorio Superior de Música de Madrid*, 2000-2002, nº 7,8,9, p. 14.

Sarget Ros, Mª Ángeles. Rol modélico del Conservatorio de Madrid II (1868-1901), *Ensayos: Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, nº 17, 2001, pp. 149-173.

Sarget Ros, Mª Ángeles. Rol modélico del Conservatorio de Madrid I (1831-1857), *Ensayos: Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, nº 16, 2001, pp. 121-148.

6. ANNEXOS

1. ESTRUCTURA DE LES UNITATS D'ALBEROLA/FAUS (2001)
2. ESTRUCTURA DE LES UNITATS DE WASTALL (1989)
3. ESTRUCTURA DE LES UNITATS DE GARCÍA BOSCA (2015)
4. MATERIALS DIDÀCTICS PROGRAMATS AL DIFERENTS CONSERVATORIS DE LA GENERALITAT VALENCIANA
5. DECRET 159/2007, DE 21 DE SETEMBRE, DEL CONSELL, PEL QUAL S'ESTABLIX EL CURRÍCULUM DE LES ENSENYANCES ELEMENTALS DE MÚSICA I ES REGULA L'ACCÉS A ESTES ENSENYANCES

1. ESTRUCTURA DE LES UNITATS D'ALBEROLA/FAUS (2001)

UNITATS	NOMBE D'EXERCICIS	NOMBRE DE CANÇONS	NOMBRE DE DUOS	ESCALES
1	6			
2	9			
3	12		1	
4	11		1	
5	9	1	1	Do Major
6	10	2	1	
7	10	2	2	
8	10	2	1	
9	10	2	1	

2. ESTRUCTURA DE LES UNITATS DE WASTALL (1994)

UNITATS	EXERCICIS	MUSICALITAT	AJUDA A LA LECTURA	DESENVOLUPAMENT DEL SO	ESCALES/ARPEGIS	ESTUDI	NRE. MELODIES	NRE. DUOS
1	5	X					3	
2	3			X			1	1
3	4	X					3	
4	3			X			1	1
5	4			X			2	
6	3		X				1	1
7	3			X			2	
8	3			X			1	1
9	3			X	Do Major		2	
10	3			X			1	1
11	2			X	Re Major		3	
12	2	X			Re menor harmònica		1	1
13	3			X	La menor harmònica		2	
14	3		X				1	1
15	3			X	Mi menor harmònica		2	
16	3	X					1	1
17				X		X	2	
18	2		X		Fa Major		1	1
19			X			X	1	1
20	2	X			Si b Major		1	1
21				X		X	2	
22	2			X	Si b Major		1	1
23				X		X	2	
24	2	X			Mi Major		1	1

3. ESTRUCTURA DE LES UNITATS DE GARCÍA BOSCA (2015)

UNITATS	VAMOS A RESPIRAR	VAMOS A VIBRAR	VAMOS A CALENTAR	VAMOS A TOCAR DIGITACIÓN	VAMOS A TOCAR EJERCICIOS	VAMOS A IMPROVISAR	MIS CANCIONES MELODÍAS	MIS CANCIONES DUOS
	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS	NRE. EJERCICIS
1	4	4	4	4	13	2	3	2
2	4	4	4	4	4	2	3	2
3	3	3	3	3	3	3	3	2
4	4	4	4	4	4	2	4	2
5	4	4	4	4	4	4	4	2
6	4	4	4	4	4	4	2	2
7	4	4	4	4	4	4	4	2
8	4	4	4	4	4	4	4	2

4. MATERIALS DIDÀCTICS PROGRAMATS AL DIFERENTS CONSERVATORIS DE LA GENERALITAT VALENCIANA

CONSERVATORI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
VALÈNCIA	X	X		X	X	X	X	X	X								
TORRENT	X		X				X										
CULLERA										X							
OLIVA		X	X							X			X				
ONTINENT	X							X									
DENIA												X				X	X
ELDA	X						X										
ELX	X								X		X						
ALACANT							X					X					
LA VALL D'UIXÓ		X										X					
CASTELLÓ		X	X														
UTIEL	X		X										X				
REQUENA		X						X					X	X	X		
TOTAL	6	5	4	1	1	1	4	3	2	2	1	3	3	1	1	1	1

CORRESPONDÈNCIA DELS NOMBRES AMB ELS MATERIALS:

1. Alberola, V i Faus, A. L. (2001). *La trompeta*, València, Rivera.
2. Wastall, P. (1994). *Aprende tocando la trompeta y el cornetín de pistones*, Madrid, Mundimúsica Ediciones.
3. García Boscá, M. A. (2015). *Yo y mi trompeta*, València, Piles.
4. Porret, J. (1964). *Méthode progressive de cornet à piston, trompette, bugle e instruments à 3 pistons notes en clé de sol*, Charnay-les-Mâcon, Robert Martin.
5. Rubio, César (2011). *La trompeta*, València, Rivera.
6. Dünser, Stefan (2009). *Trumpet fox the ingenious and funny Trumpet School, voll*, Pommelsbrunn, Hage Musikverlag.
7. Colin, Ch. (2005). *Melodious fundamentals*, New York, Charles Colin Publications.
8. Thibaud, Pierre (2009). *L'ABC du jeune trompettiste*, Paris, Billaudot.
9. Alberola, Vicente (2004). *Aprende escalas con la trompeta*, València, Rivera.
10. McDunn, Mark (1965). *Méthode de trompette*, Paris, Alphonse Leduc.
11. Alberola, V i Faus, A. L. (2011). *La trompeta, iniciación a los estudios diarios*, València, Impromptu.
12. Michel, J. F.(1991). *Méthode de trompette*, Crans-Montana, Marc Reift.
13. Duckett, Richard (2007). *Team brass*, London, Faber Music.
14. Little, L. (1985). *Embouchure Builder*. California, Alfred Music.
15. Clarke, H. L. (1936). *Elementary studies for trumpet*, New York, Carl Fischer.
16. Signes, J. i Pastor, J. (2008). *Sopla, sopla*, València, Rivera.
17. Reger, W. M. (1975). *The talking trumpet*, New York, Charles Colin Publications.

Conselleria d'Educació

DECRET 159/2007, de 21 de setembre, del Consell, pel qual s'establix el currículum de les ensenyances elementals de Música i es regula l'accés a estes ensenyances. [2007/11701]

L'article 48.1, de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (BOE, 04.05.2006), conferix a les administracions educatives les competències per a determinar les característiques i l'organització de les ensenyances elementals de Música i de Dansa.

En establir el currículum de les ensenyances elementals de Música que es regulen en el present decret, s'han pres com a referència les especials circumstàncies que concorren en la realitat de l'ensenyança musical en la nostra Comunitat, en la qual, en general, el primer contacte dels xiquets amb la música es manifesta a una edat molt primerenca.

Els nous estudis elementals de música es plantegen amb dos finalitats clarament definides: la formació musical dels xiquets i de les xiquetes que no han tingut oportunitat d'iniciar-se en la pràctica musical i la d'aquells que, després d'iniciar estudis no reglats en l'àmplia xarxa d'escoles de música, públiques i privades, localitzades en pràcticament tota la geografia valenciana, desitgen incorporar-se a l'ensenyança reglada.

Precisament, l'oportunitat que ens ofereix la nova ordenació acadèmica per a ajustar el currículum de les ensenyances elementals de Música a l'especificitat de cada Comunitat, ha permés establir el procediment perquè els alumnes puguin accedir, per mitjà de la superació d'una prova de coneixements i destreses tècniques, a un curs diferent del primer.

Les ensenyances elementals de Música, d'aplicació en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana, s'estructuren en quatre cursos acadèmics. Les matèries que configuren el currículum d'estes ensenyances es concreten en l'estudi del llenguatge musical i en l'aprenentatge de la tècnica d'una especialitat instrumental. Estos coneixements es complementen amb la pràctica instrumental de conjunt i la pràctica coral.

El present decret, que regula les ensenyances elementals de Música en la Comunitat Valenciana, manté la convocatòria de proves extraordinàries per a l'obtenció directa del certificat d'estudis elementals, amb la intenció que els alumnes no escolaritzats en els conservatoris o centres autoritzats puguin obtenir la certificació oficial corresponent a este nivell acadèmic en el moment en què aconseguisquen el grau de coneixements teòrics i pràctics que s'establixen en la present norma.

Per tot això, amb el dictamen previ del Consell Escolar Valencià, a proposta del conseller d'Educació, conforme amb el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana i amb la deliberació prèvia del Consell, en la reunió del dia 21 de setembre de 2007,

DECRETE

CAPÍTOL I

De la finalitat i organització de les ensenyances elementals de música

Article 1. Objecte

1. Correspon a la conselleria competent en matèria d'Educació regular i organitzar les ensenyances elementals de Música en l'àmbit de les seues competències. El present decret establí el currículum i regula l'organització de les ensenyances elementals de Música, en virtut del que disposa l'article 48, punt 1, del Capítol VI de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.

2. Igualment, este decret regula la prova d'aptituds que permetrà l'ingrés a les ensenyances elementals, així com la prova que permetrà l'accés directe als cursos diferents del primer. També establí els documents d'avaluació propis d'estes ensenyances.

Conselleria de Educación

DECRETO 159/2007, de 21 de septiembre, del Consell, por el que se establece el currículo de las enseñanzas elementales de música y se regula el acceso a estas enseñanzas. [2007/11701]

El artículo 48.1, de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (BOE, de 04.05.2006), confiere a las administraciones educativas las competencias para determinar las características y la organización de las enseñanzas elementales de música y de danza.

Al establecer el currículo de las enseñanzas elementales de música que se regulan en el presente decreto, se ha tomado como referencia las especiales circunstancias que concurren en la realidad de la enseñanza musical en nuestra Comunidad en la que, en general, el primer contacto de los niños con la música se manifiesta a una edad muy temprana.

Los nuevos estudios elementales de música, se plantean con dos finalidades claramente definidas: la formación musical de los niños y niñas que no han tenido oportunidad de iniciarse en la práctica musical y la de aquellos que, habiendo iniciado estudios no reglados en la amplia red de escuelas de música, públicas y privadas, localizadas en prácticamente toda la geografía valenciana, desean incorporarse a la enseñanza reglada.

Precisamente, la oportunidad que nos ofrece la nueva ordenación académica para ajustar el currículo de las enseñanzas elementales de música a la especificidad de cada Comunidad, ha permitido establecer el procedimiento para que los alumnos puedan acceder, mediante la superación de una prueba de conocimientos y destrezas técnicas, a un curso distinto del primero.

Las enseñanzas elementales de música, de aplicación en el ámbito territorial de la Comunitat Valenciana, se estructuran en cuatro cursos académicos. Las materias que configuran el currículo de estas enseñanzas, se concreta en el estudio del Lenguaje musical y en el aprendizaje de la técnica de una especialidad instrumental. Estos conocimientos se complementan con la práctica instrumental de conjunto y la práctica coral.

El presente decreto, que regula las enseñanzas elementales de música en la Comunitat Valenciana, mantiene la convocatoria de pruebas extraordinarias para la obtención directa del certificado de estudios elementales, a los efectos de posibilitar a los alumnos no escolarizados en los conservatorios o centros autorizados, obtener la certificación oficial correspondiente a este nivel académico, en el momento en que alcancen el grado de conocimientos teóricos y prácticos que se establecen en la presente norma.

Por todo ello, previo dictamen del Consejo Escolar Valenciano, a propuesta del conseller de Educación, conforme con el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana y previa deliberación del Consell, en la reunión del día 21 de septiembre, de 2007,

DECRETO

CAPÍTULO I

De la finalidad y organización de las enseñanzas elementales de música

Artículo 1. Objeto

1. Corresponde, a la conselleria competente en materia de educación, regular y organizar las enseñanzas elementales de música en el ámbito de sus competencias. El presente decreto establece el currículo, y regula la organización de las enseñanzas elementales de música, en virtud de lo dispuesto en el artículo 48, punto 1, del Capítulo VI de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

2. Igualmente, este decreto regula la prueba de aptitudes que permitirá el ingreso a las enseñanzas elementales, así como la prueba que permitirá el acceso directo a los cursos diferentes del primero. También establece los documentos de evaluación propios de estas enseñanzas.

Article 2. Àmbit d'aplicació

Este decret s'aplicarà en tots els centres de l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana que impartisquen les ensenyances que es regulen en esta norma.

Article 3. Finalitat i organització

1. Les ensenyances elementals de Música tenen com a finalitat proporcionar a l'alumnat una formació artística de qualitat i garantir la seua qualificació en el nivell competencial propi d'estes ensenyances.

2. La finalitat de les ensenyances elementals de Música s'ordena en tres funcions bàsiques: formativa, orientadora i preparatòria per a les ensenyances professionals de Música.

3. Les ensenyances elementals de Música tindran una estructura de quatre cursos de duració.

Article 4. Objectius generals de les ensenyances elementals de Música

Les ensenyances elementals de Música tenen com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes i les alumnes capacitats generals, els valors cívics propis del sistema educatiu i, a més, les capacitats següents:

a) Apreciar la importància de la música com a llenguatge artístic i com a mitjà d'expressió cultural dels pobles i de les persones.

b) Adquirir i desenvolupar la sensibilitat musical a través de la interpretació i del gaudi de la música de les diferents èpoques, gèneres i estils, per a enriquir les possibilitats de comunicació i de realització personal.

c) Interpretar en públic amb la suficient seguretat en un mateix, per a comprendre la funció comunicativa de la interpretació musical.

d) Interpretar música en grup, per a habitar-se a escoltar altres veus o instruments i adaptar-se a l'equilibri del conjunt.

e) Ser conscient de la importància del treball individual i adquirir les tècniques d'estudi que permetran l'autonomia en el treball i la valoració d'este.

f) Valorar el silenci com a element indispensable per a desenvolupar la concentració, l'audició interna i el pensament musical, així com la seua funció expressiva en el discurs musical.

g) Conèixer i valorar la importància de la música pròpia de la Comunitat Valenciana, així com les seues característiques i manifestacions més importants.

h) Adquirir l'autonomia adequada, en l'àmbit de l'audició, de la comprensió i de l'expressió musical.

i) Conèixer i aplicar les tècniques de l'instrument, d'acord amb les exigències de les obres.

Article 5. Especialitats de les ensenyances elementals de Música

Són especialitats de les ensenyances elementals de Música:

- Acordeó
- Arpa
- Clarinet
- Clavecí
- Contrabaix
- Fagot
- Flauta travessera
- Flauta dolça
- Guitarra
- Instruments de plectre
- Oboé
- Percussió
- Piano
- Saxòfon
- Trombó
- Trompa
- Trompeta
- Tuba
- Viola
- Viola de gamba
- Violí
- Violoncel

Artículo 2. Ámbito de aplicación

Este decreto se aplicará en todos los centros del ámbito territorial de la Comunitat Valenciana que impartan las enseñanzas que se regulan en esta norma.

Artículo 3. Finalidad y organización

1. Las enseñanzas elementales de música tienen como finalidad proporcionar al alumnado una formación artística de calidad y garantizar su cualificación en el nivel competencial propio de estas enseñanzas.

2. La finalidad de las enseñanzas elementales de música se ordena en tres funciones básicas: formativa, orientadora y preparatoria para las enseñanzas profesionales de música.

3. Las enseñanzas elementales de música, tendrán una estructura de cuatro cursos de duración.

Artículo 4. Objetivos generales de las enseñanzas elementales de música

Las enseñanzas elementales de música tienen como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos y alumnas capacidades generales y los valores cívicos propios del sistema educativo y, además, las capacidades siguientes:

a) Apreciar la importancia de la música como lenguaje artístico y como medio de expresión cultural de los pueblos y de las personas.

b) Adquirir y desarrollar la sensibilidad musical a través de la interpretación y del disfrute de la música de las diferentes épocas, géneros y estilos, para enriquecer las posibilidades de comunicación y de realización personal.

c) Interpretar en público con la suficiente seguridad en sí mismo, para comprender la función comunicativa de la interpretación musical.

d) Interpretar música en grupo y habituarse a escuchar otras voces o instrumentos, adaptándose al equilibrio del conjunto.

e) Ser consciente de la importancia del trabajo individual y adquirir las técnicas de estudio que permitirán la autonomía en el trabajo y la valoración de éste.

f) Valorar el silencio como elemento indispensable para el desarrollo de la concentración, la audición interna y el pensamiento musical, así como su función expresiva en el discurso musical.

g) Conocer y valorar la importancia de la música propia de la Comunitat Valenciana, así como sus características y manifestaciones más importantes.

h) Adquirir la autonomía adecuada, en el ámbito de la audición, comprensión y expresión musical.

i) Conocer y aplicar las técnicas del instrumento, de acuerdo con las exigencias de las obras.

Artículo 5. Especialidades de las enseñanzas elementales de música

Son especialidades de las enseñanzas elementales de música:

- Acordeón.
- Arpa.
- Clarinete.
- Clave.
- Contrabajo.
- Fagot.
- Flauta travesera.
- Flauta de pica.
- Guitarra.
- Instrumentos de púa.
- Oboe.
- Percusión.
- Piano.
- Saxofón.
- Trombón.
- Trompa.
- Trompeta.
- Tuba.
- Viola.
- Viola de Gamba.
- Violín.
- Violoncelo

CAPÍTOL II
Del currículum

Article 6. Currículum

1. Segons el que disposa este decret, s'entén per currículum de les ensenyances elementals de Música el conjunt d'objectius, continguts, principis metodològics i criteris d'avaluació que han de regular el procés d'ensenyança/aprenentatge d'estes ensenyances i que s'inclouen en l'annex I d'este decret.

2. La distribució per cursos i el total d'hores de cada assignatura per especialitat s'establix en l'annex II d'este decret.

3. En l'annex III del present decret figura la relació numèrica professor/alumne, d'aplicació a les ensenyances regulades en esta norma.

4. Correspon a la conselleria competent en matèria d'Educació regular l'organització i el règim acadèmic dels centres integrats que impartisquen les ensenyances elementals de Música i l'Educació Primària, per mitjà de les adaptacions curriculars corresponents. La finalitat de les ensenyances elementals de música s'ordena en tres funcions bàsiques: formativa, orientadora i preparatòria per a les ensenyances professionals de Música.

CAPÍTOL III
De l'ingrés en les ensenyances elementals de música

Article 7. Ingrés

1. El consell escolar de cada centre públic, o l'òrgan competent en el cas de centres privats, establirà, respectant les instruccions que dicte amb esta finalitat la conselleria competent en matèria d'Educació, el procediment d'ingrés a les ensenyances elementals de Música, d'acord amb el projecte educatiu i amb les possibilitats organitzatives del centre docent.

2. Per a iniciar els estudis del primer curs de les ensenyances elementals de Música serà necessari realitzar una prova, mitjançant la qual es valoraran les aptituds de l'aspirant per a cursar les dites ensenyances.

3. Les ensenyances elementals de Música es cursaran ordinàriament entre els huit i els dotze anys d'edat. L'inici de les ensenyances elementals amb menys de huit anys o més de dotze s'entendrà com a excepcional. En este cas, la conselleria competent en matèria d'Educació atendrà el tractament d'esta excepcionalitat.

4. Els conservatoris i centres autoritzats de música, de caràcter reglat, de l'àmbit de gestió de la conselleria competent en matèria d'Educació, establiran en els seus projectes educatius els criteris de valoració de les proves d'ingrés, ateses les aptituds dels aspirants per a cursar les especialitats sol·licitades i l'edat idònia establida.

5. La prova d'ingrés als centres que impartixen les ensenyances elementals de Música es realitzarà en una única convocatòria en el mes de setembre, efectuada pel centre docent corresponent.

Article 8. Adjudicació de places escolars

1. L'adjudicació de les places escolars vacants en cada especialitat es realitzarà d'acord amb les puntuacions finals obtingudes en les proves d'ingrés.

2. L'elaboració d'estes proves, així com la seua estructuració, competeix a l'òrgan de coordinació docent del centre que corresponga.

3. La realització i valoració de les proves serà a càrrec d'una comissió de valoració designada pel director del centre.

Article 9. De l'accés a altres cursos diferents de primer

1. Es podrà accedir a cada curs de les ensenyances elementals sense haver cursat els anteriors, sempre que, a través d'una prova realitzada davant d'una comissió d'avaluació designada pel director del centre, l'aspirant demostre posseir els coneixements tècnics, instrumentals i teoricopràctics necessaris per a seguir amb aprofitament les ensenyances corresponents, valorant-se l'edat idònia.

CAPÍTULO II
Del currículo

Artículo 6. Currículo

1. A los efectos de lo dispuesto en este decreto, se entiende por currículo de las enseñanzas elementales de música el conjunto de objetivos, contenidos, principios metodológicos y criterios de evaluación que han de regular el proceso de enseñanza/aprendizaje de estas enseñanzas y que se incluyen en el anexo I de este decreto.

2. La distribución por cursos y el total de horas de cada asignatura por especialidad, se establece en el anexo II de este decreto.

3. En el anexo III, del presente decreto figura la relación numérica profesor/alumno de aplicación a las enseñanzas reguladas en esta norma.

4. Corresponde a la conselleria competente en materia de educación, regular la organización y el régimen académico de los centros integrados que impartan las enseñanzas elementales de música y la Educación primaria mediante las adaptaciones curriculares correspondientes.

CAPÍTULO III
Del ingreso en las enseñanzas elementales de música

Artículo 7. Ingreso

1. El consejo escolar del cada centro público, o el órgano competente en el caso de centros privados, establecerá, respetando las instrucciones que dicte a este fin la conselleria competente en materia de educación, el procedimiento de ingreso a las enseñanzas elementales de música, de acuerdo con el proyecto educativo y con las posibilidades organizativas del centro docente.

2. Para iniciar los estudios del primer curso de las enseñanzas elementales de música será necesario realizar una prueba mediante la cual, se valorarán las aptitudes del aspirante para cursar dichas enseñanzas.

3. Las enseñanzas elementales de música se cursarán ordinariamente entre los ocho y los doce años de edad. El inicio de las enseñanzas elementales con menos de ocho años o más de doce se entenderá como excepcional. A tal efecto, la conselleria competente en materia de educación atenderá el tratamiento de esta excepcionalidad.

4. Los conservatorios y centros autorizados de música de carácter reglado del ámbito de gestión de la conselleria competente en materia de educación, establecerán en sus proyectos educativos los criterios de valoración de las pruebas de ingreso, atendiendo a las aptitudes de los aspirantes para cursar las especialidades solicitadas, y a la edad idónea establecida.

5. La prueba de ingreso a los centros que imparten las enseñanzas elementales de música se realizará en una única convocatoria en el mes de septiembre, efectuada por el centro docente correspondiente.

Artículo 8. Adjudicación de puestos escolares

1. La adjudicación de los puestos escolares vacantes en cada especialidad se realizará de acuerdo con las puntuaciones finales obtenidas en las pruebas de ingreso.

2. La elaboración de estas pruebas así como su estructuración, compete al órgano de coordinación docente del centro que corresponda.

3. La realización y valoración de las pruebas estará a cargo de una comisión de valoración designada por el director del centro.

Artículo 9. Del acceso a otros cursos diferentes de primero

1. Se podrá ingresar a cada curso de las enseñanzas elementales sin haber cursado los anteriores siempre que, a través de una prueba realizada ante una comisión de evaluación designada por el director del centro, el aspirante demuestre poseer los conocimientos técnico-instrumentales y teórico-prácticos necesarios para seguir con aprovechamiento las enseñanzas correspondientes, valorándose la edad idónea.

2. Les proves, que tindran l'estructura i l'organització que el Projecte Educatiu del Centre determine, versaran sobre els continguts dels cursos precedents a aquell a què l'aspirant opta.

3. La prova d'accés a cada curs de les ensenyances regulades en este decret es realitzarà en una convocatòria anual durant el mes de setembre, efectuada pel centre docent. Els centres obriran, amb la suficient antelació, un termini perquè els interessats sol·liciten el curs i l'especialitat a la qual volen accedir.

4. La superació d'esta prova d'accés faculta exclusivament per a matricular-se en el curs acadèmic per al qual haja sigut convocada.

5. La prova d'accés a cursos diferents del primer es realitzarà amb posterioritat a la d'ingrés al primer curs i estarà condicionada a l'existència de places vacants després d'acabat el procés ordinari d'adjudicació i de matriculació.

Article 10. Reclamació de qualificacions a la prova d'accés

1. S'establix un període de tres dies hàbils, a partir de la publicació dels resultats de la prova, perquè els aspirants puguen presentar reclamació contra la puntuació aconseguida en la prova d'ingrés a primer curs i a un curs distint del primer a les ensenyances elementals de Música. Esta reclamació es farà per escrit i es dirigirà al director del centre, amb l'al·legació, en cada cas, dels motius que consideren oportuns. El director del centre, amb l'informe previ de la comissió de valoració, resoldrà en el termini de tres dies hàbils.

2. Els interessats podran interposar un recurs d'alçada davant del director territorial d'Educació, en els terminis que estableix l'article 115 de la Llei de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú.

Article 11. Admissió i matriculació

1. L'admissió d'alumnes estarà sotmesa als principis d'igualtat, mèrit i capacitat, i supeditada als resultats obtinguts en les proves referides.

2. L'oferta de places escolars en les ensenyances elementals de Música que han de convocar anualment els centres de titularitat de la conselleria competent en matèria d'Educació serà determinada per l'administració educativa valenciana.

3. L'alumnat no podrà simultaniejar les ensenyances elementals de Música en dos centres. Conseqüentment, cada alumne o alumna tindrà un únic expedient acadèmic en un centre només.

Article 12. Assignatures comunes i pròpies de l'especialitat

1. Són assignatures comunes a tot el currículum de les ensenyances elementals: Llenguatge Musical i Coro.

2. Són assignatures pròpies de l'especialitat: Instrument individual i Conjunt.

3. Els alumnes i les alumnes que cursen més d'una especialitat únicament cursaran les assignatures comunes en una. Una vegada superades en una especialitat, la qualificació obtinguda serà vàlida per a la resta d'especialitats. En els documents d'avaluació de cada especialitat es farà constar la qualificació de les assignatures comunes superades.

Article 13. Ampliació de matrícula

Es competència del consell escolar de cada centre públic, o dels òrgans competents en el cas de centres privats, autoritzar amb caràcter excepcional la matriculació en més d'un curs d'aquells alumnes que, amb l'orientació prèvia del professorat, així ho sol·liciten, sempre que el conjunt de professors que impartixen classes als dits alumnes assegure la seua adequada capacitat d'aprenentatge per a cursar les ensenyances en les condicions establides.

CAPÍTOL IV

De l'avaluació, l'acció tutorial, la promoció i la permanència

Article 14. Avaluació

1. Els professors avaluaran l'aprenentatge dels alumnes, els processos d'ensenyança i la seua pròpia pràctica docent.

2. Las pruebas, que tendrán la estructura y organización que el proyecto educativo del centro determine, versarán sobre los contenidos de los cursos precedentes a aquel al que el aspirante opta.

3. La prueba de acceso a cada curso de las enseñanzas reguladas en este decreto, se realizará en una convocatoria anual durante el mes de septiembre, efectuada por el centro docente. Los centros abrirán con la suficiente antelación, un plazo para que los interesados soliciten el curso y la especialidad a la cual quieren acceder.

4. La superación de esta prueba de acceso faculta exclusivamente para matricularse en el curso académico para el que haya sido convocada.

5. La prueba de acceso a cursos diferentes de primero se realizará con posterioridad la de ingreso a primer curso, y condicionada a la existencia de plazas vacantes después de acabado el proceso ordinario de adjudicación y matriculación.

Artículo 10. Reclamación de calificaciones

1. Se establece un periodo de tres días hábiles, a partir de la publicación de los resultados de la prueba para que los aspirantes puedan presentar reclamación contra la puntuación alcanzada en la prueba de ingreso al primer curso y a curso distinto del primero a las enseñanzas elementales de música. Esta reclamación se hará por escrito dirigido al director del centro, alegando en cada caso los motivos que consideren oportunos. El director del centro, previo informe de la comisión de valoración, resolverá en el plazo de tres días hábiles.

2. Los interesados podrán interponer recurso de alzada ante el director Territorial de Educación, en los plazos que se establecen en el artículo 115 de la Ley de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común.

Artículo 11. Admisión y matriculación

1. La admisión de alumnos estará sometida a los principios de igualdad, mérito y capacidad, y supeditada a los resultados obtenidos en las pruebas referidas.

2. La oferta de puestos escolares en las enseñanzas elementales de música que deben convocar anualmente los centros de titularidad de la conselleria competente en materia de educación, será determinada por la administración educativa valenciana.

3. El alumnado no podrá simultanear las enseñanzas elementales de música en dos centros. Consecuentemente, cada alumno o alumna, tendrá un único expediente académico en un sólo centro.

Artículo 12. Asignaturas comunes y propias de la especialidad

1. Son asignaturas comunes a todo el currículo de las enseñanzas elementales: Lenguaje musical y Coro.

2. Son asignaturas propias de la especialidad: Instrumento individual y Conjunto.

3. Los alumnos que cursen más de una especialidad únicamente cursarán las asignaturas comunes en una de ellas. Una vez superadas en una especialidad, la calificación obtenida será válida para el resto de especialidades. En los documentos de evaluación de cada especialidad se hará constar la calificación de las asignaturas comunes superadas.

Artículo 13. Ampliación de matrícula

Es competencia del consejo escolar de cada centro público, o de los órganos competentes en el caso de centros privados, autorizar con carácter excepcional la matriculación en más de un curso a aquellos alumnos que, previa orientación del profesorado así lo soliciten, siempre que el conjunto de profesores que imparten clases a dichos alumnos asegure su adecuada capacidad de aprendizaje, para cursar las enseñanzas en las condiciones establecidas.

CAPÍTULO IV

De la evaluación, la acción tutorial, la promoción y la permanencia

Artículo 14. Evaluación

1. Los profesores evaluarán el aprendizaje de los alumnos, los procesos de enseñanza y su propia práctica docente.

2. L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes serà contínua i integradora, encara que diferenciada segons les distintes assignatures del currículum.

3. L'avaluació de l'alumnat en les ensenyances elementals de Música es durà a terme tenint en compte els objectius educatius i els criteris d'avaluació establits en el currículum que s'aprova en este decret, i en coherència amb el projecte educatiu elaborat pel centre docent.

4. L'avaluació serà realitzada pel conjunt de professors de l'alumne coordinats pel professor tutor, actuant els dits professors de manera integrada al llarg del procés d'avaluació i en l'adopció de les decisions resultants del dit procés.

5. L'avaluació final i qualificació de l'alumnat es realitzarà en el mes de juny.

6. Els resultats de l'avaluació final de les distintes assignatures que componen el currículum s'expressaran per mitjà de l'escala numèrica d'1 a 10 sense decimals, i es consideraran positives les qualificacions iguals o superiors a cinc i negatives les inferiors a cinc.

7. Els resultats de l'avaluació, i si és el cas les qualificacions, s'expressaran en els termes següents:

Insuficient: 1, 2, 3 o 4.

Suficient: 5.

Bé: 6.

Notable: 7 o 8.

Excel·lent: 9 o 10.

8. La nota mitjana del curs serà la mitjana aritmètica de les qualificacions de totes les matèries de l'especialitat cursades per l'alumnat, expressada amb una aproximació de dos decimals per mitjà d'arrodoniment.

Article 15. Tutoria

1. L'acció tutorial, que forma part de la funció docent, es desenvoluparà al llarg de les ensenyances elementals de Música.

2. El professor tutor tindrà la responsabilitat de coordinar tant l'avaluació com la funció d'orientació de l'alumnat.

3. El professor tutor serà el professor de l'especialitat que curse l'alumne. Els centres educatius inclouran plans d'acció tutorial en els seus projectes educatius.

Els centres educatius promouran compromisos educatius entre les famílies i tutors legals, i el centre mateix, en què es contemplen activitats per a millorar el rendiment acadèmic dels alumnes.

Article 16. Promoció

1. Els alumnes promocionaran de curs quan hagen superat la totalitat de les assignatures de cada curs o quan tinguen avaluació negativa en una assignatura com a màxim. En el supòsit d'assignatures pendents referides a la pràctica instrumental, la recuperació haurà de realitzar-se en la classe del curs següent. Per a la resta d'assignatures, els centres establiran en els seus projectes educatius els criteris per a recuperar-les. En cap cas es podrà qualificar l'assignatura motiu de promoció sense haver aprovat l'assignatura pendent.

2. Els alumnes que, en acabar el quart curs, tinguen pendents d'avaluació positiva tres assignatures o més, hauran de repetir el curs en la seua totalitat. Quan la qualificació negativa es produïska en una o en dos assignatures, només serà preceptiu cursar les assignatures pendents.

Article 17. Límit de permanència

1. El límit de permanència en les ensenyances elementals de Música serà de cinc anys. L'alumne no podrà romandre més de dos anys en el mateix curs.

2. La conselleria competent en matèria d'Educació podrà autoritzar, amb caràcter excepcional, que determinats alumnes puguen ampliar un any més el límit de permanència, en supòsits de malaltia greu o d'altres circumstàncies que mereixen una consideració semblant i que impedisquen el normal desenvolupament dels estudis.

2. La evaluación del aprendizaje de los alumnos será continua e integradora, aunque diferenciada según las distintas asignaturas del currículo.

3. La evaluación del alumnado en las enseñanzas elementales de música se llevará a cabo teniendo en cuenta los objetivos educativos y los criterios de evaluación establecidos en el currículo que se aprueba en este decreto y en coherencia con el proyecto educativo elaborado por el centro docente.

4. La evaluación será realizada por el conjunto de profesores del alumno coordinados por el profesor tutor, actuando dichos profesores de manera integrada a lo largo del proceso de evaluación y en la adopción de las decisiones resultantes de dicho proceso.

5. La evaluación final y calificación del alumnado se realizará en el mes de junio.

6. Los resultados de la evaluación final de las distintas asignaturas que componen el currículo se expresarán mediante la escala numérica de 1 a 10 sin decimales, considerándose positivas las calificaciones iguales o superiores a cinco y negativas las inferiores a cinco.

7. Los resultados de la evaluación, y en su caso las calificaciones, se expresarán en los siguientes términos:

Insuficiente: 1, 2, 3 ó 4

Suficiente: 5

Bien: 6

Notable: 7 u 8

Sobresaliente: 9 ó 10.

8. La nota media del curso será la media aritmética de las calificaciones de todas las materias de la especialidad cursadas por el alumnado, expresada con una aproximación de dos decimales mediante redondeo.

Artículo 15. Tutoría

1. La acción tutorial, que forma parte de la función docente, se desarrollará a lo largo de las enseñanzas elementales de música.

2. El profesor tutor tendrá la responsabilidad de coordinar tanto la evaluación, como la función de orientación del alumnado.

3. El profesor tutor será el profesor de la especialidad que curse el alumno. Los centros educativos incluirán planes de acción tutorial en sus proyectos educativos.

4. Los centros educativos promoverán compromisos educativos entre las familias y tutores legales, y el propio centro, en el que se contemplen actividades para mejorar el rendimiento académico de los alumnos.

Artículo 16. Promoción

1. Los alumnos promocionarán de curso cuando hayan superado la totalidad de las asignaturas de cada curso o tengan evaluación negativa en una asignatura como máximo. En el supuesto de asignaturas pendientes referidas a práctica instrumental, la recuperación deberá realizarse en la clase del curso siguiente. Para el resto de asignaturas, los centros establecerán en sus proyectos educativos, los criterios para la recuperación de las mismas. En ningún caso se podrá calificar la asignatura motivo de promoción sin haber aprobado la asignatura pendiente.

2. Los alumnos que al término del cuarto curso tuvieran pendientes de evaluación positiva tres asignaturas o más, deberán repetir el curso en su totalidad. Cuando la calificación negativa se produzca en una o en dos asignaturas, solo será preceptivo cursar las asignaturas pendientes.

Artículo 17. Límite de permanencia

1. El límite de permanencia en las enseñanzas elementales de música será de cinco años. El alumno no podrá permanecer más de dos años en el mismo curso.

2. La conselleria competente en materia de educación, podrá autorizar, con carácter excepcional, que determinados alumnos puedan ampliar un año más el límite de permanencia en supuestos de enfermedad grave u otras circunstancias que merezcan similar consideración y que impidan el normal desarrollo de los estudios.

Article 18. Certificat d'ensenyances elementals

1. Els alumnes i les alumnes que hagen superat les ensenyances elementals de Música obtindran el certificat d'Ensenyances Elementals de Música, en el qual constarà l'especialitat cursada.

2. El certificat d'Ensenyances Elementals de Música serà expedit pels conservatoris públics que impartisquen les ensenyances corresponents.

Article 19. Obtenció directa del certificat d'Ensenyances Elementals de Música

Els conservatoris públics elementals i professionals que impartisquen les ensenyances elementals de Música organitzaran en el primer trimestre del curs proves per a l'obtenció directa del certificat d'Ensenyances Elementals de Música.

CAPÍTOL V

Correspondència amb altres ensenyances

Article 20. Correspondència amb altres ensenyances

1. La conselleria competent en matèria d'Educació facilitarà a l'alumnat la possibilitat de cursar simultàniament les ensenyances elementals de Música i l'Educació Primària.

2. A fi de fer efectiu el que preveu l'apartat anterior, es podran adoptar mesures d'organització i d'ordenació acadèmica que inclouan, entre altres, les convalidacions i la coordinació horària entre centres educatius.

Article 21. Admissió prioritària

La conselleria competent en matèria d'Educació determinarà els centres que impartisquen ensenyances d'Educació Primària i d'Educació Secundària que hauran d'aplicar l'admissió prioritària per a aquells alumnes que cursen simultàniament ensenyances elementals de Música i ensenyances d'Educació Primària i Secundària.

CAPÍTOL VI

De l'autonomia curricular dels centres

Article 22. Autonomia curricular dels centres

1. Els equips educatius dels centres docents concretaran i completaran el currículum de les ensenyances elementals de Música per mitjà de l'elaboració del projecte educatiu del seu centre.

2. El projecte educatiu, en l'apartat de concreció del currículum, haurà d'adequar els objectius generals i específics de les ensenyances elementals de Música a les característiques de l'alumnat i l'entorn del centre. També distribuirà per cursos els continguts i objectius específics, adoptarà criteris metodològics generals i unificarà totes les decisions sobre avaluació.

3. El projecte educatiu garantirà l'acció coherent i coordinada dels equips docents, estímulant l'activitat investigadora i el treball en equip dels professors.

4. Els centres, en l'exercici de la seua autonomia, podran adoptar experimentacions, plans de treball, projectes d'innovació educativa i formes d'organització o ampliació de l'horari escolar. Estes hauran de ser autoritzades per la conselleria competent en matèria d'Educació.

5. Els professors desenvoluparan programacions docents en coherència amb el currículum establert en este decret i amb el projecte educatiu de cada centre.

6. La conselleria competent en matèria d'Educació fomentarà i orientarà l'elaboració de materials curriculars que faciliten el treball del professorat en este sentit.

Article 23. De la figura del pianista acompanyant

En els centres dependents de la conselleria competent en matèria d'Educació existirà la figura del pianista acompanyant. Estos professors s'integraran en el departament o departaments didàctics corresponents a les especialitats en què exercisquen la seua faena.

Artículo 18. Certificado de enseñanzas elementales

1. Los alumnos y alumnas que hayan superado las enseñanzas elementales de música obtendrán el Certificado de Enseñanzas Elementales de Música, en el que constará la especialidad cursada.

2. El Certificado de Enseñanzas Elementales de Música será expedido por los conservatorios públicos, que impartan las enseñanzas correspondientes.

Artículo 19. Obtención directa del Certificado de Enseñanzas Elementales de Música

Los conservatorios públicos elementales y profesionales que impartan las enseñanzas elementales de música, organizarán en el primer trimestre del curso pruebas para la obtención directa del Certificado de Enseñanzas Elementales de Música.

CAPÍTULO V

Correspondencia con otras enseñanzas

Artículo 20. Correspondencia con otras enseñanzas

1. La conselleria competente en materia de educación, facilitará al alumnado la posibilidad de cursar simultáneamente las enseñanzas elementales de música y la educación primaria.

2. Con objeto de hacer efectivo lo previsto en el apartado anterior, se podrán adoptar medidas de organización y de ordenación académica que incluirán, entre otras, las convalidaciones y la coordinación horaria entre centros educativos.

Artículo 21. Admisión prioritaria

La conselleria competente en materia de educación, determinará los centros que impartan enseñanzas de educación primaria y secundaria que deberán aplicar la admisión prioritaria para aquellos alumnos que cursen simultáneamente enseñanzas elementales de música y enseñanzas de educación primaria y secundaria.

CAPÍTULO VI

De la autonomía curricular de los centros

Artículo 22. Autonomía curricular de los centros

1. Los equipos educativos de los centros docentes concretarán y completarán el currículo de las enseñanzas elementales de música mediante la elaboración del proyecto educativo de su centro.

2. El proyecto educativo, en el apartado de concreción del currículo, deberá adecuar los objetivos generales y específicos de las enseñanzas elementales de música a las características del alumnado y el entorno del centro. También distribuirá por cursos los contenidos y objetivos específicos, adoptará criterios metodológicos generales y unificará todas las decisiones sobre evaluación.

3. El proyecto educativo garantizará la acción coherente y coordinada de los equipos docentes, estimulando la actividad investigadora y el trabajo en equipo de los profesores.

4. Los centros, en el ejercicio de su autonomía, podrán adoptar experimentaciones, planes de trabajo, proyectos de innovación educativa, y formas de organización o ampliación del horario escolar. Éstas deberán ser autorizadas por la conselleria competente en materia de educación.

5. Los profesores desarrollarán programaciones docentes en coherencia con el currículo establecido en este decreto y con el proyecto educativo de cada centro.

6. La conselleria competente en materia de educación, fomentará y orientará la elaboración de materiales curriculares que faciliten el trabajo del profesorado en este sentido.

Artículo 23. De la figura del pianista acompañante

En los centros dependientes de la conselleria competente en materia de educación, existirá la figura del pianista acompañante. Estos profesores se integrarán en el departamento o departamentos didácticos correspondientes a las especialidades en las que desempeñen su labor.

CAPITOL VII
 Dels documents d'avaluació
Article 24. Documents d'avaluació

1. Són documents d'avaluació de les ensenyances elementals de Música, l'expedient acadèmic personal, les actes d'avaluació i els informes d'avaluació individualitzats.

2. Els documents d'avaluació portaran les firmes fehaents de les persones que corresponga en cada cas, amb indicació del càrrec exercit. Així mateix, s'hi farà constar el nom i els cognoms dels firmants.

3. La conselleria competent en matèria d'Educació establirà el format d'estos documents d'avaluació.

Article 25. Traslats d'expedient

1. Els trasllats d'expedients d'alumnes que cursen ensenyances elementals de Música en altres centres de caràcter reglat queden condicionats a l'existència de places escolars vacants en cada una de les assignatures que l'alumne haja de cursar en el centre receptor. Les places escolars vacants es convocaran una vegada escolaritzats els alumnes del centre i els que han superat la prova d'aptituds d'ingrés a les ensenyances elementals de Música.

2. Quan un alumne o una alumna es trasllade de centre abans d'haver conclòs els estudis d'ensenyances elementals de Música, el centre d'origen trametrà al de destinació, a pctició d'este, els corresponents documents d'avaluació, fent constar, en la diligència corresponent, que les qualificacions concorden amb les actes que es custodien en el centre.

3. El trasllat d'expedient d'alumnes que cursen estudis en centres no pertanyents a l'àmbit de gestió de la conselleria competent en matèria d'Educació queda condicionat a l'existència de places vacants en el centre receptor.

4. El centre receptor obrirà el corresponent expedient acadèmic de l'alumne i li incorporarà les dades acadèmiques trameses pel centre de procedència, sempre que els continguts curriculars de les ensenyances superades en els centres de gestió d'altres administracions s'ajusten als estudis que es regulen en el present decret. Per a això, en els centres elementals de música es constituirà la corresponent comissió dictaminadora.

Article 26. Llengües oficials dels documents bàsics

Els documents d'avaluació seran redactats en les dos llengües oficials de la Comunitat Valenciana.

Article 27

La conselleria competent en matèria d'Educació garantirà l'adequació de la prova d'accés a les ensenyances professionals de Música al currículum de les ensenyances elementals de Música.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Única. Alumnat amb discapacitat i atenció a la diversitat

1. La conselleria competent en matèria d'Educació adoptarà les mesures oportunes per a l'adaptació del currículum a les necessitats de l'alumnat amb discapacitat i li facilitarà l'accés a estes ensenyances.

2. La conselleria competent en matèria d'Educació, a proposta dels centres educatius, autoritzarà les adaptacions necessàries per a permetre la realització de la prova específica d'ingrés a les persones amb discapacitat que opten a fer-la.

3. Aquells alumnes amb discapacitats que superen les proves específiques, i que s'hi hagen matriculat, seran objecte d'un adequat seguiment pel grup de professors. Els centres que escolaritzen alumnes amb discapacitat disposaran dels recursos necessaris, humans i materials per a atendre el procés d'ensenyança/aprenentatge.

CAPITULO VII
 De los documentos de evaluación
Artículo 24. Documentos de evaluación

1. Son documentos de evaluación de las enseñanzas elementales de música, el expediente académico personal, las actas de evaluación, y los informes de evaluación individualizados.

2. Los documentos de evaluación llevarán las firmas fehacientes de las personas que corresponda en cada caso, con indicación del puesto desempeñado. Asimismo, se hará constar el nombre y los apellidos de los firmantes.

3. La conselleria competente en materia de educación, establecerá el formato de estos documentos de evaluación.

Artículo 25. Traslados de expediente

1. Los traslados de expedientes de alumnos que cursen enseñanzas elementales de música en otros centros de carácter reglado, quedan condicionados a la existencia de puestos escolares vacantes en cada una de las asignaturas que el alumno deba cursar en el centro receptor. Los puestos escolares vacantes se convocarán una vez escolarizados los alumnos del centro y los que han superado la prueba de aptitudes de ingreso a las enseñanzas musicales elementales.

2. Cuando un alumno o alumna se traslade de centro antes de haber concluido sus estudios de enseñanzas elementales de música, el centro de origen remitirá al de destino, a petición de éste, los correspondientes documentos de evaluación, haciendo constar, en la diligencia correspondiente, que las calificaciones concuerdan con las actas que obran en el centro.

3. El traslado de expediente de alumnos que cursan estudios en centros no pertenecientes al ámbito gestión de la conselleria competente en materia de educación, queda condicionado a la existencia de plazas vacantes en el centro receptor.

4. El centro receptor abrirá el correspondiente expediente académico del alumno e incorporará en él los datos académicos remitidos por el centro de procedencia, siempre que los contenidos curriculares de las enseñanzas superadas en los centros de gestión de otras administraciones se ajusten a los estudios que se regulan en el presente decreto. Para ello, en los centros elementales de música se constituirá la correspondiente comisión dictaminadora.

Artículo 26. Lenguas oficiales de los documentos básicos

Los documentos de evaluación serán redactados en las dos lenguas oficiales de la Comunitat Valenciana.

Artículo 27

La conselleria competente en materia de educación, garantizará la adecuación de la prueba de acceso a las enseñanzas profesionales de Música al currículum de las enseñanzas elementales de Música.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Única. Alumnado con discapacidad y atención a la diversidad

1. La conselleria competente en materia de educación, adoptará las medidas oportunas para la adaptación del currículum a las necesidades del alumnado con discapacidad y facilitará su acceso a estas enseñanzas.

2. La conselleria competente en materia de educación, a propuesta de los centros educativos, autorizará las adaptaciones necesarias para permitir la realización de la prueba específica de ingreso a las personas con discapacidad que opten a ella.

3. Aquellos alumnos con discapacidades que superen las pruebas específicas y se hayan matriculado, serán objeto de un adecuado seguimiento por el grupo de profesores. Los centros que escolaricen alumnos con discapacidad dispondrán de los recursos necesarios, humanos y materiales, para atender el proceso de enseñanza/aprendizaje.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Única. Incorporació d'alumnes procedents de plans anteriors amb assignatures pendents

Els alumnes que, a l'entrada en vigor d'este decret, cursen estudis de grau elemental de Música, d'acord amb el pla d'estudis regulat pel Decret 151/1993, pel qual s'establix el currículum dels graus elemental i mitjà de Música i es regula l'accés als dits graus, s'incorporaran als cursos respectius de les ensenyances elementals de Música d'acord amb les condicions que es regulen en la present norma.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única

a) Pel que a les ensenyances elementals de Música es refereix, queda derogat el Decret 151/1993, de 17 d'agost, pel qual s'establix el currículum oficial dels graus elemental i mitjà de música i es regula l'accés als dits graus, el Decret 72/1996, de 2 d'abril, i el Decret 90/2006, sense perjudi de la seua aplicació transitòria en funció de la nova ordenació del sistema educatiu establert pel Reial Decret 806/2006, de 30 de juny del calendari d'aplicació de la Llei Orgànica d'Educació.

b) També queden derogades totes les disposicions del mateix rang o d'un rang inferior que s'oposen al present decret.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

S'autoritza la conselleria competent en matèria d'Educació a dictar les disposicions necessàries per a aplicar i desplegar este decret.

Segona

El present decret entrarà en vigor l'endemà de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*, si bé els seus efectes acadèmics seran els referits en el calendari d'aplicació de la Llei Orgànica d'Educació, regulat pel Reial Decret 806/2006, de 30 de juny.

València, 21 de setembre de 2007.

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

El conseller d'Educació,
ALEJANDRO FONT DE MORA TURÓN

ANNEX I

Assignatures del grau elemental

CONJUNT

Introducció

Durant els cursos tercer i quart de les ensenyances elementals de Música, l'alumnat arriba a tindre un cert domini bàsic dels continguts referits a l'instrument propi de l'especialitat que cursa, i convé, en extensió de la pràctica coral, oferir-li un espai curricular en què defensar amb el seu instrument i intentar posar en pràctica les estratègies del conjunt ja avançades en Cor. De l'expressió vocal a l'expressió instrumental. Les dificultats que se li presenten, així com els plantejaments de solució a eixes dificultats, uns dirigits pel professor i uns altres apresos i resolts per la mateixa maduresa i incipient experiència de l'alumnat, donen a esta assignatura una naturalesa d'espai convergent de continguts i d'aplicació de destreses que amb la pràctica s'aconsegueixen refermar.

Vèncer les dificultats, suggerides com a reptes, permeten a l'individu créixer en la seua formació a través de l'experiència. Respectant l'espontaneïtat inherent a tot procés creatiu, tant el professor com

DISPOSICIÓN TRANSITORIA

Única. Incorporación de alumnos procedentes de planes anteriores con asignaturas pendientes

Los alumnos que a la entrada en vigor de este decreto cursen estudios de grado elemental de música, de acuerdo con el plan de estudios regulado por el Decreto 151/1993, por el que se establece el Currículo de los Grados Elemental y Medio de Música y se regula el Acceso a dichos Grados, se incorporarán a los cursos respectivos de las enseñanzas elementales de música de acuerdo con las condiciones que se regulan en la presente norma.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única

a) Por lo que a las enseñanzas elementales de música se refiere, queda derogado el Decreto 151/1993, de 17 de agosto, por el que se establece el Currículo de los Grados Elemental y Medio de Música y se regula el Acceso a dichos Grados, el Decreto 72/1996, de 2 de abril, y el Decreto 90/2006, sin perjuicio de su aplicación transitoria en función de la nueva ordenación del sistema educativo establecido por el Real Decreto 806/2006, de 30 de junio del calendario de aplicación de la Ley Orgánica de Educación.

b) También quedan derogadas todas las disposiciones de igual o inferior rango que se opongan al presente decreto.

DISPOSICIONES FINALES

Primera

Se autoriza a la conselleria competente en materia de educación, a dictar las disposiciones necesarias para la aplicación y el desarrollo de este decreto.

Segunda

El presente decreto entrará en vigor el día siguiente de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*, si bien sus efectos académicos serán los referidos en el calendario de aplicación de la Ley Orgánica de Educación, regulado por el Real Decreto 806/2006, de 30 de junio.

Valencia, 21 de septiembre de 2007.

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

El conseller de educación,
ALEJANDRO FONT DE MORA TURÓN

ANEXO I

Asignaturas del grado elemental

CONJUNTO

Introducción

Durante los cursos tercero y cuarto de las enseñanzas elementales de música, el alumnado llega a tener un cierto dominio básico de los contenidos referidos al instrumento propio de la especialidad que cursa, y conviene, en extensión de la práctica coral, ofrecerle un espacio curricular en el que desenvolverse con su instrumento e intentar poner en práctica las estrategias del conjunto ya avanzadas en Coro. De la expresión vocal a la expresión instrumental. Las dificultades que se le presentan, así como los planteamientos de solución a esas dificultades, unos dirigidos por el profesor y otros aprendidos y resueltos por la propia madurez e incipiente experiencia del alumnado, dan a esta asignatura naturaleza de espacio convergente de contenidos y de aplicación de destrezas que con la práctica se consiguen afianzar.

Vencer las dificultades, sugeridas como retos, permiten al individuo crecer en su formación a través de la experiencia. Respetando la espontaneidad inherente a todo proceso creativo, tanto el profesor como el

l'alumne, cada un en el seu àmbit, participen d'un procés d'enriquiment comú. S'arriba, per tant, a l'adquisició d'hàbits que han de ser dirigits i dissenyats per l'equip docent, per a poder donar així els fruits que s'esperen d'esta assignatura. Verdaderament no pot donar-se una diferenciació dels continguts en les ensenyances elementals més enllà del que és justament organitzatiu. La visió de la formació musical i de l'educació artística es mostra com un tot des de l'inici.

La pedagogia més actual, aplicada a les nostres ensenyances elementals, comina al tractament col·legiat de la formació. La transversalitat i l'equilibri són paraules clau dins d'un disseny formatiu de qualitat, ja que s'hi veuen implicats absolutament tots els elements que, a hores d'ara, participen de la construcció del model educatiu. Esta assignatura condueix cap a la integració de matèries, al mateix temps que permet la discriminació positiva, a mesura que es madura en les habilitats i continguts, de tot allò que resulta inherent a les ensenyances musicals, deixant de costat el que no ho és. L'alumnat ha de veure en el disseny de la seua formació sempre el futur immediat que li espera, per a conduir-se decididament cap a este.

Els criteris d'agrupació han d'atendre dins de cada centre l'heterogeneïtat que es pot donar entre els grups a formar. S'aprofita així la idiosincrasia del centre a favor del tractament de la diversitat.

D'esta manera, quan es tracte d'instruments d'agrupació poc tradicional, com pot ser el cas de pianistes, els objectius de l'assignatura s'adequaran als seus continguts propis, reforçant la seua assimilació sense deixar de ser atesos sota la perspectiva del conjunt.

S'obri també una via al coneixement històric de l'instrument i del conjunt en ell mateix; així com també dels compositors i intèrprets, al mateix temps que s'al·ludix als suports audiovisuals com a recursos de formació auditiva i crítica de gran valor pedagògic.

Objectius

Comprendre la funcionalitat del conjunt basant-se en la participació individual.

Potenciar l'expressivitat dins del grup.

Afavorir la creativitat.

Conèixer els instruments musicals i la seua gamma tímbrica i familiaritzar-s'hi.

Aproximar l'alumnat al continu històric dels esdeveniments musicals que es veuen i es tradueixen en continguts per a ell en eixe moment.

Aproximar l'alumnat a la història de l'instrument, dels compositors, dels intèrprets, a la discografia i a la videografia.

Familiaritzar-se amb la pràctica instrumental de conjunt.

Habituar-se al treball de l'assaig.

Desenrotllar la seua capacitat de discriminació auditiva.

Gaudir de la participació en un grup instrumental.

Apreciar la necessitat de la concertació.

Respondre a l'exigència de la pulsació única.

Reconèixer-se dins de la col·lectivitat.

Reconèixer els continguts comuns amb altres matèries.

Reforçar i refermar els continguts apresos en Llenguatge Musical i en Cor.

Potenciar la socialització.

Continguts

El grup: la necessitat de la disciplina de conjunt. L'afinació. Les qüestions mecàniques versus les expressives. El domini de l'instrument enfront de les exigències del conjunt. La recepció del compàs. La pulsació externa i la pulsació interna. L'agògica i la dinàmica. La paleta tímbrica. L'escoltament mutu com a base de l'equilibri i l'afinació. Entonació interior i afinació del conjunt. La terminologia específica aplicada. Aproximació a la història dels esdeveniments musicals. L'assaig i la seua tècnica. Pràctica del repertori triat. Aproximació a la música de cambra. Aproximació a la improvisació. La valoració del públic a través de les audicions.

Criteris d'avaluació

Valoració de l'actitud de l'alumnat i la seua disposició. Amb este criteri es pretén subratllar la importància per al desenrotllament del

alumno, cada uno en su ámbito, participan de un proceso de enriquecimiento común. Se llega, pues, a la adquisición de hábitos que deben ser dirigidos y diseñados por el equipo docente, pudiendo así, dar los frutos que de esta asignatura se esperan. Verdaderamente no puede darse una diferenciación de los contenidos en las enseñanzas elementales más allá de lo justamente organizativo. La visión de la formación musical y de la educación artística se muestra como un todo desde el inicio.

La pedagogía más actual, aplicada a nuestras enseñanzas elementales, comina al tratamiento colegiado de la formación. La transversalidad y el equilibrio son palabras clave dentro de un diseño formativo de calidad por cuanto se ven implicados en él, absolutamente todos los elementos que, a día de hoy, participan de la construcción del modelo educativo. Esta asignatura conduce hacia la integración de materias, mientras permite la discriminación positiva, a medida que se madura en las habilidades y contenidos, de todo aquello que resulta inherente a las enseñanzas musicales, dejando de lado lo que no lo es. El alumnado ha de ver en el diseño de su formación siempre el futuro inmediato que le espera, para seguir conduciéndose decididamente hacia él.

Los criterios de agrupación deben atender dentro de cada centro la heterogeneidad que se puede llegar a dar entre los grupos a formar. Se aprovecha así, la idiosincrasia del centro a favor del tratamiento de la diversidad.

De esta manera cuando se trate de instrumentos de agrupación poco tradicional, como puede ser el caso de pianistas, los objetivos de la signatura se adecuarán a sus contenidos propios, reforzando su asimilación sin dejar de ser atendidos bajo la perspectiva del conjunto.

Se abre también una vía al conocimiento histórico del instrumento y del conjunto en sí. También de los compositores e intérpretes, mientras se alude a los soportes audiovisuales como herramientas de formación auditiva y crítica de gran valor pedagógico.

Objetivos

1. Comprender la funcionalidad del conjunto en base a la participación individual.

2. Potenciar la expresividad dentro del grupo.

3. Favorecer la creatividad

4. Conocer y familiarizarse con los instrumentos musicales y su gama tímbrica.

5. Aproximar al alumnado al continuo histórico de los eventos musicales que se ven traducen en contenidos para él en ese momento.

6. Aproximar al alumnado a la historia del instrumento, de los compositores, de los intérpretes, a la discografía y a la videografía.

7. Familiarizarse con la práctica instrumental de conjunto.

8. Habituar-se al trabajo del ensayo.

9. Desarrollar su capacidad de discriminación auditiva.

10. Disfrutar de la participación en un grupo instrumental.

11. Apreciar la necesidad de la concertación.

12. Responder a la exigencia del pulso único.

13. Reconocerse dentro de la colectividad.

14. Reconocer los contenidos comunes con otras materias.

15. Reforzar y afianzar los contenidos aprendidos en Lenguaje musical y en Coro.

16. Potenciar la socialización.

Contenidos

El grupo: la necesidad de la disciplina de conjunto. La afinación. Las cuestiones mecánicas, versus las expresivas. El dominio del instrumento frente a las exigencias del conjunto. La recepción del compás. El pulso externo y el pulso interno. La agògica y la dinàmica. La paleta tímbrica. La escucha mutua como base del equilibrio y la afinación. Entonación interior y afinación del conjunto. La terminología específica aplicada. Aproximación a la historia de los eventos musicales. El ensayo y su técnica. Práctica del repertorio escogido. Aproximación a la música de cámara. Aproximación a la improvisación. La valoración del público a través de las audiciones.

Criterios de evaluación

1. Valoración de la actitud del alumnado y su disposición. Con este criterio se pretende poner de relieve la importancia para el desarrollo

model formatiu, de l'actitud positiva cap a la participació en el conjunt. Així mateix, este criteri emfatitza la motivació que pot produir la didàctica aplicada. Per tant, permet avaluar la mateixa pràctica docent.

Realitzar audicions periòdiques. Amb este criteri es pretén posar ràpidament a l'alumne en contacte amb el públic i, al mateix temps, potenciar l'activitat musical de l'entorn docent.

Mostrar l'habilitat en el maneig dels termes específics. Amb este criteri es desitja comprovar la voluntat de l'alumnat cap a l'aprofundiment en el fet musical.

Interpretar les peces triades. Amb este, es vol comprovar l'assimilació de continguts i el desenvolupament individual dins del grup. També permet comprovar el desenvolupament general del grup com a unitat, de l'èxit col·lectiu del qual se sent artífex cada un dels seus membres, de manera que es reforça la consciència de grup musical.

Interpretació per grups reduïts de peces fàcils que permeten mostrar la capacitat expressiva musical de cada u. Amb este criteri es vol valorar la particularitat en el desenvolupament formatiu de cada individu. Al mateix temps, este tractament conduïx a la comprensió de la música de cambra com a mitjà d'apreciació sensible dels continguts més subtils.

Interpretar en grups reduïts bases d'acompanyament i línies melòdiques alternades entre cada membre. Amb este criteri es pretén valorar l'eficàcia de la metodologia aplicada respecte a la comprensió de continguts de creativitat i espontaneïtat musical.

Valoració de les actituds i de l'assistència com a garanties de seguiment del procés d'aprenentatge.

CORO

Introducció

En el desenvolupament del grau elemental, juntament amb la presència del Llenguatge Musical i de l'Instrument Principal, el Cor aporta a la pràctica musical l'activitat col·lectiva, que implica relació social, col·laboració dels alumnes i atenció especial del professor amb orientació molt marcada, més que en la pràctica musical individual o del grup en Llenguatge Musical, cap a la interpretació.

Donat el caràcter grupal del cant coral, la seua pràctica s'erigix com emblemàtica de la participació social en la música, però no és l'única aportació. L'experiència coral aportarà a l'alumne de música el cultiu de la memòria musical i la interiorització del fet sonor, sobretot en les interpretacions polifòniques, al mateix temps que, per mitjà d'estes, proporcionarà exemples vius del fenomen harmònic. Les dimensions pedagògiques del Cor, més que indiscutibles, són insubstituïbles, d'això la importància que adquirixen en este període d'iniciació musical.

D'altra banda, la formació vocal que es deriva del Cor va acompanyada sempre del contrast de la veu pròpia amb la dels altres, la qual cosa és una ocasió per a l'observació dels timbres i la seua comprensió. La pràctica del cor és una exercitació permanent en les realitzacions dinàmiques i agògiques. Si la pràctica instrumental aporta motivació a causa de la progressió fàcilment comprovable, la pràctica coral potencia la motivació per la constància del grup en la recerca de la perfecció de la interpretació. L'estudi de la música adquirix ací caràcter de realització acabada. Esta activitat suposa un espai curricular més de convergència de continguts i de destreses adquirides en les altres matèries. D'esta manera, al llarg del grau elemental, les tres activitats es complementen, completant la formació.

Alguns problemes sorgits en l'aprenentatge del Llenguatge Musical trobaran explicacions més comprensibles amb l'ajuda de la pràctica coral, exemplificació freqüent de la teoria musical. D'altra banda, en este nivell, el Cor permetrà l'aproximació cultural als repertoris, en els quals tindran acollida obres de distintes èpoques i estils junt amb les del folklore, tant universal com pròxim. En el mateix sentit, l'aproximació a la interiorització de línies melòdiques per mitjà del cant interior beneficiarà la comprensió de continguts propis de l'especialitat instrumental.

del modelo formativo, de la actitud positiva hacia la participación en el conjunto. Así mismo, este criterio enfatiza la motivación que puede producir la didáctica aplicada. Por tanto permite evaluar la propia práctica docente.

2. Realizar audiciones periódicas. Con este criterio se pretende poner rápidamente al alumno en contacto con el público. Al mismo tiempo potenciar la actividad musical del entorno docente.

3. Mostrar la habilidad en el manejo de los términos específicos. Con este criterio se desea comprobar la voluntad del alumnado hacia la profundización en el hecho musical.

4. Interpretar las piezas escogidas. Con él, se quiere comprobar la asimilación de contenidos y el desenvolvimiento individual dentro del grupo. También permite comprobar el desenvolvimiento general del grupo como unidad, de cuyo éxito colectivo se siente artífice cada uno de sus miembros, reforzándose así la conciencia de grupo musical.

5. Interpretación por grupos reducidos de piezas fáciles que permitan mostrar la capacidad expresivo-musical de cada uno. Con este criterio se quiere valorar la particularidad en el desarrollo formativo de cada individuo. Al mismo tiempo camina este tratamiento hacia la comprensión de la música de cámara como medio de apreciación sensible de los contenidos más sutiles.

6. Interpretar en grupos reducidos bases de acompañamiento y líneas melódicas alternadas entre cada miembro. Con este criterio se pretende valorar la eficacia de la metodología aplicada respecto a la comprensión de contenidos de creatividad y espontaneidad musical.

7. Valoración de las actitudes y de la asistencia como garantías de seguimiento del proceso de aprendizaje.

CORO

Introducción

En el desarrollo del grado elemental, junto a la presencia del Lenguaje musical y del Instrumento principal, el Coro aporta a la práctica musical la actividad colectiva, que implica relación social, colaboración de los alumnos y atención especial del profesor con orientación muy marcada, más que en la práctica musical individual o del grupo en Lenguaje Musical, hacia la interpretación.

Dado el carácter grupal del canto coral, su práctica se erige como emblemática de la participación social en la música, pero no es la única aportación. La experiencia coral aportará al alumno de música el cultivo de la memoria musical y la interiorización del hecho sonoro, sobre todo en las interpretaciones polifónicas, a la vez que mediante éstas, proporcionará ejemplos vivos del fenómeno armónico. Las dimensiones pedagógicas del coro más que indiscutibles son insustituibles, de ahí la importancia que adquieren en este período de iniciación musical.

Por otra parte, la formación vocal que se deriva del coro, va acompañada siempre del contraste de la voz propia con la de los demás, lo cual es ocasión para la observación de los timbres y su comprensión. La práctica del coro es una ejercitación permanente en las realizaciones dinámicas y agógicas. Si la práctica instrumental aporta motivación a causa de ser progresión fácilmente comprobable, la práctica coral potencia la motivación por la constancia del grupo en la búsqueda de la perfección de la interpretación. El estudio de la música adquiere aquí carácter de realización acabada. Supone esta actividad, un espacio curricular más de convergencia de contenidos, y de destrezas adquiridas en las demás materias. De esta manera, a lo largo del grado elemental, las tres actividades se complementan, completando la formación.

Algunos problemas surgidos en el aprendizaje del lenguaje musical encontrarán explicaciones más comprensibles con la ayuda de la práctica coral, ejemplificación frecuente de la teoría musical. Por otra parte, en este nivel, el coro, permitirá la aproximación cultural a los repertorios, en los que tendrán acogida obras de distintas épocas y estilos junto a las del folklore tanto universal como próximo. En el mismo sentido, la aproximación a la interiorización de líneas melódicas por medio del canto interior, actuará en beneficio de la comprensión de contenidos propios de la especialidad instrumental.

Objectius

1. Aconseguir actituds positives des del primer contacte amb el cant coral de forma lúdica i de gaudi immediat a través de la imitació i sense exigències tècniques prèvies.
2. Descobrir la veu com a vehicle d'expressió musical i adquirir hàbits positius d'higiene vocal per a desenvolupar-la i millorar-la.
3. Adquirir els hàbits necessaris per a l'èxit de la tècnica vocal de qualitat, imprescindible per a cantar amb naturalitat i de forma expressiva.
4. Utilitzar la veu com a instrument musical i, per tant, com a mitjà d'expressió artística.
5. Aprendre a formar part del conjunt coral per mitjà d'escoltar distintes veus, d'acord amb el nivell corresponent, prenent consciència de la importància de l'aportació individual al resultat sonor del grup i assumint responsabilitats en el desenvolupament de les tasques.
6. Experimentar la funció comunicativa del cant a través d'audicions públiques.
7. Apreciar i interpretar la cançó popular dels diferents pobles, començant per la pròpia.
8. Adquirir un repertori coral (senzill) de diferents èpoques i estils i interpretar-lo amb una sensibilitat musical acurada, així com la capacitat d'expressar-lo amb naturalitat en l'articulació i de forma dinàmica, amb una afinació correcta, homogeneïtat en el fraseig i igualtat en els atacs i en els talls.
9. Relacionar els coneixements del Llenguatge Musical a través del cant coral per a enriquir el seu bagatge musical.
10. Aproximar l'alumne al món del concert davant del públic.

Continguts

El cos propi com a instrument: posició, relaxació, respiració, resonància. De la paraula parlada a la cançó. Tècnica vocal: realització de vocalitzacions apropiades a 1, 2 i 3 veus, segons possibilitats. Cànon i cançons populars pròpies i de diferents països. Cançons polifòniques segons possibilitats i nivells. Treball sobre les cançons: amb la mètrica de les paraules; el fraseig, la respiració, la col·locació de la veu, l'afinació, l'empastat, la dinàmica, l'articulació, els gestos, l'expressivitat; el text: comprensió, dicció, memorització. Desenvolupament de la sensibilitat auditiva. Pràctica de lectura a vista. Desenvolupament permanent i progressiu de la memòria musical. Adquisició d'hàbits correctes i eficaços d'estudi. Iniciació a la comprensió de les estructures musicals en els seus diferents nivells. Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i obres del repertori coral que es consideren útils per al desenvolupament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne. Desenvolupament d'hàbits propis d'esta pràctica. Pràctica de la relaxació. Pràctica de l'assaig i la concertació.

Criteris d'avaluació

1. Interpretar qualsevol de les obres programades durant el curs en conjunt de tres membres per corda com a màxim. Este criteri tracta d'avaluar la capacitat de cada alumne enfront del grup i per veus, ja que, en formar part d'una corda amb dos persones més, es pot descobrir fàcilment cada aportació individual, en ser, en eixe moment, quasi solistes.
2. Entonar intervals i acords a partir del La del diapasó, ampliant progressivament la dificultat. Este criteri tracta d'avaluar la capacitat perquè cada membre del cor pense durant un temps mínim el so que li correspon i el reproduisca de forma afinada. Així mateix, es constata el grau d'interiorització de les distintes relacions intervàliques.
3. Improvisar i preparar en grups obres homofòniques molt senzilles i de clars contorns tonals sense l'ajuda directa del professor. Este criteri pretén valorar la capacitat de descifrar obres senzilles desconegudes en aplicar els coneixements adquirits de Llenguatge Musical sobre les cançons i la cooperació en el treball en grups perquè el resultat final siga expressiu.
4. Realitzar audicions públiques amb el repertori preparat durant el curs amb el professor. Este criteri tracta de valorar actituds de disciplina, puntualitat, col·laboració, orde i responsabilitat davant del grup, al

Objetivos

1. Lograr actitudes positivas desde el primer contacto con el canto coral de forma lúdica y de disfrute inmediato a través de la imitación y sin exigencias técnicas previas.
2. Descubrir la voz como vehículo de expresión musical y adquirir hábitos positivos de higiene vocal para desarrollarla y mejorarla.
3. Adquirir hábitos necesarios para el logro de la técnica vocal de calidad, imprescindible para cantar con naturalidad y expresivamente.
4. Utilizar la voz como instrumento musical y por tanto como medio de expresión artística.
5. Aprender a formar parte del conjunto coral mediante la escucha de distintas voces, de acuerdo con el nivel correspondiente, tomando conciencia de la importancia de la aportación individual al resultado sonoro del grupo y asumiendo responsabilidades en el desarrollo de las tareas.
6. Experimentar la función comunicativa del canto a través de audiciones públicas.
7. Apreciar e interpretar la canción popular de los distintos pueblos, comenzando por la propia.
8. Adquirir un repertorio coral (sencillo) de diferentes épocas y estilos e interpretarlo con cuidada sensibilidad musical. Capacidad de expresarlo con naturalidad en la articulación y dinámica, correcta afinación, homogeneidad en el fraseo, igualdad en los ataques y en los cortes.
9. Relacionar los conocimientos del lenguaje musical a través del canto coral para enriquecer su bagaje musical.
10. Aproximar al alumno al mundo del concierto ante el público.

Contenidos

El propio cuerpo como instrumento: posición, relajación, respiración, resonancia. De la palabra hablada a la canción. Técnica vocal: realización de vocalizaciones apropiadas a 1, 2 y 3 voces, según posibilidades. Cànones y canciones populares propias y de distintos países. Canciones polifónicas según posibilidades y niveles. Trabajo sobre las canciones: con la métrica de las palabras; el fraseo, la respiración, la colocación de la voz, la afinación, el empaste, la dinámica, la articulación, los gestos, la expresividad; el texto: comprensión, dicción, memorización. Desarrollo de la sensibilidad auditiva. Práctica de lectura a vista. Desarrollo permanente y progresivo de la memoria musical. Adquisición de hábitos correctos y eficaces de estudio. Iniciación a la comprensión de las estructuras musicales en sus distintos niveles. Selección progresiva en cuanto al grado de dificultad de los ejercicios, estudios y obras del repertorio coral que se consideran útiles para el desarrollo conjunto de la capacidad musical y técnica del alumno. Desarrollo de hábitos propios de esta práctica. Práctica de la relajación. Práctica del ensayo y la concertación.

Criterios de evaluación

1. Interpretar cualquiera de las obras programadas durante el curso en conjunto de tres miembros por cuerda como máximo. Este criterio trata de evaluar la capacidad de cada alumno frente al grupo y por voces, ya que al formar parte de una cuerda con dos personas más, se puede descubrir fácilmente cada aportación individual, al ser, en ese momento casi solistas.
2. Entonar intervalos y acordes a partir del La del diapasón ampliando progresivamente la dificultad. Este criterio trata de evaluar la capacidad para que cada miembro del coro piense en un tiempo mínimo el sonido que le corresponde y lo reproduzca de forma afinada. Asimismo, se constata el grado de interiorización de las distintas relaciones interválicas.
3. Repentizar y preparar en grupos obras homofónicas muy sencillas y de claros contornos tonales sin la ayuda directa del profesor. Este criterio pretende valorar la capacidad de descifrar obras sencillas desconocidas al aplicar los conocimientos adquiridos de lenguaje musical sobre las canciones y la cooperación en el trabajo en grupos para que el resultado final sea expresivo.
4. Realizar audiciones públicas con el repertorio preparado durante el curso con el profesor. Este criterio trata de valorar actitudes de disciplina, puntualidad, colaboración, orden y responsabilidad ante

mateix temps que permet comprovar la funció comunicativa del cant a través de la reacció del públic.

5. Valoració de les actituds i de l'assistència com a garanties de seguiment del procés d'aprenentatge.

LLENGUATGE MUSICAL

Introducció

El llenguatge musical ha de ser l'eix vertebrador de tota l'ensenyança de la música, ha d'informar tota pràctica musical, així com afavorir l'aprofundiment en el fet musical des del punt de vista tècnic. El llenguatge musical no ha de confondre's amb la interpretació que a vegades es fa de la música com a llenguatge i el que comunica la realització musical. És evident que, només metafòricament, es pot identificar la música com una llengua de relació, ja que no té caràcter semàntic com les llengües.

Amb l'expressió llenguatge musical es vol designar el conjunt de termes i conceptes que definixen el conjunt de recursos integrats en la música com a ciència i art, i que permeten la realització del fet musical. L'expressió llenguatge musical engloba els tradicionals conceptes de solfeig i teoria de la música.

L'objecte fonamental de l'estudi del llenguatge musical en el grau elemental implica l'adquisició del coneixement significatiu del codi que permet parlar sobre música, emprant els termes adequats perquè esta comunicació pugua ser compartida; implica també la possessió dels conceptes necessaris per a la descodificació de la seua representació gràfica, així com la seua codificació per a la representació significativa de les produccions alienes o pròpies; i també implica la capacitat per a la realització musical en els aspectes de lectura, escriptura i composició. Amb tot això, a més, es posen les bases per a la valoració cultural i crítica de la música.

D'altra banda, el coneixement del llenguatge musical propicia en l'alumne el desenvolupament de les capacitats vocals, rítmiques, psicomotors, auditives i expressives com a conseqüència de l'exercici motivat pel mateix aprenentatge. En cap cas ha d'entendre's la lectura i l'escriptura de la música com a forma de descodificació i codificació mecàniques, sinó com a realització d'una sèrie d'operacions xifrades en el pensament i la memòria musicals que condueixen a la interpretació. Així aconseguix la música la seua expressió i la seua comunicació, que existixen encara que no tinguen valoració semàntica com qualsevol llenguatge de relació.

El coneixement del llenguatge musical haurà de proporcionar a l'alumne el domini de la lectura i l'escriptura musicals, per a la qual cosa haurà de comptar amb les capacitats pertinents. L'ús de la veu i la formació de l'oïda, l'adquisició del ritme i el desenvolupament psicomotor són les vies per a l'adquisició de les dites capacitats.

La programació dels continguts haurà de tindre en compte, sobretot en els dos primers anys del grau elemental, els coneixements i experiències que l'alumne posseïx com a conseqüència d'activitats anteriors; i estarà presidida per l'intent d'adaptació a les característiques pròpies de l'etapa de maduració psicològica dels alumnes, per a evitar així disfuncions de ritme i d'intensitat en el procés d'ensenyança i aprenentatge. D'esta manera es tendirà a la formulació metodològica adequada.

Objectius

L'ensenyança del llenguatge musical en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Compartir vivències musicals amb els companys del grup, per a enriquir la seua relació afectiva amb la música a través del cant, del moviment, de l'audició i de la pràctica instrumental.
2. Establir la relació necessària entre els coneixements -destreses i actituds- adquirits en etapes anteriors i l'estudi del llenguatge musical que ara es realitza.
3. Desenvolupar la correcta emissió de la veu per mitjà de la reproducció, creació i discriminació d'interval i melodies, fins a transformar-los en recursos expressius propis.

el grupo a la vez que permite comprobar la función comunicativa del canto a través de la reacción del público.

5. Valoración de las actitudes y de la asistencia como garantías de seguimiento del proceso de aprendizaje.

LENGUAJE MUSICAL

Introducción

El lenguaje musical ha de ser el eje vertebrador de toda la enseñanza de la música, ha de informar toda práctica musical, así como ha de favorecer la profundización en el hecho musical desde el punto de vista técnico. El lenguaje musical no debe confundirse con la interpretación que a veces se hace de la música como lenguaje y lo que comunica la realización musical. Es evidente que sólo metafóricamente se puede identificar a la música como una lengua de relación, ya que no tiene carácter semántico como las lenguas.

Con la expresión lenguaje musical se quiere designar el conjunto de términos y conceptos que definen el conjunto de recursos integrados en la música como ciencia y arte que permiten la realización del hecho musical. La expresión lenguaje musical engloba los tradicionales conceptos de solfeo y teoría de la música.

El objeto fundamental del estudio del lenguaje musical en el grado elemental implica la adquisición del conocimiento significativo del código que permite hablar sobre música empleando los términos adecuados para que esta comunicación pueda ser compartida; implica también la posesión de los conceptos necesarios para la descodificación de su representación gráfica así como su codificación para la representación significativa de las producciones ajenas o propias; e implica la capacidad para la realización musical en los aspectos de lectura, escritura y composición. Con todo ello, además, se ponen las bases para la valoración cultural y crítica de la música.

Por otra parte, el conocimiento del lenguaje musical propicia en el alumno el desarrollo de las capacidades vocales, rítmicas, psicomotoras, auditivas y expresivas como consecuencia del ejercicio motivado por el propio aprendizaje. En ningún caso debe entenderse la lectura y escritura de la música como forma de descodificación y codificación mecánicas, sino como realización de una serie de operaciones cifradas en el pensamiento y la memoria musicales que conducen a la interpretación. Así consigue la música su expresión y su comunicación, que existen, aunque no tengan valoración semántica como cualquier lenguaje de relación.

El conocimiento del lenguaje musical deberá proporcionar al alumno el dominio de la lectura y escritura musicales para lo cual habrá de contar con las capacidades pertinentes. El uso de la voz y la formación del oído, la adquisición del ritmo y el desarrollo psicomotor son los cauces para la adquisición de dichas capacidades.

La programación de los contenidos deberá tener en cuenta, sobre todo en los dos primeros años del grado elemental, los conocimientos y experiencias que el alumno posee como consecuencia de actividades anteriores y estará presidida por el intento de adaptación a las características propias de la etapa de maduración psicológica de los alumnos, para evitar así disfunciones de ritmo y de intensidad en el proceso de enseñanza y aprendizaje. De este modo se tenderá a la formulación metodológica adecuada.

Objetivos

La enseñanza del Lenguaje musical en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Compartir vivencias musicales con los compañeros del grupo, para enriquecer su relación afectiva con la música a través del canto, del movimiento, de la audición y de la práctica instrumental.
2. Establecer la relación necesaria entre los conocimientos -destrezas y actitudes- adquiridos en etapas anteriores y el estudio del lenguaje musical que ahora se acomete.
3. Desarrollar la correcta emisión de la voz mediante la reproducción, creación y discriminación de intervalos y melodías, hasta transformarlos en recursos expresivos propios.

4. Adquirir la coordinació motriu necessària per a una interpretació rítmica adequada, utilitzant els recursos corresponents.

5. Desenvolupar l'oïda interna per al reconeixement de timbres, altures, duracions i intensitats, així com estructures formals, indicacions dinàmiques, expressives i agògiques, per mitjà de la relació entre el so i la seua representació gràfica.

6. Interpretar de memòria melodies i cançons que conduïsquen a una millor comprensió dels diferents paràmetres musicals.

7. Desenvolupar el pensament musical conscient per mitjà d'experiències harmòniques, formals i tímbrics, servint-se de la pràctica auditiva, vocal i instrumental.

8. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

9. Descobrir la necessitat del codi musical per a la creació musical, la seua representació significativa i la seua interpretació, i aprofundir en el coneixement d'este.

Continguts

– Rítmic. Percepció, identificació i interiorització de la pulsació. Percepció, identificació i interiorització de l'accent. Reconeixement d'unitats mètriques (compassos) binàries, ternàries i quaternàries, tant de subdivisió binària com ternària. Fórmules rítmiques bàsiques. Simultaneïtat de ritmes homogenis. Tempo i agògica. Pràctica, identificació i coneixement de grups de valoració especial continguts en una pulsació. Pràctica, identificació i coneixement de signes que modifiquen la duració (punt, lligadura). Pràctica, identificació i coneixement de figures rítmiques característiques (síncopa, anacrusi, contratemps). Pràctica i identificació de canvis de compàs amb equivalències pulsació=pulsació o figura=figura.

– Entonació, audició i expressió. Educació de la veu. Respiració, emissió, articulació. Altura del so: to, intensitat, timbre, duració, afinació determinada i indeterminada. Sensibilització i pràctica melòdica tant auditiva com vocal. Reproducció memoritzada vocal i escrita de fragments melòdics i cançons. Lectura de notes amb emissió vocal del so que els correspon. Claus de Sol en 2ª i Fa en 4ª. Reconeixement auditiu i reproducció vocal d'interval melòdic simples –majors, menors i justos–, dins i fora del concepte tonal. Reconeixement auditiu d'interval harmònic, majors, menors i justos. Interpretació vocal a l'uníson i a dos veus d'obres adequades al nivell amb text o sense, amb acompanyament o sense. Lectura de notes disposades de forma horitzontal i vertical en clau de Sol en 2ª i Fa en 4ª. Iniciació a l'estudi de les claus de Do en 3ª i Do en 4ª. Percepció i identificació de graus i funcions tonals, escales, alteracions. Sensibilització, identificació i reconeixement d'elements bàsics, harmònics i formals, amb dificultat adequada al nivell (tonalitat bimodal, modulacions, cadències, frases, ordenacions formals: repeticions, imitacions, variacions, contrast). Reproducció d'audicions rítmiques, melòdiques i rítmico-melòdiques a una veu. Identificació d'errors o diferències entre un fragment escrit i el que escolta. Identificació, coneixement i interpretació dels termes i signes que afecten l'expressió. Utilització improvisada dels elements del llenguatge musical, amb proposta prèvia o sense. Desenvolupament de la sensibilitat auditiva. Pràctica de lectura a vista. Desenvolupament permanent i progressiu de la memòria musical. Pràctica de la improvisació. Adquisició d'hàbits correctes i eficaços d'estudi. Iniciació a la comprensió de les estructures musicals en els seus diferents nivells. Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i obres del repertori vocal que es consideren útils per al desenvolupament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne. Desenvolupament d'automatismes. Pràctica de la relaxació.

Criteris d'avaluació

1. Imitar estructures melòdiques i rítmiques breus amb la veu i/o amb la percussió. Este criteri d'avaluació pretén comprovar el grau de memòria i la capacitat de reproduir amb fidelitat el missatge rebut, tant en els seus aspectes sonors com en la seua realització motriu.

4. Adquirir la coordinació motriu necessària per a una interpretació rítmica adequada, utilitzant els recursos corresponents.

5. Desenvolupar el oïdo intern per al reconeixement de timbres, altures, duracions i intensitats, així com estructures formals, indicacions dinàmiques, expressives i agògiques, mitjançant la relació entre el so i la seua representació gràfica.

6. Interpretar de memòria melodies i cançons que conduïsquen a una millor comprensió dels diferents paràmetres musicals.

7. Desenvolupar el pensament musical conscient mitjançant experiències harmòniques, formals i tímbrics, servint-se de la pràctica auditiva, vocal i instrumental.

8. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

9. Descobrir la necessitat del codi musical per a la creació musical, la seua representació significativa i la seua interpretació, i aprofundir en el coneixement del mateix.

Contenidos

1. Ritmo. Percepción, identificación e interiorización del pulso. Percepción, identificación e interiorización del acento. Reconocimiento de unidades métricas (compases) binarias, ternarias y cuaternarias, tanto de subdivisión binaria como ternaria. Fórmulas rítmicas básicas. Simultaneidad de ritmos homogéneos. Tempo y agógica. Práctica, identificación y conocimiento de grupos de valoración especial contenidos en un pulso. Práctica, identificación y conocimiento de signos que modifican la duración (puntillo, ligadura). Práctica, identificación y conocimiento de figuras rítmicas características (síncopa, anacrusa, contratiempo). Práctica e identificación de cambios de compás con equivalencias pulso = pulso o figura = figura.

2. Entonación, audición y expresión. Educación de la voz. Respiración, emisión, articulación. Altura del sonido: tono, intensidad, timbre, duración, afinación determinada e indeterminada. Sensibilización y práctica melódica tanto auditiva como vocal. Reproducción memorizada vocal y escrita de fragmentos melódicos y canciones. Lectura de notas con emisión vocal del sonido que les corresponde. Claves de Sol en 2ª y Fa en 4ª. Reconocimiento auditivo y reproducción vocal de intervalos melódicos simples –mayores, menores y justos–, dentro y fuera del concepto tonal. Reconocimiento auditivo de intervalos armónicos, mayores, menores y justos. Interpretación vocal al unísono y a dos voces de obras adecuadas al nivel con o sin texto, con o sin acompañamiento. Lectura de notas dispuestas horizontal y verticalmente en clave de Sol en 2ª y Fa en 4ª. Iniciación al estudio de las claves de Do en 3ª y Do en 4ª. Percepción e identificación de grados y funciones tonales, escalas, alteraciones. Sensibilización, identificación y reconocimiento de elementos básicos, armónicos y formales, con dificultad adecuada al nivel (tonalidad bimodal, modulaciones, cadencias, frases, ordenaciones formales: repeticiones, imitaciones, variaciones, contraste). Reproducción de audiciones rítmicas, melódicas y rítmico-melódicas a una voz. Identificación de errores o diferencias entre un fragmento escrito y lo escuchado. Identificación, conocimiento e interpretación de los términos y signos que afectan a la expresión. Utilización improvisada de los elementos del lenguaje musical, con o sin propuesta previa. Desarrollo de la sensibilidad auditiva. Práctica de lectura a vista. Desarrollo permanente y progresivo de la memoria musical. Práctica de la improvisación. Adquisición de hábitos correctos y eficaces de estudio. Iniciación a la comprensión de las estructuras musicales en sus distintos niveles. Selección progresiva en cuanto al grado de dificultad de los ejercicios, estudios y obras del repertorio vocal que se consideren útiles para el desarrollo conjunto de la capacidad musical y técnica del alumno. Desarrollo de automatismos. Práctica de la relajación.

Criterios de evaluación

1. Imitar estructuras melódicas y rítmicas breves con la voz y/o con la percusión. Este criterio de evaluación pretende comprobar el grado de memoria y la capacidad de reproducir con fidelidad el mensaje recibido tanto en sus aspectos sonoros como en su realización motriz.

2. Reconèixer auditivament la pulsació d'una obra o fragment; mantindre la dita pulsació durant períodes de silenci, així com reconèixer l'accent periòdic.

Es pretén constatar la percepció i interiorització de la pulsació, així com la identificació de l'accent periòdic.

3. Interpretar estructures rítmiques d'una obra o fragment, bé siga de forma vocal, instrumental o percutida. Amb este criteri es tracta de constatar la capacitat d'encadenar diverses fórmules rítmiques dins d'un tempo establert.

4. Aplicar un text a un ritme senzill o viceversa. Té com a objecte comprovar la capacitat de l'alumne per a associar ritmes amb paraules o frases de la mateixa accentuació.

5. Entonar una melodia o cançó tonal amb acompanyament o sense. Comprovació de la capacitat de l'alumne per a aplicar adequadament l'entonació, l'afinació i l'expressivitat a un fragment tonal. En cas que es produïra acompanyament instrumental, este no reproduirà la línia melòdica.

6. Identificar intervals melòdics i harmònics majors, menors o justos. Pràctica d'entonació dels intervals melòdics i dels harmònics partint d'un so donat. Amb este criteri es pretén detectar el domini de l'interval.

7. Identificar auditivament el mode major o menor d'una obra o fragment. Es pretén constatar amb este criteri la capacitat de l'alumne per a discriminar ambdós modes.

8. Reproduir models melòdics senzills, escales o acords a partir de diferents altures. Es tracta de comprovar la destresa de l'alumne per a reproduir un mateix fet melòdic des de qualsevol so.

9. Reproduir per escrit fragments musicals escoltats, referint-se a aspectes rítmics i/o melodicotonals. Per mitjà d'este criteri s'avalua la capacitat de l'alumne per a interioritzar i reproduir imatges sonores percebudes.

10. Identificar després d'una audició els trets característics (rítmics, melòdics, modals, cadencials, formals, tímbrics, etc.) de les obres escoltades o interpretades. Es tracta de comprovar la capacitat de l'alumne per a reconèixer algun d'estos aspectes.

11. Improvisar estructures melòdiques i/o rítmiques sobre un fragment escoltat. Es pretén comprovar la capacitat creativa de l'alumne.

12. Improvisar de forma individual o col·lectiva xicotetes formes musicals, partint de premisses relatives a diferents aspectes del llenguatge musical.

Per mitjà d'este criteri es tracta de comprovar el desenvolupament creatiu, seleccionant diversos elements dins d'una forma musical i discernint idees principals i secundàries.

13. Identificar auditivament i interpretar canvis senzills, de compàs. S'intenta verificar la capacitat de percepció auditiva i de realització pràctica de canvis de compàs d'una unitat igual o diferent. En eixe cas només:

- 1) Negra=negra
- 2) Negra=negra amb punt
- 3) Negra=blanca
- 4) Corxera=corxera, i viceversa en els casos 2) i 3).

14. Entonar una melodia o cançó tonal amb acompanyament o sense. Té com a objecte comprovar la capacitat de l'alumne per a aplicar les seues tècniques d'entonació i exactitud d'afinació a un fragment tonal aplicant indicacions expressives presents en les partitures. Si es produïx acompanyament instrumental, este no reproduirà la melodia.

15. Llegir internament, en un temps donat i sense verificar l'entonació, un text musical i reproduir-lo de memòria. Este criteri tracta de comprovar la capacitat de l'alumne per a imaginar, reproduir i memoritzar imatges sonores de caràcter melodicorítmic a partir de l'observació de les partitures.

INSTRUMENTS

Introducció

La pràctica de l'instrument en el grau elemental és paral·lela a l'adquisició del llenguatge musical i coadjuvant en esta adquisició.

2. Reconocer auditivamente el pulso de una obra o fragmento; mantener dicho pulso durante periodos de silencio, así como reconocer el acento periódico.

Se pretende constatar la percepción e interiorización del pulso, así como la identificación del acento periódico.

3. Interpretar estructuras rítmicas de una obra o fragmento, bien sea vocal, instrumentalmente o de forma percutida. Con este criterio se trata de constatar la capacidad de encadenar diversas fórmulas rítmicas dentro de un tempo establecido.

4. Aplicar un texto a un ritmo sencillo o viceversa. Tiene por objeto comprobar la capacidad del alumno para asociar ritmos con palabras o frases de igual acentuación.

5. Entonar una melodía o canción tonal con o sin acompañamiento. Comprobación de la capacidad del alumno para aplicar adecuadamente la entonación, afinación y expresividad a un fragmento tonal. De producirse acompañamiento instrumental, éste no reproducirá la línea melódica.

6. Identificar intervalos melódicos y armónicos mayores, menores o justos. Práctica de entonación de los intervalos melódicos y de los armónicos partiendo de un sonido dado. Con este criterio se pretende detectar el dominio del intervalo.

7. Identificar auditivamente el modo mayor o menor de una obra o fragmento. Se pretende constatar con este criterio la capacidad del alumno para discriminar ambos modos.

8. Reproducir modelos melódicos sencillos, escalas o acordes a partir de diferentes alturas. Se trata de comprobar la destreza del alumno para reproducir un mismo hecho melódico desde cualquier sonido.

9. Reproducir por escrito fragmentos musicales escuchados, refiriéndose a aspectos rítmicos y/o melódico-tonales. Mediante este criterio se evalúa la capacidad del alumno para interiorizar y reproducir imágenes sonoras percibidas.

10. Identificar con posterioridad a una audición los rasgos característicos (rítmicos, melódicos, modales, cadenciales, formales, tímbricos, etc...) de las obras escuchadas o interpretadas. Se trata de comprobar la capacidad del alumno para reconocer alguno de estos aspectos.

11. Improvisar estructuras melódicas y/o rítmicas sobre un fragmento escuchado. Se pretende comprobar la capacidad creativa del alumno.

12. Improvisar individual o colectivamente pequeñas formas musicales, partiendo de premisas relativas a diferentes aspectos del lenguaje musical.

Mediante este criterio se trata de comprobar el desarrollo creativo, seleccionando diferentes elementos dentro de una forma musical y discerniendo ideas principales y secundarias.

13. Identificar auditivamente e interpretar cambios sencillos, de compás. Se intenta verificar la capacidad de percepción auditiva y de realización práctica de cambios de compás de una unidad igual o diferente. En ese caso solamente:

- 1) Negra = negra.
- 2) negra = negra con puntillo,
- 3) negra = blanca,
- 4) corchea = corchea, y viceversa en los casos 2) y 3).

14. Entonar una melodía o canción tonal con o sin acompañamiento. Tiene por objeto comprobar la capacidad del alumno para aplicar sus técnicas de entonación y justeza de afinación a un fragmento tonal aplicando indicaciones expresivas presentes en la partitura. De producirse acompañamiento instrumental, éste no reproducirá la melodía.

15. Leer internamente, en un tiempo dado y sin verificar la entonación, un texto musical y reproducirlo de memoria. Este criterio trata de comprobar la capacidad del alumno para imaginar, reproducir y memorizar imágenes sonoras de carácter melódico-rítmico a partir de la observación de la partitura.

INSTRUMENTOS

Introducción

La práctica del instrumento en el grado elemental es paralela a la adquisición del lenguaje musical y coadyuvante en esta adquisición.

Més que conduir a la prematura consciència d'interpret, ha de plantejar-se com un període d'experiència i descobriment en què l'alumne, en contacte amb els instruments i després de l'elecció d'un, madurarà les seues preferències. Més tard, en finalitzar el grau mitjà, decidirà per la seua dedicació a la branca de la interpretació preferida o s'inclinarà per qualsevol de les especialitats musicals en què el domini de l'instrument ocupe un lloc menys determinant.

Siga com siga, la tècnica instrumental o vocal que en estos primers passos es pose en contacte amb el xiquet ha d'estar revestida de la gradació adequada al llarg del desenvolupament curricular, de manera que s'assegure la continuïtat i ampliació sense rectificacions ni esmenes.

La problemàtica de la interpretació ha d'aparèixer clara, amb els seus atractius i les seues dificultats, per a ajudar-lo a concretar la seua decisió personal, únic procediment vàlid per a suscitar motivacions profundes i raonades que eviten frustracions previsibles. Açò pareix fonamental si s'advertix, d'acord amb la pedagogia actual, que a tan primerenca edat la vocació musical del xiquet, en nombrosos casos, no està clarament definida, i no se'l pot forçar a prendre decisions irreversibles.

Sens dubte, la pràctica instrumental ajudarà el xiquet a comprendre i concretar alguns conceptes apareguts en el llenguatge musical. L'abstracció del qual se li tornarà més accessible gràcies a la seua possible realització a través de l'instrument. No obstant això, esta activitat, conscientment iniciada en el grau elemental, haurà de prosseguir la seua marxa ascendent en el grau mitjà.

L'alumne del grau elemental experimenta al llarg d'este període -8 a 12 anys- importants canvis en el seu desenvolupament físic, intel·lectual i emocional, la qual cosa implica lògicament plantejaments pedagògics flexibles; l'activitat del professor ha d'adaptar-se a esta realitat canviant i ha d'ajudar l'alumne a descobrir els seus millors dots. Només així podrà enfrontar-lo amb la pràctica instrumental adequada amb previsió de futur. La motivació fundada en raons ambientals, provocada per les realitats musicals de l'entorn, no sempre es correspon amb les possibilitats reals de l'alumne, per la qual cosa aclarir les seues raons ajudarà poderosament a l'encert en l'elecció.

Esta elecció d'instrument en el grau elemental, per consegüent, serà adequada si garanteix el progrés de l'alumne en el coneixement del llenguatge musical i de la música en general més que si és definitiva, ja que el que es decideix en el grau elemental, no és el futur de l'alumne com a intèrpret, sinó com a possible músic. Només així pot assegurar-se el respecte màxim a la personalitat de l'alumne, així com l'aprofitament de les millors vocacions per al que veritablement se senten cridats. La capacitat de la memòria musical sens dubte queda potenciada a través de la pràctica instrumental. En primer lloc, per l'associació entre els elements motor i sonor que propicia l'instrument; en segon lloc, pel major caràcter lúdic que confereix la pràctica de l'instrument al llenguatge musical i, en un tercer pla, gens despreciable, per l'opció que se li concedeix al jove intèrpret de comprovar la realització a través de l'instrument de la idea formada en la seua ment, gràcies a la lectura de la melodia, del text musical corresponent.

Consideracions sobre els continguts:

En els continguts de cada especialitat instrumental s'integren els comuns a tots els instruments, que es qualifiquen com a continguts transversals, i els propis de cada instrument particular, segons les seues característiques tècniques.

Per a evitar reiteracions innecessàries, els continguts comuns s'oferixen més avall, abans de l'enumeració dels instruments. No obstant això, el professor entendre que estos continguts comuns han de sumar-se als propis, que apareixen com a tals en cada ocasió.

Esta forma de destacar i reconèixer els continguts comuns està avalada per dos principis de caràcter metodològic:

Articular la formació musical de l'alumne, siga quin siga l'instrument triat.

Recalcar la interrelació existent entre els diversos instruments i els seus corresponents grups.

Más que conducir a la prematura conciencia de intérprete, debe plantearse como un período de experiencia y descubrimiento en el que el alumno, en contacto con los instrumentos y tras la elección de uno irá madurando sus preferencias. Más tarde, al finalizar el grado medio, decidirá por su dedicación a la rama de la interpretación preferida o se inclinará por cualquiera de las especialidades musicales en las que el dominio del instrumento ocupe un lugar menos determinante.

De cualquier modo, la técnica instrumental o vocal que en estos primeros pasos se ponga en contacto con el niño, ha de estar revestida de la gradación adecuada a lo largo del desarrollo curricular, de forma que se asegure la continuidad y ampliación sin rectificaciones ni enmiendas.

La problemática de la interpretación debe aparecer clara, con sus atractivos y dificultades, para ayudarle a concretar su decisión personal, único procedimiento válido para suscitar motivaciones profundas y razonadas que eviten frustraciones previsibles. Esto parece fundamental si se advierte, de acuerdo con la pedagogía actual, que a tan temprana edad, la vocación musical del niño, en numerosos casos, no está claramente definida, y no se le puede forzar a tomar decisiones irreversibles.

Si duda alguna la práctica instrumental ayudará al niño a comprender y concretar algunos conceptos aparecidos en el lenguaje musical, cuya abstracción se le volverá más asequible gracias a su posible realización a través del instrumento. No obstante, esta tarea conscientemente iniciada en el grado elemental, deberá proseguir su marcha ascendente en el grado medio.

El alumno del grado elemental experimenta a lo largo de este período -8 a 12 años- importantes cambios en su desarrollo físico, intelectual y emocional, lo que implica lógicamente planteamientos pedagógicos flexibles; la actividad del profesor debe adaptarse a esta realidad cambiante y debe ayudar al alumno a descubrir sus mejores dotes. Sólo así podrá enfrentarlo con la práctica instrumental adecuada con previsión de futuro. La motivación fundada en razones ambientales, provocada por las realidades musicales del entorno no siempre se corresponde con las posibilidades reales del alumno, por lo que clarificar sus razones ayudará poderosamente al acierto en la elección.

Esta elección de instrumento en el grado elemental, por consiguiente, será adecuada si garantiza el progreso del alumno en el conocimiento del lenguaje musical y de la música en general más que si es definitiva, ya que lo que se decide en el grado elemental, no es el futuro del alumno como intérprete, sino como posible músico. Sólo así puede asegurarse el respeto máximo a la personalidad del alumno, así como el aprovechamiento de las mejores vocaciones para lo que en verdad se sienten llamados. La capacidad de la memoria musical sin duda queda potenciada a través de la práctica instrumental. En primer lugar por la asociación entre lo motor y lo sonoro que propicia el instrumento, en segundo lugar por el mayor carácter lúdico que confiere la práctica del instrumento al lenguaje musical y, en un tercer plano, nada despreciable, por la opción que se le concede al joven intérprete de comprobar la realización a través del instrumento de la idea formada en su mente, gracias a la lectura de la melodía, del texto musical correspondiente.

Consideraciones sobre los contenidos

En los contenidos de cada especialidad instrumental se integran los comunes a todos los instrumentos, que cabría calificar como contenidos transversales, y los propios de cada instrumento particular, según sus características técnicas.

Para evitar reiteraciones innecesarias, los contenidos comunes se ofrecen más abajo antes de la enumeración de los instrumentos. No obstante, el profesor entenderá que tales contenidos comunes deben sumarse a los propios, que aparecen como tales en cada ocasión.

Esta forma de destacar y reconocer los contenidos comunes viene avalada por dos principios de carácter metodológico:

- Articular la formación musical del alumno, cualquiera que sea el instrumento escogido.

- Recalcar la interrelación existente entre los diversos instrumentos y sus correspondientes grupos.

Continguts comuns

Desenrotllament de la sensibilitat auditiva. Pràctica de lectura a vista. Desenvolupament permanent i progressiu de la memòria musical. Adquisició d'hàbits correctes i eficaços d'estudi. Iniciació a la comprensió de les estructures musicals en els seus distints nivells. Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i obres del repertori propi de cada instrument que es consideren útils per al desenvolupament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne. Pràctica de la improvisació. Pràctica instrumental en grup. Desenvolupament d'automatismes. Pràctica de la relaxació. Iniciació a la grafia contemporània.

ACORDIÓ**Objectius**

L'ensenyança de l'acordió en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.
2. Descobrir la necessitat de la posició corporal que permeta el control dels elements anatómico-funcionals que intervien en la relació del conjunt cos i instrument per a la seua correcta col·locació.
3. Adquirir domini en la pràctica de l'instrument per mitjà de la coordinació dels diversos elements articularis, el digital i el del pulmó.
4. Descobrir les característiques i possibilitats sonores de l'instrument a través del seu ús en el marc d'exigències del nivell.
5. Formar repertori d'obres de diferents estils i èpoques, amb dificultats coincidents amb el nivell, que servisquen per a la seua interpretació com a solista i en grup.

Continguts

Desenrotllament paral·lel d'ambdós mans dins de la modalitat d'instrument triada (MI-MIII, free bass, MI-MIII/II, convertor). Estudi dels diversos sistemes d'escriptura i grafies pròpies de l'instrument. Coordinació, independència, simultaneïtat i sincronització dels diversos elements articularis: dits, mans, avantbraç/pulmó, etc. Independència de mans i dits: dos veus o línies en la mateixa mà, diferència entre melodia i acompanyament polirítmic. Control del so: atac, manteniment i cessament del so; regularitat, gradació rítmica i dinàmica; simultaneïtat i independència de les parts en la interpretació de diverses textures, etc. Estudi del pulmó: possibilitats i efectes, ocupació de respiració i atac, regularitat, dinàmica, accents d'avantbraç, braç, etc. Estudi de la registració: canvis de registres durant la interpretació, coneixement aplicat de la funció dels registres per a comprendre la relació entre el que s'escriu i el que s'escolta, registració d'obres, etc. Interpretació de textures melòdiques, a l'uníson (MI/III), polifòniques (MI/III), homofòniques (MI-MIII/II), etc. Aplicació pràctica dels conceptes de posició fixa i desplaçament de la posició sobre els diferents manuals; digitació de xicotets fragments en funció de les seues característiques musicals: tempo, moviments melòdics, articulació, etc. Aprenejatge dels diversos modes d'atac i articulació digital (legato, staccato, etc.), articulació de pulmó (trémolo de pulmó, ricochet de pulmó, etc.) i de les combinacions d'ambdós. Utilització de la dinàmica i d'efectes diversos.

ARPA**Objectius**

L'ensenyança de l'arpa en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.
2. Descobrir la necessitat de la posició adequada del cos d'acord amb la configuració de l'instrument.

Contenidos comunes

Desarrollo de la sensibilidad auditiva. Práctica de lectura a vista. Desarrollo permanente y progresivo de la memoria musical. Adquisición de hábitos correctos y eficaces de estudio. Iniciación a la comprensión de las estructuras musicales en sus distintos niveles. Selección progresiva en cuanto al grado de dificultad de los ejercicios, estudios y obras del repertorio propio de cada instrumento que se consideran útiles para el desarrollo conjunto de la capacidad musical y técnica del alumno. Práctica de la improvisación. Práctica instrumental en grupo. Desarrollo de automatismos. Práctica de la relajación. Iniciación a la grafía contemporánea.

ACORDEÓN**Objetivos**

La enseñanza del acordeón en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.
2. Descubrir la necesidad de la posición corporal que permita el control de los elementos anatómico-funcionales que intervien en la relación del conjunto cuerpo-instrumento para su correcta colocación.
3. Adquirir dominio en la práctica del instrumento mediante la coordinación de los diferentes elementos articularis, el digital y el del fuelle.
4. Descubrir las características y posibilidades sonoras del instrumento a través de su uso en el marco de exigencias del nivel.
5. Formar repertorio de obras de diferentes estilos y épocas, con dificultades acordes con el nivel, que sirvan para su interpretación como solista y en grupo.

Contenidos

Desarrollo paralelo de ambas manos dentro de la modalidad de instrumento elegida (MI-MIII, free bass, o MI-MIII/II, convertor). Estudio de los diversos sistemas de escritura y grafías propias del instrumento. Coordinación, independencia, simultaneidad e independencia de los diversos elementos articularis: dedos, manos, antebrazo/fuelle, etc. Independencia de manos y dedos: dos voces o líneas en la misma mano, diferencia entre melodia y acompañamiento polirítmico. Control del sonido: ataque, mantenimiento y cese del sonido; regularidad gradación rítmica y dinàmica; simultaneidad e independencia de las partes en la interpretación de diversas texturas, etc. Estudio del fuelle: posibilidades y efectos, empleo de respiración y ataque, regularidad, dinàmica, acentos de antebrazo, brazo, etc. Estudio de la registració: cambios de registros durante la interpretación, conocimiento aplicado de la función de los registros para comprender la relación entre lo escrito y lo escuchado, registració de obras, etc. Interpretación de texturas melòdicas, al unísono (MI/III), polifónicas (MI/III), homofónicas (MI-MIII/II), etc. Aplicación pràctica de los conceptos de «posición fija» y «desplazamiento de la posición» sobre los diferentes manuales; digitación de pequeños fragmentos en función de sus características musicales: tempo, movimientos melòdicos, articulación, etc. Aprendizaje de los diversos modos de ataque y articulació digital (legato, staccato, etc.), articulació de fuelle (trémolo de fuelle, ricochet de fuelle, etc.) y de las combinaciones de ambas. Utilización de la dinàmica y efectos diversos.

ARPA**Objetivos**

La enseñanza del arpa en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.
2. Descubrir la necesidad de la posición adecuada del cuerpo en consonancia con la configuración del instrumento.

3. Adquirir domini de l'instrument d'acord amb els seus característiques i possibilitats sonores per mitjà de l'ús d'este en el marc d'exigències del nivell.

4. Intentar el perfeccionament continu de la qualitat sonora en el marc d'exigències del nivell, per mitjà del coneixement de les característiques i possibilitats de l'instrument, tant en la interpretació individual com de conjunt.

5. Interpretar obres d'acord amb els objectius i continguts propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

Continguts

Iniciació al coneixement de les digitacions en funció de les conveniències tècniques i expressives. Estudi de la taula d'afinació i exercicis pràctics amb aparells auxiliars i sense. Pràctica dels pedals i de la seua aplicació als processos modulants. Pràctica d'interval·ls harmònics, acords, escales i arpegis. Desenvolupament de la velocitat. Iniciació a les tècniques d'efecte i expressió: legatos, sforzandos, articulacions, picats, picat-ligats, solt (les tres últimes amb tota la varietat de tècniques d'apagats). Tècniques de flexibilitat i balanceig de monyiques i braços, respiració i relaxació.

CLAVECÍ

Objectius

L'ensenyança del clavecín en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat de la posició adequada del cos que afavorisca l'activitat del conjunt braç-avantbraç-mà respecte a l'instrument.

3. Intentar el perfeccionament gradual de la qualitat sonora per mitjà del coneixement i ús correcte del mecanisme intern de l'instrument.

4. Utilitzar les possibilitats expressives i dinàmiques de distintes combinacions de teclats i registres.

5. Interpretar obres d'acord amb els objectius i continguts propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

6. Introduir-lo en la valoració de la música al llarg de la seua història per mitjà de la interpretació d'obres representatives de les distintes èpoques.

7. Interpretar amb independència les distintes línies melòdiques en obres contrapuntístiques.

Continguts

Pràctica de les diferents articulacions i atac. Estudi de les diferents digitacions i la seua estreta connexió amb l'articulació i el fraseig. Pràctica d'exercicis d'independència i enfortiment dels dits. Treball en dos teclats. Coneixement dels distintes baixos obstinats sobre els quals s'han construït determinades obres.

FLAUTA DE BEC

Objectius

L'ensenyança de la flauta dolça en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució dels dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat de la posició corporal que permetja respirar amb naturalitat i que afavorisca la correcta col·locació de l'instrument i la coordinació entre ambdós mans.

3. Buscar la correcta emissió, l'afinació, l'articulació i la flexibilitat del so per mitjà del control de la respiració diafragmàtica.

3. Adquirir dominio del instrumento de acuerdo con sus características y posibilidades sonoras mediante el uso del mismo en el marco de exigencias del nivel.

4. Intentar el perfeccionamiento continuo de la calidad sonora en el marco de exigencias del nivel, mediante el conocimiento de las características y posibilidades del instrumento tanto en la interpretación individual como de conjunto.

5. Interpretar obras de acuerdo con los objetivos y contenidos propios de cada nivel de modo que el alumno forme su repertorio.

Contenidos

Iniciación al conocimiento de las digitaciones en función de las conveniencias técnicas y expresivas. Estudio de la tabla de afinación y ejercicios prácticos con y sin aparatos auxiliares. Práctica de los pedales y de su aplicación a los procesos modulantes. Práctica de intervalos armónicos, acordes, escalas y arpegios. Desarrollo de la velocidad. Iniciación a las técnicas de efecto y expresión: legatos, sforzandos, articulaciones, picados, picado-ligados, suelto (las tres últimas, con toda la variedad de técnicas de apagados). Técnicas de flexibilidad y balanceo de muñecas y brazos, respiración y relajación.

CLAVE

Objetivos

La enseñanza del clave en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicals con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición adecuada del cuerpo que favorezca la actividad del conjunto brazo-antebrazo-mano respecto al instrumento.

3. Intentar el perfeccionamiento gradual de la calidad sonora mediante el conocimiento y uso correcto del mecanismo interno del instrumento.

4. Utilizar las posibilidades expresivas y dinámicas de distintas combinaciones de teclados y registros.

5. Interpretar obras de acuerdo con los objetivos y contenidos propios de cada nivel de modo que el alumno forme su repertorio.

6. Introducirle en la valoración de la música a lo largo de su historia mediante la interpretación de obras representativas de las distintas épocas.

7. Interpretar con independencia las distintas líneas melódicas en obras contrapuntísticas.

Contenidos

Práctica de las diferentes articulaciones y ataque. Estudio de las diferentes digitaciones y su estrecha conexión con la articulación y el fraseo. Práctica de ejercicios de independencia y fortalecimiento de los dedos. Trabajo en dos teclados. Conocimiento de los distintos bajos obstinatos sobre los que se han construido determinadas obras.

FLAUTA DE PICO

Objetivos

La enseñanza de la flauta de pico en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicals con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición corporal que permita respirar con naturalidad y que favorezca la correcta colocación del instrumento y la coordinación entre ambas manos.

3. Buscar la correcta emisión, la afinación, la articulación y la flexibilidad del sonido mediante el control de la respiración diafragmática.

4. Descobrir les característiques i possibilitats sonores de l'instrument i saber utilitzar-les, dins de les exigències del nivell, tant en la interpretació individual com de conjunt.

5. Utilitzar els reflexos necessaris per a corregir de forma automàtica l'afinació de les notes i la qualitat del so.

6. Valorar el fonament de l'expressivitat musical de l'instrument per mitjà de la comprensió de les distintes articulacions.

7. Interpretar obres d'acord amb els continguts i objectius propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

Continguts

Coneixement de la digitació pròpia de les distintes flautes i de la seua pràctica. Pràctica de les diferents articulacions i atacs. Interpretació del repertori propi del conjunt de flautes de dificultat adequada a este nivell.

GUITARRA

Objectius

L'ensenyança de la guitarra en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat de la posició corporal adequada que possibilita i afavorisca l'acció del conjunt braç-avantbraç-monyica-mà-dits de la mà esquerra sobre el diapasó i els dits de la mà dreta sobre les cordes.

3. Intentar el perfeccionament continu de la qualitat sonora en el marc d'exigències del nivell, per mitjà del coneixement de les característiques i les possibilitats de l'instrument, tant en la interpretació individual com de conjunt.

4. Introduir-lo en la valoració de la música al llarg de la seua història per mitjà de la interpretació d'obres representatives de les distintes èpoques.

5. Interpretar obres d'acord amb els continguts i objectius propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

Continguts

Percepció i desenvolupament de les funcions motrius que intervien en l'execució guitarrística i de la seua adequada coordinació. Desenvolupament de l'habilitat de cada mà i la sincronització de les dos. Afinitat de les cordes. Desenvolupament de la distància entre els dits de la mà esquerra. Principis generals de la digitació guitarrística i el seu desenvolupament en funció d'expressar amb la major claredat les idees i els continguts musicals. Treball de la dinàmica i l'agògica. Utilització de les possibilitats tímbriques de l'instrument. Coneixements bàsics dels distintes recursos de la guitarra. Aprenentatge de les diverses formes d'atac en la mà dreta per a aconseguir progressivament la qualitat sonora adequada i realitzar distintes plans simultanis. Desenvolupament de la conducció clara de les veus en obres contrapuntístiques. Harmònics naturals.

INSTRUMENTS DE CORDA FREGADA

Violí, viola, violoncel, contrabaix

Objectius

L'ensenyança dels instruments de corda en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat d'adoptar la posició adequada que permet la correcta col·locació de l'instrument i que afavorisca el maneig

4. Descobrir las características y posibilidades sonoras del instrumento y saber utilizarlas, dentro de las exigencias del nivel, tanto en la interpretación individual como de conjunto.

5. Utilizar los reflejos necesarios para corregir de forma automática la afinación de las notas y la calidad del sonido.

6. Valorar el fundamento de la expresividad musical del instrumento mediante la comprensión de las distintas articulaciones.

7. Interpretar obras de acuerdo con los contenidos y objetivos propios de cada nivel de modo que el alumno forme su repertorio.

Contenidos

Conocimiento de la digitación propia de las distintas flautas y práctica de las mismas. Práctica de las diferentes articulaciones y ataques. Interpretación del repertorio propio del conjunto de flautas de dificultad adecuada a este nivel.

GUITARRA

Objetivos

La enseñanza de la guitarra en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición corporal adecuada que posibilite y favorezca la acción del conjunto brazo-antebrazo-muñeca-mano-dedos de la mano izquierda sobre el diapasón y los dedos de la mano derecha sobre las cuerdas.

3. Intentar el perfeccionamiento continuo de la calidad sonora en el marco de exigencias del nivel, mediante el conocimiento de las características y las posibilidades del instrumento tanto en la interpretación individual como de conjunto.

4. Introducirle en la valoración de la música a lo largo de su historia mediante la interpretación de obras representativas de las distintas épocas.

5. Interpretar obras de acuerdo con los contenidos y objetivos propios de cada nivel, de modo que el alumno forme su repertorio.

Contenidos

Percepción y desarrollo de las funciones motrices que intervienen en la ejecución guitarrística y de su adecuada coordinación. Desarrollo de la habilidad de cada mano y la sincronización de ambas. Afinación de las cuerdas. Desarrollo de la distancia entre los dedos de la mano izquierda. Principios generales de la digitación guitarrística y su desarrollo en función de expresar con la mayor claridad las ideas y los contenidos musicales. Trabajo de la dinámica y la agógica. Utilización de las posibilidades tímbricas del instrumento. Conocimientos básicos de los distintos recursos de la guitarra. Aprendizaje de las diversas formas de ataque en la mano derecha para conseguir progresivamente la calidad sonora adecuada y realizar distintos planos simultáneos. Desarrollo de la conducción clara de las voces en obras contrapuntísticas. Armónicos naturales.

INSTRUMENTOS DE CUERDA FROTADA

Violín, viola, violoncelo, contrabajo

Objetivos

La enseñanza de los instrumentos de cuerda en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición adecuada que permita la correcta colocación del instrumento y que favorezca el manejo

de l'arc i l'activitat de la mà esquerra, així com la coordinació entre els dos, l'instrument i l'arc.

3. Intentar el perfeccionament continu de la qualitat sonora en el marc d'exigències del nivell, per mitjà del coneixement de les característiques i possibilitats de l'instrument, tant en la interpretació individual com en la de conjunt.

4. Desenvolupar la precisió i els reflexos necessaris per a corregir de forma automàtica l'afinació de les notes i la qualitat del so.

5. Interpretar obres d'acord amb els objectius i continguts propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

6. Introduir-lo en la valoració de la música al llarg de la història, a través de la interpretació d'obres representatives de les distintes èpoques.

Continguts

Producció del so: cordes a l'aire, emprant tot l'arc i les distintes longituds d'este. Posició de l'instrument i de l'arc: control muscular. Coneixement dels colps d'arc bàsics i del vibrato com a elements d'expressió musical. Estudi de les posicions. Desenvolupament del moviment horitzontal del braç dret (cantabile) i del moviment perpendicular dels dits de la mà esquerra així com de la coordinació entre els dos moviments.

INSTRUMENTS DE PLECTRE

Objectius

L'ensenyança dels instruments de plectre, en el grau elemental, tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat d'adoptar la posició corporal adequada que facilite i afavoreisca l'acció del conjunt braç-avantbraç-monyicamans-dits de la mà esquerra sobre el diapasó i els dits de la mà dreta sobre el plectre i les cordes.

3. Intentar el perfeccionament continu de la qualitat sonora en el marc d'exigències del nivell, per mitjà del coneixement de les característiques i possibilitats de l'instrument, tant en la interpretació individual com en la de conjunt.

4. Utilitzar, sempre dins de les exigències del nivell i de les característiques de les obres, les distintes articulacions del plectre possibles en estos instruments.

5. Interpretar obres d'acord amb els continguts i objectius propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

Continguts

Coneixement del diapasó i del funcionament de la mà esquerra. Coordinació entre les dos mans. El diapasó en la bandúrria i en la mandolina: les seues característiques. Pràctica de l'afinació amb i sense aparells auxiliars. Pràctica de les distintes articulacions del plectre (directa, indirecta, alçaplectre, batut...), tenint en compte les diverses qualitats dels sons a emetre.

INSTRUMENTS DE VENT-FUSTA

Flauta travessera, oboé, clarinet, fagot i saxòfon

Objectius

L'ensenyança dels instruments de vent-fusta en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat d'adoptar la posició corporal que permet respirar amb naturalitat i que afavoreisca la correcta col·locació de l'instrument i la coordinació entre les dos mans.

del arco y la actividad de la mano izquierda así como la coordinación entre ambas.

3. Intentar el perfeccionamiento continuo de la calidad sonora en el marco de exigencias del nivel, mediante el conocimiento de las características y posibilidades del instrumento, tanto en la interpretación individual como de conjunto.

4. Desarrollar la precisión y los reflejos necesarios para corregir de forma automática la afinación de las notas y la calidad del sonido.

5. Interpretar obras de acuerdo con los objetivos y contenidos propios de cada nivel, de modo que el alumno forme su repertorio.

6. Introducirle en la valoración de la música a lo largo de la historia, mediante la interpretación de obras representativas de las distintas épocas.

Contenidos

Producción del sonido: cuerdas al aire, empleando todo el arco y distintas longitudes de éste. Posición del instrumento y del arco: control muscular. Conocimiento de los golpes de arco básicos y del vibrato como elementos de expresión musical. Estudio de las posiciones. Desarrollo del movimiento horizontal del brazo derecho (cantabile) y del movimiento perpendicular de los dedos de la mano izquierda así como de la coordinación entre ambos.

INSTRUMENTOS DE PÚA

Objetivos

La enseñanza de los instrumentos de púa en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición corporal adecuada que facilite y favorezca la acción del conjunto brazo-antebrazo-muñeca-manos-dedos de la mano izquierda sobre el diapasón y los dedos de la mano derecha sobre la púa y las cuerdas.

3. Intentar el perfeccionamiento continuo de la calidad sonora en el marco de exigencias del nivel, mediante el conocimiento de las características y posibilidades del instrumento, tanto en la interpretación individual como de conjunto.

4. Utilizar, siempre dentro de las exigencias del nivel y de las características de las obras, las distintas articulaciones de la púa, posibles en estos instrumentos.

5. Interpretar obras de acuerdo con los contenidos y objetivos propios de cada nivel, de modo que el alumno forme su repertorio.

Contenidos

Conocimiento del diapasón y del funcionamiento de la mano izquierda. Coordinación entre ambas manos. El diapasón en la bandúrria y en la mandolina: sus características. Práctica de la afinación con y sin aparatos auxiliares. Práctica de las distintas articulaciones de la púa (directa, indirecta, alzapúa, batido ...) teniendo en cuenta las diversas cualidades de los sonidos a emitir.

INSTRUMENTOS DE VIENTO-MADERA

Flauta travesera, oboe, clarinete, fagot y saxofón

Objetivos

La enseñanza de los instrumentos de viento-madera en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición corporal que permita respirar con naturalidad y que favorezca la correcta colocación del instrumento y la coordinación entre ambas manos.

3. Fer possible la correcta emissió, afinació, articulació i flexibilitat del so a través del control de la respiració diafragmàtica i dels músculs que formen l'embocadura.

4. Desenvolupar la precisió i els reflexos necessaris per a corregir, de forma automàtica, l'afinació de les notes i la qualitat del so.

5. Descobrir les característiques i possibilitats sonores de l'instrument per a utilitzar-les, dins de les exigències del nivell, tant en la interpretació individual com en la de conjunt.

6. Exercitar-se en el perfeccionament de la qualitat sonora i de la correcta afinació, per mitjà del control de la columna de l'aire i de l'educació de l'oïda.

7. Adquirir una emissió estable del so en l'extensió aconsellable per a cada un dels instruments, per mitjà de l'ús del vibrato i els diferents matisos, a fi d'enriquir la interpretació.

8. Interpretar obres d'acord amb els continguts i objectius propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

9. Conèixer el muntatge i la fabricació de les llengüetes i poder rebajar-les perquè funcionen correctament (instruments de llengüeta doble).

Continguts

Exercicis de respiració amb i sense instrument (notes mantingudes controlant l'afinació, la qualitat del so i la dosificació de l'aire). Pràctica d'escalas i intervals (terceres, quartes) controlant l'emissió de l'aire en diferents articulacions. Emissió del so en relació amb les diverses dinàmiques i altures. Desenvolupament de la flexibilitat en els salts, les articulacions, els trinos, etc. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenvolupar l'afinació, l'ajust i la precisió rítmica.

INSTRUMENTS DE VENT-METALL

Trompa, trompeta, trombó, tuba

Objectius

L'ensenyança dels instruments de vent-metall, en el grau elemental, tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.

2. Descobrir la necessitat d'adoptar la posició corporal que permet respirar amb naturalitat i que afavoreisca la correcta col·locació de l'instrument i la coordinació entre les dos mans.

3. Fer possible que l'alumne adquirisca els principis bàsics de l'emissió, l'afinació i l'articulació, per mitjà del control, la respiració i la formació de l'embocadura.

4. Desenvolupar els reflexos i mecanismes necessaris per a arribar a adquirir, de forma automàtica, la qualitat del so i l'afinació de les notes.

5. Descobrir les característiques i possibilitats sonores de l'instrument per a utilitzar-les, dins de les exigències del nivell, tant en la interpretació individual com en la de conjunt.

6. Interpretar obres d'acord amb els continguts i objectius propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.

7. Demostrar una sensibilitat auditiva que permeta el control permanent de l'afinació i el perfeccionament continu de la qualitat sonora.

Continguts

Enfortiment dels músculs facials. Estudi de l'emissió del so. Principis bàsics de la digitació. Pràctica de les distintes articulacions. Treball de la dinàmica. Desenvolupament de la flexibilitat dels llavis, amb la pràctica d'interval·ligats i amb posicions fixes. Estudi de l'embocadura. Utilització d'instruments afins, que per les seues dimensions faciliten l'aprenentatge posterior de la tuba o el trombó (bombardí o trombó de pistons) o de la trompeta (cornetí i corneta de pistons).

3. Hacer posible la correcta emisión, afinación, articulación y flexibilidad del sonido mediante el control de la respiración diafragmática y de los músculos que forman la embocadura.

4. Desarrollar la precisión y los reflejos necesarios para corregir, de forma automática, la afinación de las notas y la calidad del sonido.

5. Descubrir las características y posibilidades sonoras del instrumento para utilizarlas, dentro de las exigencias del nivel, tanto en la interpretación individual como de conjunto.

6. Ejercitarse en el perfeccionamiento de la calidad sonora y de la correcta afinación, mediante el control de la columna del aire y de la educación del oído.

7. Adquirir emisión estable del sonido en la extensión aconsejable para cada uno de los instrumentos mediante el uso del vibrato y los diferentes matices a fin de enriquecer la interpretación.

8. Interpretar obras de acuerdo con los contenidos y objetivos propios de cada nivel de modo que el alumno forme su repertorio.

9. Conocer el montaje y fabricación de las lengüetas y poder rebajarlas para su correcto funcionamiento (instrumentos de lengüeta doble).

Contenidos

Ejercicios de respiración con y sin instrumento (notas tenidas controlando la afinación, la calidad del sonido y la dosificación del aire). Práctica de escalas e intervalos (terceras, cuartas) controlando la emisión del aire en diferentes articulaciones. Emisión del sonido en relación con las diversas dinámicas y alturas. Desarrollo de la flexibilidad en los saltos, articulaciones, trinos, etc. Práctica de conjunto con otros instrumentos para desarrollar la afinación, el ajuste y la precisión rítmica.

INSTRUMENTOS DE VIENTO-METAL

Trompa, trompeta, trombón, tuba

Objetivos

La enseñanza de los instrumentos de viento-metal en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.

2. Descubrir la necesidad de la posición corporal que permita respirar con naturalidad y que favorezca la correcta colocación del instrumento y la coordinación entre ambas manos.

3. Hacer posible que el alumno adquiera los principios básicos de la emisión, afinación y articulación, mediante el control, la respiración y la formación de la embocadura.

4. Desarrollar los reflejos y mecanismos necesarios para llegar a adquirir de forma automática, la calidad del sonido y la afinación de las notas.

5. Descubrir las características y posibilidades sonoras del instrumento para utilizarlas, dentro de las exigencias del nivel, tanto en la interpretación individual como de conjunto.

6. Interpretar obras de acuerdo con los contenidos y objetivos propios de cada nivel, de modo que el alumno forme su repertorio.

7. Demostrar una sensibilidad auditiva que permita el control permanente de la afinación y el perfeccionamiento continuo de la calidad sonora.

Contenidos

Fortalecimiento de los músculos faciales. Estudio de la emisión del sonido. Principios básicos de la digitación. Práctica de las distintas articulaciones. Trabajo de la dinàmica. Desarrollo de la flexibilidad de los labios, con la práctica de intervalos ligados y con posiciones fijas. Estudio de la boquilla. Utilización de instrumentos afines, que por su tamaño faciliten el posterior aprendizaje de la tuba o el trombón (bombardino o trombón de pistones) o de la trompeta (cornetín o cometa de pistones).

PERCUSSIÓ

Objectius

L'ensenyança de la percussió, en el grau elemental, tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.
2. Descobrir les característiques de tots els instruments que constitueixen la família de la percussió i les seues possibilitats sonores per a utilitzar-les dins de les exigències del nivell, tant en la interpretació individual com en la col·lectiva.
3. Desenvolupar la sensibilitat auditiva i els reflexos necessaris per a corregir de forma automàtica l'afinació de les notes i la qualitat del so.
4. Desenvolupar la precisió i els reflexos necessaris per a ajustar les seues actuacions amb les dels altres instruments del conjunt.
5. Interpretar obres d'acord amb els continguts i objectius propis de cada nivell de manera que l'alumne forme el seu repertori.

Continguts

Desenvolupament de l'habilitat de cada mà i del joc coordinat de les dos. Desenvolupament de la versatilitat necessària per a tocar simultàniament o successivament diferents instruments. Coneixements bàsics de la manera de producció del so en cada instrument (diferents tipus de baquetes, dits, mans, etc.). Principis generals sobre els canvis de mans. Aprendre les diverses modalitats d'atac. Estudi dels instruments de xicoteta percussió, amb especial insistència en tots aquells que es puguin tocar directament amb la mà (bongós, pandero, tumbadoras, etc.). Aprendre l'atac elemental de la caixa, el xilófon i els tabals com a instruments bàsics per al desenvolupament rítmic, melòdic i auditiu (afinació); estudis de dificultat progressiva en estos instruments. Estudi d'obres de nivell elemental per a conjunt de percussió que reunisquen una gamma àmplia i variada d'instruments amb intercanvi sistemàtic dels diversos instruments que integren el conjunt. Desenvolupament de la pràctica de conjunt com a mitjà indispensable per a adquirir la percepció simultània de la diversitat tímbrica característica de la percussió.

PIANO

Objectius

L'ensenyança del piano, en el grau elemental, tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats següents:

1. Relacionar els coneixements adquirits de lectura i escriptura musicals amb la pràctica de l'instrument en la resolució de les dificultats presents en els objectius i continguts del nivell.
2. Descobrir la necessitat d'adoptar la posició adequada del cos respecte a l'instrument, de manera que possibiliti i afavorisca l'acció del conjunt braç-avantbraç-mà sobre el teclat.
3. Descobrir les característiques i possibilitats sonores de l'instrument per a utilitzar-les dins de les exigències del curs.
4. Introduir-lo en la valoració de la música al llarg de la història, per mitjà de la interpretació d'obres representatives de les distintes èpoques.
5. Interpretar obres d'acord amb els objectius i continguts propis de cada nivell, de manera que l'alumne forme el seu repertori.
6. Mostrar un grau de desenvolupament tècnic que permeta abordar sempre dins de les exigències del nivell— els diferents estils d'escriptura que són possibles en un instrument de la capacitat polifònica del piano.

Continguts

Desenvolupament de la percepció interna de la pròpia relaxació, així com dels indispensables esforços musculars que requereix l'execució instrumental, tractant sempre de trobar un equilibri satisfactori entre els dos factors. Assentar les bases d'una utilització conscient del pes del braç. Desenvolupament de l'habilitat de cada mà i del joc coordinat de les dos. Planificació del treball de la tècnica, tenint en

PERCUSIÓN

Objetivos

La enseñanza de la percusión en el grado elemental tendrá como objetivo, contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.
2. Descubrir las características de todos los instrumentos que constituyen la familia de la percusión y sus posibilidades sonoras para utilizarlas dentro de las exigencias del nivel, tanto en la interpretación individual como en la colectiva.
3. Desarrollar la sensibilidad auditiva y los reflejos necesarios para corregir de forma automática la afinación de las notas y la calidad del sonido.
4. Desarrollar la precisión y los reflejos necesarios para ajustar sus actuaciones con las de los otros instrumentos del conjunto.
5. Interpretar obras de acuerdo con los contenidos y objetivos propios de cada nivel de modo que el alumno forme su repertorio.

Contenidos

Desarrollo de la habilidad de cada mano y del juego coordinado de ambas. Desarrollo de la versatilidad necesaria para tocar simultánea o sucesivamente distintos instrumentos. Conocimientos básicos de la forma de producción del sonido en cada instrumento (distintos tipos de baquetas, dedos, manos, etc.). Principios generales sobre los cambios de manos. Aprendizaje de los diversos modos de ataque. Estudio de los instrumentos de «pequeña percusión», con especial hincapié en todos aquellos que se puedan tocar directamente con la mano (bongós, pandero, tumbadoras, etc.). Aprendizaje elemental de caja, xilófono y tímbriles como instrumentos básicos para el desarrollo rítmico, melódico y auditivo (afinación); estudios de dificultad progresiva en estos instrumentos. Estudio de obras de nivel elemental para conjunto de percusión que reúnan una gama amplia y variada de instrumentos con intercambio sistemático de los diversos instrumentos que integren el conjunto. Desarrollo de la práctica de conjunto como medio indispensable para adquirir la percepción simultánea de la diversidad tímbrica característica de la percusión.

PIANO

Objetivos

La enseñanza del piano en el grado elemental tendrá como objetivo contribuir a desarrollar en los alumnos las capacidades siguientes:

1. Relacionar los conocimientos adquiridos de lectura y escritura musicales con la práctica del instrumento en la resolución de las dificultades presentes en los objetivos y contenidos del nivel.
2. Descubrir la necesidad de la posición adecuada del cuerpo con respecto al instrumento, de modo que posibilite y favorezca la acción del conjunto brazo-antebrazo-mano sobre el teclado.
3. Descubrir las características y posibilidades sonoras del instrumento para utilizarlas dentro de las exigencias del curso.
4. Introducirle en la valoración de la música a lo largo de la historia mediante la interpretación de obras representativas de las distintas épocas.
5. Interpretar obras de acuerdo con los objetivos y contenidos propios de cada nivel, de modo que el alumno forme su repertorio.
6. Mostrar un grado de desarrollo técnico que permita abordar siempre dentro de las exigencias del nivel— los distintos estilos de escritura que son posibles en un instrumento de la capacidad polifónica del piano.

Contenidos

Desarrollo de la percepción interna de la propia relajación, así como de los indispensables esfuerzos musculares que requiere la ejecución instrumental, tratando siempre de hallar un equilibrio satisfactorio entre ambos factores. Sentar las bases de una utilización consciente del peso del brazo. Desarrollo de la habilidad de cada mano y del juego coordinado de ambas. Planificación del trabajo de la técnica teniendo en cuen-

compte els següents principis generals: a) pràctica de la tècnica digital dirigida a incrementar la independència, la velocitat, la resistència i la capacitat de diversificació dinàmica, partint dels moviments de les articulacions dels dits; b) estudi dels moviments possibles a partir de les distintes articulacions del braç (mònica, colze, múscle), com ara caigudes, llançaments, desplaçaments laterals, moviments circulars i de rotació i tota la combinatòria que permet; c) percepció clara del fet que la interacció permanent d'eixos diferents tipus d'accions constitueixen la base de qualsevol tècnica pianística eficaç. Estudi dels principis generals de la digitació pianística i el seu desenrotllament en funció de la complexitat progressiva de les dificultats a resoldre. Aprenentatge de les diverses maneres d'atac i d'articulació en relació amb la dinàmica, la conducció de la frase i la densitat de la textura musical. Desenrotllament de la capacitat d'obtenir simultàniament sons de distinta intensitat entre les dos mans o entre els dits d'una mateixa mà, tractant d'aconseguir una diferenciació dinàmica que resulta indispensable en un instrument polifònic com el piano, ja es tracte de la relació melòdia-acompanyament o de plantejaments contrapuntístics de major o menor complexitat.

Criteris d'avaluació: grau elemental, instrument

1. Interpretar amb fluïdesa fragments d'obres musicals a primera vista. Este criteri servirà al professor per a comprovar la capacitat de lectura i el domini de l'instrument, d'acord amb els continguts propis del nivell.
2. Interpretar fragments musicals emprant la mesura, l'afinació, l'articulació i el fraseig adequat. Este criteri d'avaluació pretén comprovar la assimilació i aplicació correctes dels esmentats principis de llenguatge musical d'acord amb el nivell corresponent.
3. Interpretar obres d'estils diferents. Amb este criteri d'avaluació es pretén detectar la maduresa interpretativa de l'alumne davant de la varietat d'obres i estils.
4. Interpretar en públic, com a solista i de memòria, fragments i obres representatives del seu nivell d'instrument. Este criteri d'avaluació tracta de comprovar la capacitat de memorització i execució de les obres, d'acord amb els objectius i continguts propis de cada curs i la motivació de l'alumne en l'estudi de la música.
5. Interpretar fragments, estudis i obres d'acord amb la visió dels continguts exposats pel professor. Este criteri d'avaluació pretén verificar la capacitat de l'alumne per a assimilar les pautes de treball que se li marquen.
6. Crear improvisacions en l'àmbit rítmic i tonal que se li assenyalen. Este criteri d'avaluació intenta avaluar l'habilitat de l'estudiant per a improvisar, amb l'instrument, sobre els paràmetres rítmics i melòdics donats, amb autonomia i creativitat.
7. Actuar com a membre d'un grup i ajustar la seua actuació a la dels altres instruments. Este criteri d'avaluació pretén valorar el sentit de col·laboració i interdependència entre els membres del grup.
8. Demostrar capacitat per a tocar o cantar alhora que s'adapta a les veus dels altres. Este criteri comprova la capacitat de l'alumne per a adaptar l'afinació, la precisió rítmica i dinàmica a la dels altres músics en el seu treball en comú.
9. Descobrir els trets característics de les obres escoltades en les audicions. Este criteri pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a percebre els aspectes essencials d'una obra i relacionar-los amb els coneixements adquirits encara que no els interprete per ser nous per a ell o representar dificultats superiors a la seua capacitat.
10. Demostrar seguretat i precisió en l'ús de la terminologia adequada per a comunicar als altres juís personals sobre les obres estudiades en este nivell. Este criteri avalua l'assimilació dels termes i conceptes del llenguatge musical utilitzats en la comunicació sobre la música, tant en els aspectes docents, com en els crítics i col·loquials. Açò acreditarà el coneixement del codi del llenguatge musical.
11. Mostrar en els estudis i obres la capacitat d'aprenentatge progressiu individual. Este criteri d'avaluació pretén verificar que els alumnes són capaços d'aplicar en el seu estudi les indicacions del professor i, amb estes, desenrotllar una autonomia progressiva de treball que li permeta valorar correctament el seu rendiment.

ta los siguientes principios generales: a) práctica de la técnica digital dirigida a incrementar la independencia, la velocidad, la resistencia y la capacidad de diversificación dinámica partiendo de los movimientos de las articulaciones de los dedos; b) estudio de los movimientos posibles a partir de las distintas articulaciones del brazo (muñeca, codo, hombro), tales como caídas, lanzamientos, desplazamientos laterales, movimientos circulares y de rotación y toda la combinatoria que permite; c) percepción clara de que la interacción permanente de esos diferentes tipos de acciones constituyen la base de toda técnica pianística eficaz. Estudio de los principios generales de la digitación pianística y su desarrollo en función de la complejidad progresiva de las dificultades a resolver. Aprendizaje de los diversos modos de ataque y de articulación en relación con la dinámica, la conducción de la frase y la densidad de la textura musical. Desarrollo de la capacidad de obtener simultáneamente sonidos de distinta intensidad entre ambas manos o entre los dedos de una misma mano, tratando de alcanzar una diferenciación dinámica que resulta indispensable en un instrumento polifónico como el piano, ya se trate de la relación melodía-acompañamiento o de planteamientos contrapuntísticos de mayor o menor complejidad.

Criterios de evaluación: grado elemental, instrumento

1. Interpretar con fluidez fragmentos de obras musicales a primera vista. Este criterio le servirá al profesor para comprobar la capacidad de lectura y el dominio del instrumento, de acuerdo con los contenidos propios del nivel.
2. Interpretar fragmentos musicales empleando la medida, afinación, articulación y fraseo adecuado. Este criterio de evaluación pretende comprobar la correcta asimilación y aplicación de los citados principios de lenguaje musical de acuerdo con el nivel correspondiente.
3. Interpretar obras de estilos diferentes. Con este criterio de evaluación se pretende detectar la madurez interpretativa del alumno frente a la variedad de obras y de estilos.
4. Interpretar en público, como solista y de memoria, fragmentos y obras representativas de su nivel de instrumento. Este criterio de evaluación trata de comprobar la capacidad de memoria y ejecución de las obras, de acuerdo con los objetivos y contenidos propios de cada curso y la motivación del alumno en el estudio de la música.
5. Interpretar fragmentos, estudios y obras de acuerdo con la visión de los contenidos expuestos por el profesor. Este criterio de evaluación pretende verificar la capacidad del alumno para asimilar las pausas de trabajo que se le marcan.
6. Crear improvisaciones en el ámbito rítmico y tonal que se le señale. Este criterio de evaluación intenta evaluar la habilidad del estudiante para improvisar, con el instrumento, sobre los parámetros rítmicos y melódicos dados, con autonomía y creatividad.
7. Actuar como miembro de un grupo y ajustar su actuación a la de los demás instrumentos. Este criterio de evaluación pretende valorar el sentido de colaboración e interdependencia entre los miembros del grupo.
8. Demostrar capacidad para tocar o cantar su propia voz al mismo tiempo que se acopla a las de los demás. Este criterio comprueba la capacidad del alumno para adaptar la afinación, precisión rítmica y dinámica a la de los otros músicos en su trabajo común.
9. Descubrir los rasgos característicos de las obras escuchadas en las audiciones. Este criterio pretende evaluar la capacidad del alumno para percibir los aspectos esenciales de una obra y relacionarlos con los conocimientos adquiridos aunque no los interprete por ser nuevos para él o representar dificultades superiores a su capacidad.
10. Demostrar seguridad y precisión en el uso de la terminología adecuada para comunicar a los demás juicios personales acerca de las obras estudiadas en este nivel. Este criterio evalúa la asimilación de los términos y conceptos del lenguaje musical utilizados en la comunicación sobre la música, tanto en los aspectos docentes, como crítics y coloquiales. Esto acreditará el conocimiento del código del lenguaje musical.
11. Mostrar en los estudios y obras la capacidad de aprendizaje progresivo individual. Este criterio de evaluación pretende verificar que los alumnos son capaces de aplicar en su estudio las indicaciones del profesor y, con ellas, desarrollar una autonomía progresiva de trabajo que le permita valorar correctamente su rendimiento.

PRINCIPIOS METODOLÓGICOS DEL GRAU ELEMENTAL

En la nova ordenació, l'estudi de l'instrument i el de llenguatge musical es comença i es prossegueix simultàniament, a fi que la constitució corporal i la psicomotricitat del xiquet i de la xiqueta s'adapten a les peculiaritats i al maneig dels distints instruments.

A causa d'esta circumstància i de la llarga duració de la formació musical, l'alumne es veu obligat a simultaniejar estos estudis amb els de caràcter general, és a dir, part de l'Educació Primària i de la Secundària Obligatòria en els seus cicles. Convé, per tant, que els processos dels dos tipus d'ensenyança seguisquen els mateixos principis d'activitat constructiva com a factor decisiu en la realització de l'aprenentatge, conseqüència lògica del protagonisme que l'alumne adquireix en este sistema al modificar i reelaborar els seus esquemes de coneixement. S'apunten ací alguns principis metodològics de caràcter general que el professorat procurarà adequar al procés d'ensenyança-aprenentatge del llenguatge musical i de l'instrument:

a) Adequar els continguts i la seua seqüenciació al moment i a la situació del desenvolupament evolutiu del xiquet o de la xiqueta, de manera que l'aprenentatge siga constructiu, progressiu i motivador.

b) Motivar l'alumne a l'estudi de la música a través de la seua activitat i participació en el procés, donant-li el protagonisme que li corresponga en la seua pròpia formació musical.

c) Respectar les peculiaritats dels alumnes, individualment i col·lectivament, facilitant així la convivència en el si del grup i la col·laboració, de manera que s'eviten les discriminacions de qualsevol tipus.

d) Utilitzar procediments i recursos variats que estimulen la capacitat crítica i creativa de l'alumne per mitjà de l'acceptació del diàleg i les argumentacions raonades.

e) Procurar que l'assimilació dels continguts conceptuals per part de l'alumne es complete amb l'adquisició de continguts procedimentals i actitudinals que propicien la seua autonomia en el treball tant per al moment present com per al futur.

f) Facilitar als alumnes el coneixement i l'ús del codi convencional d'expressió al mateix temps que la correcció i l'exactitud en l'ús del llenguatge, a fi que l'aprenentatge i la comunicació siguen efectius.

g) Exercitar la creativitat de l'alumne, de manera que adquirisca estratègies pròpies d'estudi i de realitzacions musicals a fi que puga superar les dificultats que se li presenten en el procés d'ensenyança-aprenentatge.

Encara que la interpretació instrumental no siga opció definitiva en el grau elemental, adquireix tota la seua importància per a l'aprofundiment en el coneixement del llenguatge musical. En la interpretació, a pesar de ser un fet profundament subjectiu, convergixen el missatge del creador de l'obra, la personal manera de transmetre-la de l'interpret, d'acord amb la seua sensibilitat i l'orientació de l'educador, que ha d'esforçar-se més a ajudar a resoldre dificultats i proporcionar opcions a l'interpret que a imposar-li criteris.

Els criteris d'avaluació han d'apuntar al tipus i grau d'aprenentatge aconseguits pels alumnes en un moment determinat, en relació amb les capacitats previstes en els objectius generals i en els específics de cada especialitat.

El nivell de consecució dels objectius no pot ser valorat mecànicament, sinó amb flexibilitat, d'acord amb les característiques del cicle educatiu en què es troba l'alumne. L'avaluació, contínua i personalitzada, complix així la seua funció informativa i formativa ja que ofereix al professor indicadors del desenvolupament sobre els successius nivells d'aprenentatge dels alumnes i li aporta dades per a aclarir les seues noves estratègies didàctiques. Açò permet aplicar els mecanismes correctors a les insuficiències advertides en el procés. En este sentit, els tradicionals exàmens són també indicadors de l'evolució del procés educatiu, però no l'únic constituent de l'avaluació del progrés dels alumnes.

En conseqüència, els criteris d'avaluació abans mencionats hauran d'apuntar a:

a) La comprovació del grau de domini del llenguatge musical a través de la pràctica instrumental i del cant.

b) L'observació i verificació del desenvolupament i control de les destreses necessàries per a l'execució musical.

PRINCIPIOS METODOLÓGICOS DEL GRADO ELEMENTAL

En la nueva ordenación, el estudio del instrumento y el de lenguaje musical se empieza y se prosigue simultáneamente, con el fin de que la constitución corporal y la psicomotricidad del niño y de la niña se adapten a las peculiaridades y al manejo de los distintos instrumentos.

Debido a esta circunstancia y a la larga duración de la formación musical, el alumno se ve obligado a simultanear estos estudios con los de carácter general, es decir, parte de la educación primaria y de la secundaria obligatoria en sus tres ciclos. Conviene por tanto que los procesos de ambos tipos de enseñanza sigan los mismos principios de actividad constructiva como factor decisivo en la realización del aprendizaje, consecuencia lógica del protagonismo que el alumno adquiere en este sistema al modificar y reelaborar sus esquemas de conocimiento. Se apuntan aquí algunos principios metodológicos de carácter general que el profesorado procurará adecuar al proceso de enseñanza-aprendizaje del lenguaje musical y del instrumento:

a) Adecuar los contenidos y su secuenciación al momento y situación del desarrollo evolutivo del niño y de la niña, de forma que el aprendizaje sea constructivo, progresivo y motivador.

b) Motivar al alumno para el estudio de la música mediante su actividad y participación en el proceso, dándole el protagonismo que le corresponda en su propia formación musical.

c) Respetar las peculiaridades de los alumnos, individual y colectivamente, facilitando así la convivencia en el seno del grupo y la colaboración, de forma que se eviten las discriminaciones de todo tipo.

d) Utilizar procedimientos y recursos variados que estimulen la capacidad crítica y creativa del alumno mediante la aceptación del diálogo y las argumentaciones razonadas.

e) Procurar que la asimilación de los contenidos conceptuales por parte del alumno se complete con la adquisición de contenidos procedimentales y actitudinales que propicien su autonomía en el trabajo tanto para el momento presente como para el futuro.

f) Facilitar a los alumnos el conocimiento y empleo del código convencional de expresión a la vez que la corrección y la exactitud en el uso del lenguaje, con el fin de que el aprendizaje y la comunicación sean efectivos.

g) Ejercitar la creatividad del alumno, de modo que adquiera estrategias propias de estudio y de realizaciones musicales con el fin de que pueda superar las dificultades que se le presentan en el proceso de enseñanza-aprendizaje.

Aunque la interpretación instrumental no sea opción definitiva en el grado elemental, adquiere toda su importancia para la profundización en el conocimiento del lenguaje musical. En la interpretación, pese a ser un hecho profundamente subjetivo, convergen el mensaje del creador de la obra, la personal manera de transmitirla del intérprete, de acuerdo con su sensibilidad y la orientación del educador, que debe esforzarse más en ayudar a resolver dificultades y proporcionar opciones al intérprete, que en imponerle criterios.

Los criterios de evaluación han de apuntar al tipo y grado de aprendizaje alcanzados por los alumnos en un momento determinado, en relación con las capacidades previstas en los objetivos generales y en los específicos de cada especialidad.

El nivel de consecución de los objetivos no puede ser valorado mecánicamente, sino con flexibilidad, de acuerdo con las características del ciclo educativo en que se halla el alumno. La evaluación, contínua y personalizada, cumple así su función informativa y formativa al ofrecer al profesor indicadores del desarrollo sobre los sucesivos niveles de aprendizaje de los alumnos y le aporta datos para esclarecer sus nuevas estrategias didácticas. Esto permite aplicar los mecanismos correctores a las insuficiencias advertidas en el proceso. En este sentido, los tradicionales exámenes son también indicadores de la evolución del proceso educativo, pero no el único constituyente de la evaluación del progreso de los alumnos.

En consecuencia, los criterios de evaluación antes mencionados deberán apuntar a:

a) La comprobación del grado de dominio del lenguaje musical a través de la pràctica instrumental y del canto.

b) la observación y verificación del desarrollo y control de las destrezas necesarias para la ejecución musical.

c) La valoració tècnica i estètica de la interpretació individual i col·lectiva.

d) L'estimació que manifesta de l'art en general i de la música en particular, per l'interés posat en executar-la.

e) El sentit de convivència i col·laboració entre condeixebles, demostrat a l'hora d'estudiar i d'interpretar col·lectivament.

Tot això situarà la labor d'ensenyança i aprenentatge en el marc de la formació humanística que necessita l'estudiant de música.

ANNEX II

Càrrega lectiva de les ensenyances elementals de música

Assignatura	Curs hores setmanals				Total
	1	2	3	4	
Instrument	1	1	1	1	120
Llenguatge musical	2	2	2	2	240
Cor	1	1	1	1	120
Conjunt			1	1	60
Total setmanal	4	4	5	5	
Total					540

* Excepte en Percussió, assignatura per a la qual les classes seran sempre col·lectives. Es constitueixen grups d'alumnes en funció de les possibilitats organitzatives del centre. El temps lectiu assignat per a cada un d'estos grups serà de dos hores setmanals, i la relació professor /alumne no ha de superar la proporció 1/5.

** Temps lectius. El nombre mínim de setmanes per curs acadèmic serà de 30.

ANNEX III

Relació numèrica professor - alumne

Llenguatge musical: 1/10

Cor: Màxim 1/30

Instrument: 1/1. Excepte en Percussió que tindrà la relació 1/5 en un temps lectiu assignat de dos hores setmanals.

Conjunt: En funció de les característiques de l'agrupació que es constitueixca. Màxim 1/30

ANNEX IV

Equivalències a efectes acadèmics de les ensenyances de grau elemental de Música del Pla d'estudis regulat per la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu, amb les ensenyances elementals de Música corresponents a la Llei Orgànica 2/2006, de maig, d'Educació.

Pla d'estudis de grau elemental de Música, regulat per la Llei Orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu
Primer curs ensenyances grau elemental LOGSE
Segon curs ensenyances grau elemental LOGSE
Tercer curs ensenyances grau elemental LOGSE
Quart curs ensenyances grau elemental LOGSE

Pla d'estudis de les ensenyances elementals de Música, corresponents a la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació
Primer curs ensenyances elementals LOE
Segon curs ensenyances elementals LOE
Tercer curs ensenyances elementals LOE
Quart curs ensenyances elementals LOE

*****

Plan de estudios de grado elemental de Música, regulado por la Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo
Primer curso enseñanzas grado elemental LOGSE
Segundo curso enseñanzas grado elemental LOGSE
Tercer curso enseñanzas grado elemental LOGSE
Cuarto curso enseñanzas grado elemental LOGSE

Plan de estudios de las enseñanzas elementales de Música, correspondientes a la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación
Primer curso enseñanzas elementales LOE
Segundo curso enseñanzas elementales LOE
Tercer curso enseñanzas elementales LOE
Cuarto curso enseñanzas elementales LOE

c) La valoración técnica y estética de la interpretación individual y colectiva.

d) La estimación que manifiesta del arte en general y de la música en particular, por el empeño puesto en su ejecución.

e) El sentido de convivencia y colaboración entre condiscípulos, demostrado a la hora de estudiar y de interpretar colectivamente.

Todo ello situará la labor de enseñanza y aprendizaje en el marco de la formación humanística que necesita el estudiante de música.

ANEXO II

Carga lectiva de las enseñanzas elementales de música

Asignatura	Curso horas semanales				Total
	1	2	3	4	
Instrumento	1	1	1	1	120
Lenguaje musical	2	2	2	2	240
Coro	1	1	1	1	120
Conjunto			1	1	60
Total semanal	4	4	5	5	
Total					540

* Excepto en Percusión, asignatura para la cual las clases serán siempre colectivas. Se constituyen grupos de alumnos en función de las posibilidades organizativas del centro. El tiempo lectivo asignado para cada uno de estos grupos, será de dos horas semanales, y la relación profesor /alumno no debe superar la proporción 1/5.

** Tiempos lectivos. El número mínimo de semanas por curso académico será de 30.

ANEXO III

Relación numérica profesor-alumno

Lenguaje musical: 1/10

Coro: Máximo 1/30

Instrumento: 1/1. Excepto Percusión que tendrá la relación 1/5 en un tiempo lectivo de 2 horas semanales.

Conjunto: En función de las características de la agrupación que se constituya. Máximo 1/30

ANEXO IV

Equivalencias a efectos académicos, de las enseñanzas de grado elemental de música del Plan de estudios regulado por la Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo, con las enseñanzas elementales de Música correspondientes a la Ley Orgánica 2/2006, de mayo, de Educación.